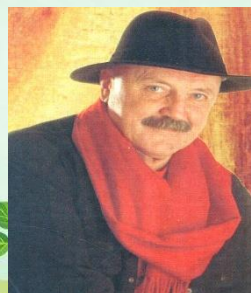
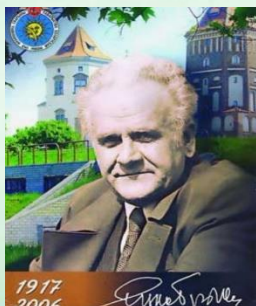

**Пісьменнікі —
ураджэнцы
Карэліцкага краю**

**Серафiм
Антонавiч
Андраюк**

**Нарадзiўся 9 сакавiка
1933 г. ў в. Градзялi
Беластоцкага
ваяводства**

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. У 1945 г. разам з бацькамі **пераехаў у в. Бербашы** Карэліцкага раёна Гарадзенскай вобласці. Скончыў аддзяленне беларускай мовы і літаратуры БДУ ў 1957 г. Працаваў выкладчыкам у Крываносаўскай сярэдняй школе Старадарожскага раёна Мінскай вобласці. У 1965 г. скончыў аспірантуру пры Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР. У 1966—1981 г. — навуковы супрацоўнік гэтага інстытута. У 1981—1993 гадах — галоўны рэдактар, у 1993—1996 гадах дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура». Кандыдат філалагічных навук. Член СП СССР (з 1972). Жыве ў Мінску.

Творчасць

Дэбютаваў у друку як крытык і літаратуразнавец з 1964 г. Друкаваў рэцэнзіі і артыкулы па пытаннях гісторыі беларускай савецкай літаратуры і сучаснага літаратуранага працэсу^[1]. Выдаў манаграфіі «Жыццё. Літаратура. Герой» (1973), «Традыцыі і сучаснасць» (1981), зборнікі крытычных артыкулаў «Вывяраючы жыццём» (1976), «Жыць чалавекам» (1983), нарыс творчасці І. Пташнікава «Чалавек на зямлі» (1988), кнігу «Стыль пісьменніка» (1974). Адзін з аўтараў «Истории белорусской советской литературы» (1977).

Узнагароды

Лаўрэат Літаратурнай прэміі СП БССР імя І. Мележа (1984) за кнігу «Жыць чалавекам».

Творы С. А. Андраюка

1. Андраюк, С. Аповесць “Лёс майго земляка : аповесць / Серафім Андраюк // Жыць чалавекам: літаратурна-крытычныя артыкулы / Серафім Андраюк. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1983. – С. 26–27.
2. Андраюк, С. Вайною народжаны : роздум над творчасцю Барыса Сачанкі / Серафім Андраюк // Роднае слова. — 2011. — № 5. — С. 3—7.

3. Андраюк, С. Вывяраючы жыццём : зборнік крытычных артыкулаў / Серафім Андраюк. — Мінск : Маст. літ., 1976. — 272 с.
4. Андраюк, С. А. Да пытання аб індывідуальным стылі пісьменніка / С. А. Андраюк // Стыль пісьменніка; рэд. В. В. Барысенка, П. К. Дзюбайла. — Мінск: Навука і тэхніка, 1974. — С. 3–18.
5. Андраюк, С. Драматызм і прыгажосць беларускай душы ў творчасці Анатоля Кудраўца / Серафім Андраюк // Роднае слова. — 2011. — № 1. — С. 25—28.
6. С. Андраюк. Жыць чалавекам : літаратурна – крытычныя артыкулы / Серафім Андраюк. — Мінск : Маст. літ., 1983. — 269 с.
7. Андраюк, С.А. Іван Мележ / С.А. Андраюк // Стыль пісьменніка / рэд. В.В. Барысенка, П.К. Дзюбайла; Акад. навук БССР, Ін-т літаратуры імя Я. Купалы. — Мн.: Навука і тэхніка, 1974. — С. 231–302.
8. Андраюк, С. Нацыянальны вобраз свету і чалавека / Серафім Андраюк // Полымя. — 2007. — № 6. — С. 174–187.
9. Андраюк, С. Пісьменнікі. Кнігі : літ. – крытычныя артыкулы : для ст. шк. узросту. — Мінск : Маст. літ., 1997. — 319 с.
10. Андраюк, С. Талент глыбока беларускі / Серафім Андраюк // Полымя. — 2001. — № 2. — С. 253–271.
11. Андраюк С.А. Традыцыі і сучаснасць. — Мн., 1981. — 234 с.
12. Андраюк, С. А. Чалавек на зямлі : нарыс творчасці Івана Пташнікава / С. А. Андраюк . — Мінск : Маст. літ., 1988 . — 254 с.

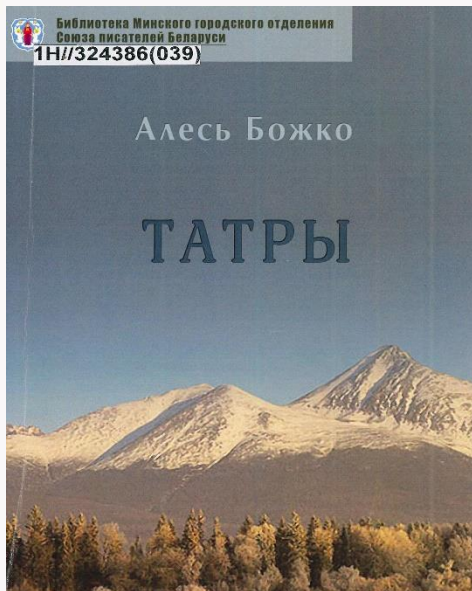
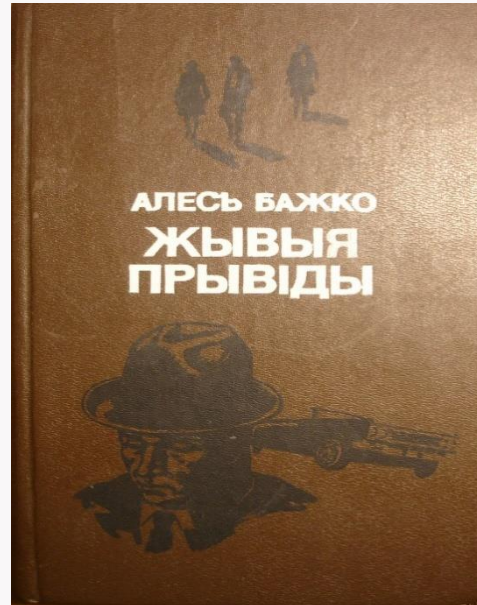
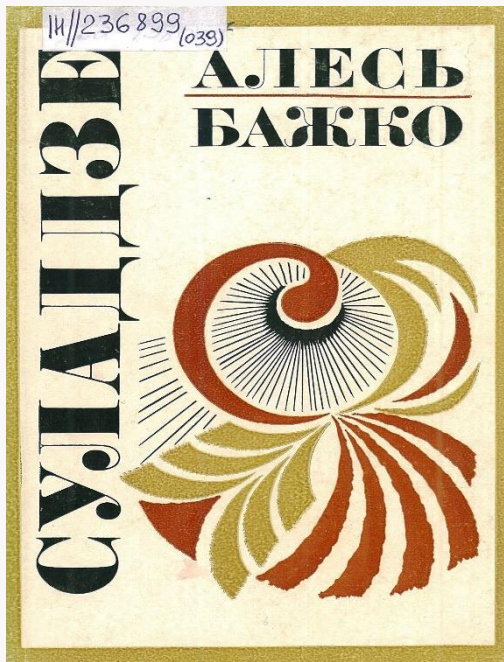
Бібліяграфія

1. Андраюк Серафім Антонавіч : кароткія звесткі пра жыццёвы і творчы шлях пісьменніка // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 1 / рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. — Мінск : “Бел. энцыкл.”, 1996. — С. 356.
2. Савік, Л. С. Андраюк Серафім : кароткія звесткі /Л. С. Савік // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. У 6 т. Т. 1. Абуховіч — Ватацы. — Мінск : “Бел, Энцыкл.”, 1992. — С. 81—83. Бібліяграфія.

3. Андраюк Серафім Антонавіч // Энцыкл. літаратуры і мастацтва : У 5 т. Т. 1. А Капэла — Габелен / Рэдкал. : І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. — Мінск : Беларус. Энцыкл., 1984. — С. 114—115.
4. Андраюк Серафім // Беларускія пісьменнікі. — Мінск, 1994. — С. 19—20.
5. Базарэвіч, М. Вывяраючы жыццём : крытыка пра Серафіма Андраюка / М. Базарэвіч // Польшыя (газета). — 1993. — 20 сак. — С. 4.
6. Базарэвіч, М. Даследчык спадчыны роднай / М. Базарэвіч // Польшыя. — 1983. — 2 крас. — С. 5.
7. Вярэйчык, Дз. Жыць літаратурай... : Серафіму Андраюку — 65 / Дз. Вярэйчык // ЛіМ. — 13 сак. — С. 8.
8. Сушко, П. Песняры куточка запаветнага / П. Сушко Польшыя. — 1991. — 12 кастр. — С. 3—4.

Алесь
Цімафеевіч Бажко
(22. 10. 1918 г. — 17. 04. 2013 г.)
в. Даўгінава
Ярэміцкага сельскага Савета

Алесь Цімафеевіч Бажко — беларускі пісьменнік і паэт.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Закончыў музычны інстытут імя С. Манюшкі ў Навагрудку (1936—1938), вучыўся ў Варшаўскай кансерваторыі (1938—1939). Але вучоба была спынена з-за пачатку вайны. Працаваў дырэктарам мірскага Раённага дома культуры (1940).

У 1940 прызваны ў Чырвоную Армію. Пасля ранення пад Ельніяй (1942) працаваў на абаронным будаўніцтве. Удзельнічаў у стварэнні першых фарміраванняў Войска Польскага на тэрыторыі СССР у якасці генеральнага інструктара прапаганды Валагодскага акружнага ўпраўлення Саюза польскіх патрыётаў. З чэрвеня 1945 — інструктар Баранавіцкага абкома камсамола, 1-ы сакратар Дзятлаўскага райкома камсамола.

Са снежня 1945 — на журналісцкай рабоце: літсупрацоўнік баранавіцкай абласной газеты «Чырвоная змена», на абласным радыё, у рэдакцыях рэспубліканскіх газет «Савецкі селянін», «Чырвоная змена», у маладзечанскай абласной газеце «Сталінскі шлях». Скончыў завочна Літаратурны інстытут у Маскве ў 1955 годзе. З 1956 — карэспандэнт, загадчык аддзела лістоў газеты «Літаратура і мастацтва». З 1959 — намеснік рэдактара газеты «Голас Радзімы», з 1962 — загадчык рэдакцыі мастацкай літаратуры выдавецтва «Беларусь», з 1970 — намеснік галоўнага рэдактара газеты «Літаратура і мастацтва». У 1973—1977 працаваў дырэктарам Літаратурнага музея Янкі Купалы у 1977—1978 — галоўны рэдактар рэпертуарна-рэдакцыйнай калегіі і намеснік начальніка Упраўлення па справах мастацтваў Міністэрства культуры БССР. З 1979 года персанальны пенсіянер саюзнага значэння.

Творчасць

Дэбютаваў у друку нарысамі і нататкамі ў 1945 г. Першыя вершы апублікаваў у 1947. Аўтар аповесцяў «Перад вераснем» (1959), «Позняе ворыва» (1963), «Лясныя крушні» (1981), «Жывыя прывіды» (1986), зборніка нарысаў і памфлетаў «Татальнае банкруцтва» (1973), кнігі аповесцей «Перад вераснем. Позняе ворыва» (1979). Выйшлі паэмы А. Бажко «Карвіга пакідае хутар» (1961), «Татры» (1964), «Паэмы» (1968), зборнікі вершаў «Блакiтныя вербы» (1973), «Суладдзе» (1975), «Каласы і скалы: Выбранае» (1978). У 1987 выйшлі

«Выбраныя творы» (паэмы і вершы). Займаецца перакладамі з польскай і славацкай моў.

Прызнанне

- Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені і медалямі.
- Член СП СССР (з 1957).
- Заслужаны работнік культуры БССР (1977).

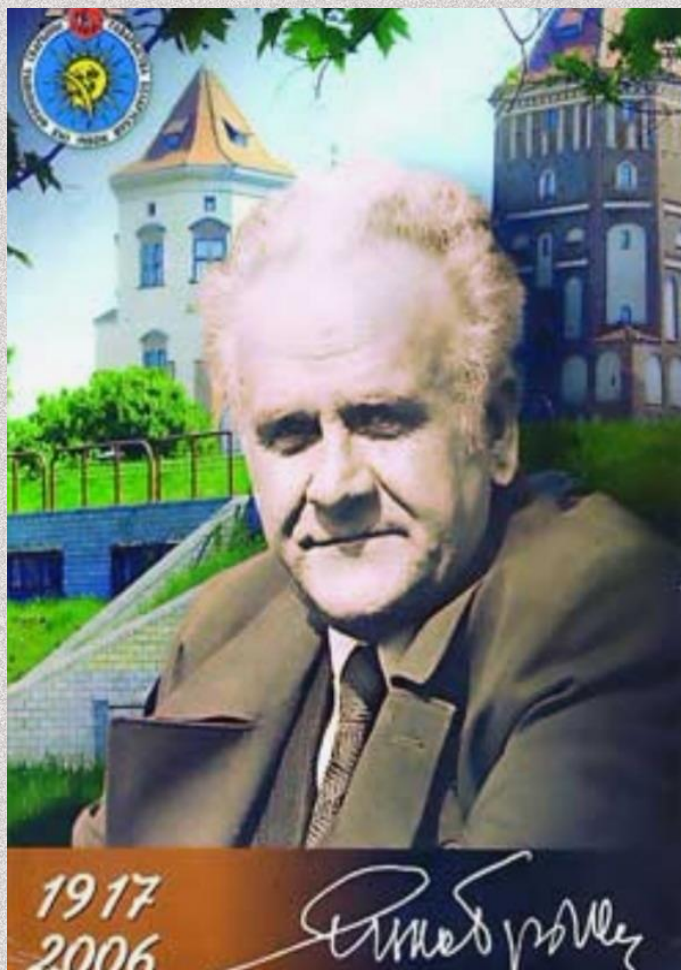
Творы А. Ц. Бажко

1. Бажко, А. Вершы / Алесь Бажко // Крыніца. — 2003. — № 9. — С. 29—31.
2. Бажко, А. Другое акно : аўтабіяграфія / Алесь Бажко // Пра час і пра сябе. — Мінск, 1966. — 232 с.
3. Бажко, А. Жывыя прывіды : аповесць / Алесь Бажко. — Мінск : “Маст. літ.”, 1986. — 351 с.
4. Бажко, А. Каласы і скалы : вершы і паэмы / Алесь Бажко. — Мінск : “Маст. літ.”, 1978. — 288 с.
5. Бажко, А. Пакліч, радзіма, сваіх сыноў ! : урывак з кн. “Сага пра адвергнутых” / Алесь Бажко // Польша (газета). — 1998. — 9 снеж. — С. 5.
6. Бажко, А. Паэмы / Алесь Бажко. — Мінск : “Беларусь”, 1968. — 148 с.
7. Бажко, А. Смалакур : вершы / Алесь Бажко // ЛіМ. — 2008. — 14 ліст. — С. 8.
8. Бажко, А., Ц. Споведзь : вершы і паэмы / А. Ц. Бажко. — Мінск : ОДО “Рассвет”, 2003. — 122 с.
9. Бажко, А. Ц. Споведзь жыцця : інтэрв’ю / А. Ц. Бажко. Гутарыў Я. Хвалей // Крыніца. — 2003. — № 9. — С. 25—28.
10. Бажко, А. Татальнае банкруцтва : артыкулы, нарысы, памфлеты / Алесь Бажко. — Мінск : Беларусь, 1982. — 192 с.
11. Бажко, А. У истока всех начал : стихи / Алесь Бажко // Нёман. — 2003. — № 1. — С. 22.

Бібліяграфія

1. Алесь Бажко : аб ім // Нёманскія былі. — Мінск, 1968. — С. 77—78.

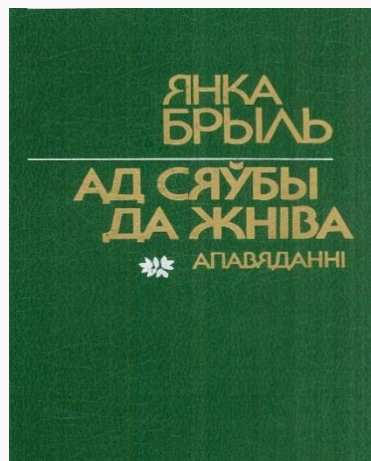
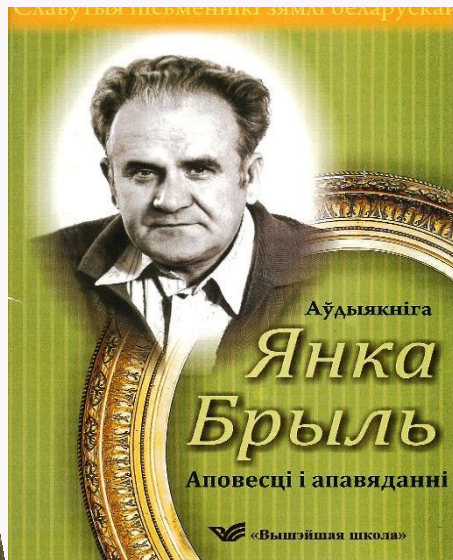
2. Бажко Алесь // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 1. А Капэла – Габелен / рэдкал. : І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. — Мінск : Беларус. Сав. Энцыкл., 1984. — С. 263.
3. Кліманскі, С. У. Бажко Алесь / С. У. Кліманскі // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. : У 6 т. Т.1. Абуховіч – Ватацы / рэдкал. : І. Э. Багдановіч і інш. — Мінск : БелЭн, 1992. — С. 195—198 ; бібліяграфія.
4. Бажко Алесь // Беларускія пісьменнікі. — Мінск, 1994. — С. 39.
5. Бажко Алесь // Беларускія пісьменнікі : У 18 т. Т. 2 / рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. — Мінск : БелЭн, 1996. — С. 217.
6. Іваноў, Я. З былых лімаўцаў : Алесю Бажко – 80 / Я. Іваноў // ЛіМ. — 1998. — 23 окт. — С. 7.
7. Кавалеўская, Л. Ушанавалі земляка : пра свята, прысвечанае юбілею А. Бажко / Л. Кавалеўская // Польша (газета). — 1998. — 9 снеж. — С. 4.
8. Коршуков, Е. Алесю Божко — 85 / Евгений Коршуков // Нёман. — 2003. — № 10. — С. 179—183.
9. Кошур, В. «Мы – дзень наш с'ягодняшні, рупны, гарачы, якому пад сілу любыя задачы» : 90 год Алесю Бажко / Валянціна Кошур // Польша (газета). — 2008. — 22 кастр. — С. 3.
10. Кунашка, В. Алесь Бажко : да 80 – годдзя з дня нараджэння / Віктар Кунашка // Польша (газета). — 1998. — 21 кастр. — С. 3.
11. Кунашка, В. Алесь Бажко / Віктар Кунашка // Польша (газета). — 1981. — 7 ліст. — С. 3.
12. Кунашка, В. Алесь Бажко / Віктар Кунашка // Польша (газета). — 1972. — 14 чэрв. — С. 2.
13. Макарэвіч, В. Голас п'явучай струны : да 85 – годдзя Алеся Бажко / В. Макарэвіч // ЛіМ. — 2003. — 24 кастр. — С. 6—7.
14. Сустрэча з А. Ц. Бажко // Польша (газета). — 1999. — 30 студзеня— С. 5.
15. Сушко, П. Песняры куточка запаветнага // Польша (газета). — 1991. — 12 кастр. — С. 4.
16. Шымак, С. Не забывае пра землякоў : пра сустрэчу Алеся Бажко са сваімі землякамі ў Карэліцкай ДШМ, Ярэміцкай школе / С. Шымак // ЛіМ. — 1999. — 1 студз. — С. 6.

**Іван
Антонавіч
Брыль**

(04. 08. 1943 г. — 25. 07. 2016 г.)

г. Адэса

Янка Брыль — беларускі пісьменнік. Народны пісьменнік БССР (1981).

Біяграфія

Будучы пісьменнік нарадзіўся ў Адэсе ў сям'і чыгуначніка Антона Данілавіча Брыля. У 1922 разам з бацькамі вярнуўся на іх радзіму, у вёску **Загор'е** (Польшча, цяпер Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць). У 1931 Я. Брыль скончыў польскую сямігодку і паступіў у Навагрудскую гімназію, але не змог вучыцца з-за матэрыяльных цяжкасцей.

У 1939 прызваны ў Войска Польскае, служыў у марской пяхоце. Пасля пачатку II Сусветнай вайны, у верасні таго ж года трапіў пад Гдыню ў нямецкі палон, у 1941 уцёк, вярнуўся на Беларусь і далучыўся да партызанаў. У 1942 Я. Брыль стаў сувязным партызанскай брыгады імя Жукава Баранавіцкага злучэння, а ў 1944 — разведчыкам партызанскай брыгады «Камсамалец». Рэдагаваў газету «Сцяг свабоды» Мірскага падпольнага райкома партыі і сатырычны лісток «Партызанскае жыгала». Па вызваленні Беларусі працаваў рэдактарам раённай газеты ў г. п. Мір, літаратурным супрацоўнікам газеты-плаката «Раздавім фашысцкую гадзіну», загадваў аддзелам рэдакцыі часопіса «Вожык».

У розныя гады Я. Брыль быў намеснікам рэдактара часопісаў «Маладосць» і «Полымя», працаваў рэдактарам Дзяржаўнага выдавецтва Беларусі, быў сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, вёў актыўную работу па ўмацаванню сувязей беларускай літаратуры з літаратурамі народаў СССР і краін сацыялістычнай садружнасці. Шмат сіл Я. Брыль аддаваў працы ў якасці старшыні Беларускага таварыства «СССР — Канада».

З 1945 года член Саюза пісьменнікаў СССР. У 1966—1971 — сакратар праўлення СП БССР. Двойчы абіраўся дэпутатам ВС БССР (1963—1967, 1980—1985). Старшыня Беларускага аддзялення таварыства «СССР — Канада» (1967—1990), член Беларускага ПЭН-цэнтра з 1989. Ганаровы член Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (1994).

Памёр 25 ліпеня 2006 года, пахаваны ў Калодзішчах.

26 верасня 2007 г. імя Янкі Брыля атрымала вуліца ў мінскім мікрараёне Міхалова. 26 жніўня 2009 г. імя Янкі Брыля было нададзена адной з вуліц Гдыні.

Творчасць

Пісаць Я. Брыль пачаў з чатырнаццаці год, але дэбютаваў у друку толькі ў 1938 годзе. Пачалася творчая дзейнасць пісьменніка з вершаў, якія асаблівага поспеху аўтару не прынеслі, і з апавяданняў, у якіх талент пісьменніка праявіўся вельмі ярка і шматгранна. У 1946 г. выйшла з друку першая кніга Я. Брыля пад назвай «Аповяданні», куды ўвайшлі некалькі апавяданняў і невялікая аповесць «У сям'і», прысвечаная жыццю заходнебеларускай вёскі. Мастацкі летапіс улюблёнага пісьменнікам Наднямоння працягваюць яго другі зборнік «Нёманскія казакі» (1947), а таксама аповесці «Сіročы хлеб», працу над якой ён пачаў яшчэ да вайны, «У Забалоцці днее» (1950, Дзяржаўная прэмія СССР 1952) і «На Быстранцы» (1955). Ужо першыя творы вылучылі Я. Брыля як арыгінальнага майстра лірыка-псіхалагічнай прозы, добрага знаўцу народнай мовы. Шмат разоў перакладалася ў розных краінах свету лірычнае апавяданне Я. Брыля «Галя» (1953), дзе на фоне жыцця заходнебеларускай вёскі раскрыты пачуццёвы свет галоўнай гераіні, яе глыбокая чалавечая драма.

Звяртаўся пісьменнік і да тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Класікай беларускай літаратуры стала яго апавяданне «Маці» (зборнік «Надпіс на зрубе», 1958) — гераіня не пабаялася даць прытулак знясіленым чырвонаармейцам. Тэма вайны знайшла адлюстраванне і ў апавяданнях Я. Брыля са зборніка «Працяг размовы», які ў 1963 г. атрымаў Літаратурную прэмію імя Я. Коласа. У пачатку 1960-х з'явіўся ў друку вядомы раман Я. Брыля «Птушкі і гнёзды». Гэты адзін з самых аўтабіяграфічных твораў пісьменніка быў прынцыпова новым словам у жанры рамана, які сам аўтар назваў «кнігай адной маладосці». Стылёвыя пошукі Я. Брыля нарадзілі арыгінальнае спалучэнне эпічных і лірыка-псіхалагічных элементаў, тую напружана-эмацыянальную

плынь, якая была незвычайнай для традыцыйнай рэалістычнай прозы тых часоў.

Унікальнай у сусветнай літаратуры стала і створаная Я. Брылём разам з А. Адамовічам і У. Калеснікам дакументальная аповесць «Я з вогненай вёскі...» (1975) — жудасныя ўспаміны ўцалелых жыхароў спаленых вёсак Беларусі, жорсткая, няўмольная, крывавае праўда пра вайну, пра фашызм. Яркая адметнасцю вылучаюцца такія выдатныя аповесці Я. Брыля, як «Ніжнія Байдуны» (1975) і «Золак, убачаны здалёк» (1978, Дзяржаўная прэмія БССР імя Я. Коласа 1982) — творы глыбінна нацыянальныя, у якіх яскрава выяўляецца маральнае здароўе, высакароднасць і прыродная мудрасць беларусаў. Аповесць «Ніжнія Байдуны» ад першай да апошняй старонкі ўспрымаецца як своеасаблівае паэтычнае песня пра блізкіх аўтару людзей, яго землякоў. Уласцівы творчасці Я. Брыля аўтабіяграфізм асабліва адчуваецца ў гэтым творы. Аповесць «Золак, убачаны здалёк» — пра дзяцінства ў заходнебеларускай вёсцы. Крытыка адзначае, што ў беларускай літаратуры гэты твор практычна не мае роўных.

Трывалае месца ў творчасці Я. Брыля займаюць лірычныя мініяцюры, якія ён пачаў друкаваць з сярэдзіны 1960-х і якія склалі кнігі «Жменя сонечных промняў» (1965), «Вітраж» (1972), «Акраец хлеба» (1977), «Сённы і памяць» (1985), «Пішу як жыву» (1994), «Вячэрняе» (1994), «Дзе скарб ваш» (1997), «Сцежкі, дарогі, прастор» (2001), «Блакітны зніч» (2004), «Парастак» (2006). Мініяцюры Я. Брыля грунтуюцца на звычайных канкрэтных фактах, якія пісьменнік не проста ўзнаўляе, а перадае свае ўражанні ад іх, сваё глыбокае, заўсёды непаўторна-асабістае, арыгінальнае іх разуменне. Менавіта ў жанры лірычнай мініяцюры адчуваў сябе пісьменнік найбольш раскаваным. Мініяцюры былі своеасаблівай кнігай яго жыцця, лірычнай споведдзю прызнанага майстра пра сябе і свет, пра самых блізкіх людзей, пра светлыя і сумна трагічныя праявы быцця.

Уся творчасць Я. Брыля прасякнута глыбокім, чыстым пачуццём да сваёй радзімы. Шчырае, сумленнае служэнне роднай зямлі, роднаму народу было галоўнай мэтай і сэнсам яго жыцця.

Узнагароды і прэміі

- Два ордэны Працоўнага Чырвонага Сцяга
- Ордэн Айчыннай вайны II ступені
- Ордэн Дружбы народаў
- Медаль Францыска Скарыны (1991)^[3]
- Ордэн «Знак Пашаны»
- Савецкія і польскія медалі
- Народны пісьменнік БССР (1981)
- Сталінская прэмія, 1952 (за аповесць «У Забалацці світае»)
- Дзяржаўная прэмія БССР імя Я. Коласа

Творы Я. Брыля

1. Брыль, Я. Акраец хлеба : аповесць, апавяданні, лірычныя запісы / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 1977. — 224 с.
2. Брыль, Я. Вячэрняе : лірычныя запісы і мініяцюры / Янка Брыль . — Мінск : Маст. літ., 1994. — 350 с.
3. Брыль, Я. Выбраныя апавяданні // Янка Брыль. — Мінск, 1959. — 294 с.
4. Брыль, Я. Дзе скарб ваш : лірычная проза / Янка Брыль. — Мінск, 1997. — 334 с.
5. Брыль, Я. “Доўга не мог выбіцца ў кавалеры, затое бясконца чытаў”. Інтэрв’ю з пісьменнікам // Звязда. — 1999. — 18 снежня. — С. 5.
6. Брыль, Я. Думы ў дарозе. Пяцьдзсят чатыры дарогі. — Аўтабіяграфіі беларускіх пісьменнікаў. — Мінск, 1963. — С. 59—71.
7. Брыль, Я. З людзьмі і сам – насам. З лірычных запісаў / Янка Брыль // Полымя. — 1996. — № 5. — С. 3—12.
8. Брыль, Я. З лірычных запісаў // Полымя. — 2000. — № 1. — С. 48—84.
9. Брыль, Я. Запаветнае. Выбраныя творы / Янка Брыль. Прад. С. Андраюка, камент. Н. Семашкевіч. — Мінск, 1999. — 448 с.

10. Брыль, Я. Збор твораў. У 5 – ці т. Т. 2. Аповесці / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 1980. — 512 с.
11. Брыль, Я. Збор твораў : У 5 – ці т. Т. 3. Птушкі і гнёзды : раман. Граніца : главы з рамана. Нарысы / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 1980. — 528 с.
12. Брыль, Я. Збор твораў : У 5 – ці т. Т. 5. Лірычныя запісы і мініяцюры / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 1981. — 591 с.
13. Збор твораў. У 5 – ці т. Т. 4. Артыкулы, эсэ, партрэты / Янка Брыль. — Мінск: Маст. літ., 1981. — 541 с.
14. Брыль, Я. Золак, убачаны здалёк : аповесць / Янка Брыль. — Мінск : маст. літ., 1979. — 120 с.
15. Брыль, Я. «И о себе...» : рассказы / Янка Брыль // Нёман. — 1996. — № 1. — С. 1—66.
16. Брыль, Я. Избранное / Янка Брыль. — Минск : Худ. лит., 1983. — 606 с.
17. Брыль, Я. Леташняе : з лірычных запісаў / Янка Брыль. — Польшча. — 2002. — № 3. — С. 42—54.
18. Брыль, Я. Мой родны кут / Янка Брыль. — Мінск : Дзярж. выдав. БССР, 1959. — 287 с.
19. Брыль, Я. Мунштук і папка : апавяданні, мініяцюры, маленькая сага / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 2007. — 237 с.
20. Брыль, Я. На Быстранцы / Янка Брыль. — Минск : Дзярж. выдав. БССР, 1955. — 227 с.
21. Брыль, Я. На людях и наедине с собою : из лирических записей / Янка Брыль. — Нёман. — 1997. — № 2. — С. 11—47.
22. Брыль, Я. На шчасце : з лірычных запісаў / Янка Брыль // Польшча. — № 10. — С. 3—16.
23. Брыль, Я. Ніжнія Байдуны : выбраныя творы / Янка Брыль. — Мінск : Поппурі, 2016. — 463 с.— (Мая беларуская кніга).
24. Брыль, Я. Парастак : запісы і эсэ / Янка Брыль. — Мінск, Про Хрысто, 2006. — 104 с.
25. Брыль, Я. Перад яе красой : замалёўкі // Родная прырода. — 1994. — № 3. — С. 22—23.
26. Брыль, Я. Пішу, чытаю, жыву : з лірычных запісаў / Янка Брыль // Польшча. — 1998. — № 2. — С. 3—47.
27. Брыль, Я. Пішу як жыву : аповесць, апавяданні, мініяцюры, эсэ. — Мінск : Маст. літ., 1994. — 363 с.

28. Самовіч, А. Родны кут : Янка Брыль пра сустрэчы з Якубам Коласам / Аляксандр Самовіч // Беларуская думка. — 2017. — № 10. — С. 36—40.
29. Брыль, Я. Сэрца камуніста : у родным Наднямонні : пра У. Царука і П. Жалязняковіча / Янка Брыль. — Мінск, 1959. — С. 127—183.
30. Брыль, Я. Сердце камуніста : очерк / Янка Брыль. — Москва : Рос. издат., 1957. — 44 с.
31. Брыль, Я. Сцежкі, дарогі, прастор : лірычныя замалёўкі : для дзяцей ст. шк. узросту / Янка Брыль. — Мінск : Юнацтва, 2001. — 238 с.
32. Брыль, Я. Свае старонкі : да творчай аўтабіяграфіі / Янка Брыль // Палымя. — 1993. — № 10. — С. 3—92.
33. Брыль, Я. Ты жывеш : аповяданні і мініяцюры / Янка Брыль. — Мінск : Маст. літ., 1973. — 450 с.
34. Брыль, Я. Чытаю, слухаю, гляджу : блакотное / ЛіМ. — 1994. — 28 ст. — С. 21.

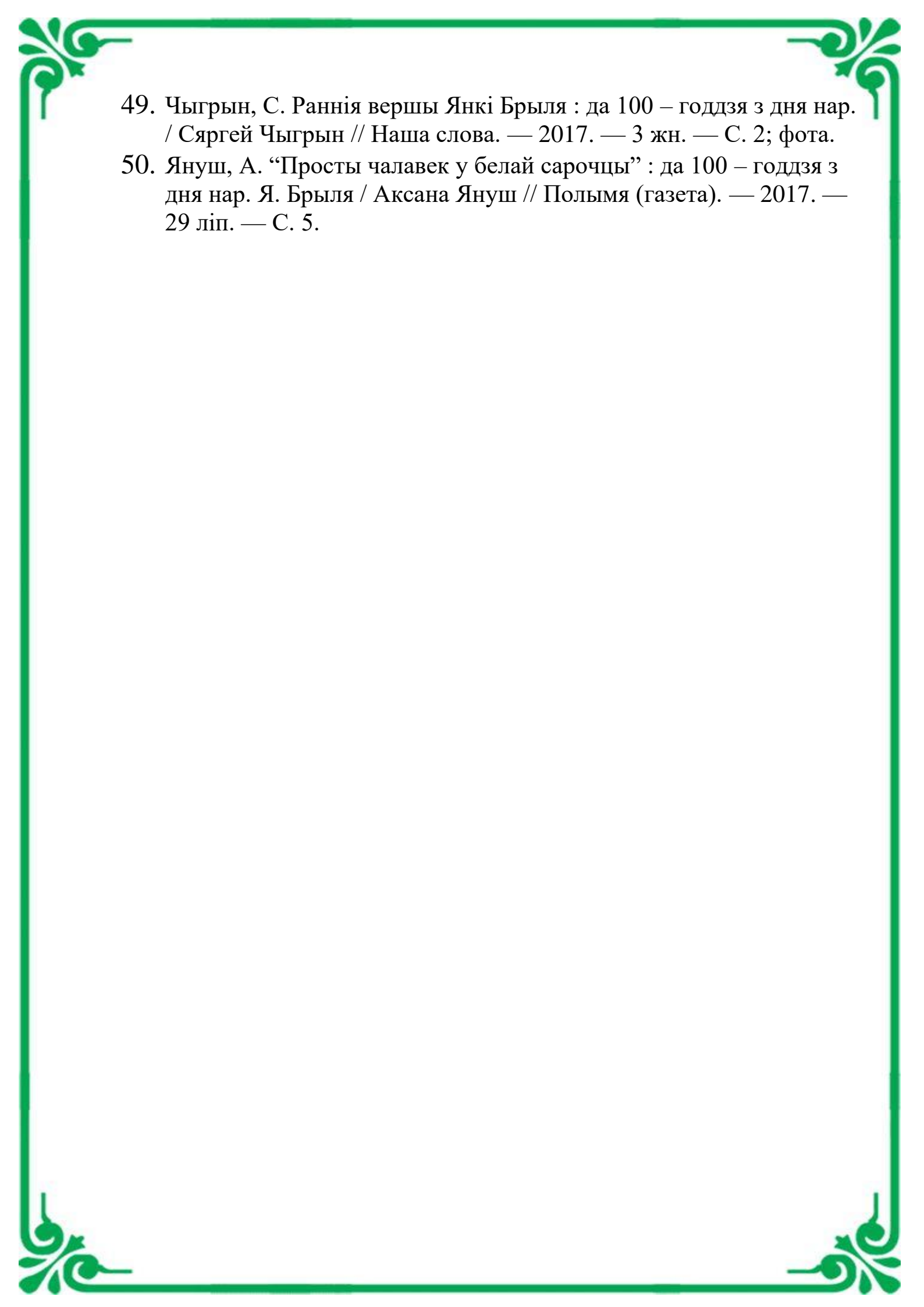
Бібліяграфія

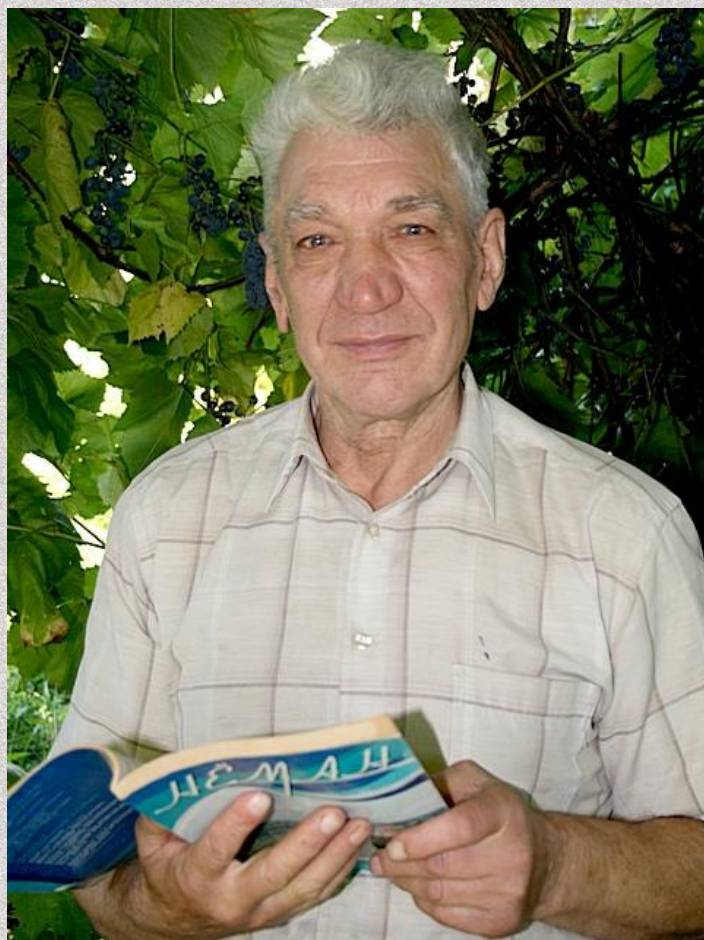
1. Адамовіч, А. Праз гады і творы : прадмова да 5- ці томнага збору твораў Я. Брыля / Алесь Адамовіч. Літаратура, мы і час : артыкулы і выступленні. — Мінск, 1979. — 277—281.
2. Адамовіч, А. Янка Брыль / Алесь Адамовіч. Собрание сочинений : в 4 т. Т. 2. — Мінск, 1982. — С. 481—519.
3. Акудовіч, В. Быць собеседніком : заметки о прозе Я. Брыля / В. Акудовіч // Нёман. — 1985. — № 1. — С. 163—166.
4. Аляхновіч, Р. В. Янка Брыль у школе : дапаможнік для настаўніка / Р. В. Аляхновіч. — Мінск : Нар. асвета, 1979. — 118 с.
5. Андраюк, С. А. Жыццё. Літаратура. Героі. : пра раман Я. Брыля “Птушкі і гнёзды”. — Мінск, 1993. — С. 93—109.
6. Андраюк, С. А. Жыццё. Літаратура. Героі : пра аповесць Я. Брыля “Апошняя сустрэча” / С. А. Андраюк. — Мінск, 1973. — С. 41—44.

7. Андраюк, С. Літаратура на мяжы стагоддзяў : пра творчасць Янкі Брыля і Васіля Быкава / Серафім Андраюк // Роднае слова. — 2003. — № 3. — С. 15—18.
8. Астапчук, А. Мастацкі пераклад у вывучэнні тэксту : на матэрыяле мініяцюры Я. Брыля / А. Астапчук // Роднае слова. — 2001. — № 9. — С. 55—58.
9. Андраюк, С. Сучасны... Беларускі... Народны : пра творчасць Янкі Брыля / Серафім Андраюк. Пісьменнікі : літар. крытыч. артыкулы. — Мінск, 1997. — С. 108—116.
10. Андраюк, С. Сучасны... Беларускі... Народны : да 75 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / Серафім Андраюк. — ЛіМ. — 1992. — № 31. — С. 6—7.
11. Андраюк, С. Талент шчыры, чалавечны : Янка Брыль / Серафім Андраюк. Пісьменнікі : літар. – крытыч. артыкулы. — Мінск, 1997. — С. 96—108.
12. Барысенка, У. Галасы чалавечнасці : пра творчасць Янкі Брыля / У. Барысенка // Бел. нива. — 1997. — 5 авг. — С. 3.
13. Бачыла, А. М. Ёсць на што азірнуцца : пра творчасць Янкі Брыля // А. М. Бачыла. Крыло неспакою. — Мінск, 1985. — С. 251—253.
14. Бойко, В. Перечитывая мастера : да 75 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / В. Бойко // Бел. — 1992. — 4 авг. — С. 5.
15. Брыль Янка : краткія сведзення про нар. пісателя Янку Брыля / Большой энцикл. словарь. — Минск : Беларус. энцикл. имя П. Броўкі, 2011. — С. 53.
16. Брыль Янка // Памяць : гіст. – дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мінск, 2000. С. 532—536.
17. Брыль Янка // Беларуская энцыклапедыя. У 18 т. Т. 2. — Мінск, 1996. — С. 275—276.
18. Брыль Янка // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. У 6 т. Т. 2. — Мінск, 1994. — С. 83.
19. Брыль Янка // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. У 6 т. Т. 1. — Мінск, 1992. — С. 351—368.
20. Брыль Янка // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. Т. 1. — Мінск, 1985. — С. 474—475.

21. Брыль Янка // Беларуская ССР : кароткая энцыкл. Т. 5. — Мінск, 1981. — С. 87—88.
22. Брыль Янка // Пісьменнікі Савецкай Беларусі : кароткі даведнік. — Мінск, 1981. — С. 42—44.
23. Бугаёў, Д. Спавадальнае слова майстра : пра Я. Брыля / Д. Бугаёў. — Мінск, 2001. — С. 28—39.
24. Бугаёў, Д. Служэнне Беларусі : пра Янку Брыля // Д. Бугаёў. Спавадальнае слова : літар. крытыка, успаміны. — Мінск, 2001. — С. 28—40.
25. Бугаёў, Д. Служэнне Беларусі : развагі пра творчасць Янкі Брыля / Дзмітрый Бугаёў // Роднае слова. — 1997. — № 8. — С. 9—24.
26. Бугаёў, Д. Выпушчаныя на свабоду : пра публікацыю брылеўскіх мініяцюр / Д. Бугаёў // Роднае слова. — 1995. — № 8. — С. 21—25.
27. Бугаёў, Д. Служэнне Беларусі : развагі пра творчасць Янкі Брыля // Роднае слова. — № 8. — С. 9—25.
28. Бусько, М. Пушчанскі гладыятар : урывак з аповядання / Мікола Бусько // ЛіМ. — 2017. — 15 сн. — С. 9.
29. Весялуха, М. Каб злавіць “еўрапейскі” настрой : да 100 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / Марына Весялуха // Звязда. — 2017. — 3 жн. — С. 14; фота.
30. Весялуха, М. “Сама дабрата і ёсць ён !” : да 100 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / Марына Весялуха // Культура. — 2017. — № 31. — С. 3; фота Анатоля Каляды.
31. Вярбіцкі, І. Памяці Янкі Брыля : верш // Полымя (газета). — 2006. — 29 ліп. — С. 2.
32. Гарай, А. Удочка Янкі Брыля / А. Гарай // Бел. думка. — 2003. — № 1. — С. 141—144.
33. Гурэвіч, Э. С. Янка Брыль / Э. С. Гурэвіч // Гісторыя беларуская савецкай літаратуры / Пад рэд. І. Я. Навуменкі і інш. — Мінск, 1982. — С. 287—310.
34. Гусева, Л. Янка Брыль – мастак / Л. Гусева. — Мінск, 1968. — 224 с.

35. Дзюбайла, П. К. Станоўчы герой у беларускай літаратуры : савецкі перыяд : пра раман Я. Брыля “Птушкі і гнёзды”. — Мінск : народная асвета, 1990. — С. 224
36. Дитлов, А. А зори тут ранние : два часа у Янки Брыля / А. Дитлов // Рэспубліка. — 1995. — 6 кастр. — С. 3.
37. Дранько – Майсюк, Л. Путь к августовским ласточкам : к 85 – летию Я. Брыля / Леонид Дранько – Майсюк // Сов. Белоруссия. — 2002. — 15 авг.
38. Душа на рацэ часу : гутарка з Янкам Брылём // Наша слова. — 1996. — 5 верасня.
39. Жалкоўскі, А. І на лідчыне ён свой... : да 85 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / А. Жалкоўскі // Полымя (газета). — 2002. — 3 жн. — С. 4.
40. Здымак у жыццё : пра творчасць Я. Брыля / У. Калеснік. Зорны спеў : літ. – крытыч. артыкулы. — Мінск, 1975. — С. 209—263.
41. Іпатава, В. Пра радасную ўзнёсласць : да 80 – годдзя Я. Брыля / Вольга Іпатава // Рэспубліка. — 1997. — 5 жн. — С. 4.
42. Казарэз, Н. “Насустрач любові людской” : да 100 – годдзя з дня нар. нар. пісьменніка Беларусі Я. Брыля / Наталля Казарэз // Краязнаўчая газета. — 2017. — № 31. — С. 3.
43. Карнялюк, К. Лірык у прозе : пра нар. пісьменніка Беларусі Я. Брыля / К. Карнялюк // Полымя (газета). — 12 лют. — С. 3.
44. Карнялюк, К. Жменя сонечных промняў : верш, прысвечаны Я. Брыля / К. Карнялюк // Полымя. — 2001. — 31 жн. — С. 3.
45. Лейка, І. татаў дзень у Крынічным : да 100 – годдзя Я. Брыля, знакамітага земляка / Іна Лейка // Полымя. — 2017. — 5 жн. — С. 5.
46. Маклюк, Т. У гонар славутага земляка : да 85 – годдзя Я. Брыля / Таццяна Маклюк // Полымя (газета). — 2002. — 7 жн. — С. 4.
47. Смалянка, Г. Янка Брыль : пра народнага пісьменніка Беларусі Янку Брыля / Галіна Смалянка // Полымя (газета). — 2012. — 29 лют. — С. 3.
48. Тычына, М. Янка Брыль і літаратурны ландшафт 20 стагоддзя : да 100 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / Міхась Тычына. — Полымя. — 2017. — № 8. — С. 137—146.

-
49. Чыгрын, С. Раннія вершы Янкі Брыля : да 100 – годдзя з дня нар. / Сяргей Чыгрын // Наша слова. — 2017. — 3 жн. — С. 2; фота.
50. Януш, А. “Просты чалавек у белай сарочцы” : да 100 – годдзя з дня нар. Я. Брыля / Аксана Януш // Польша (газета). — 2017. — 29 ліп. — С. 5.

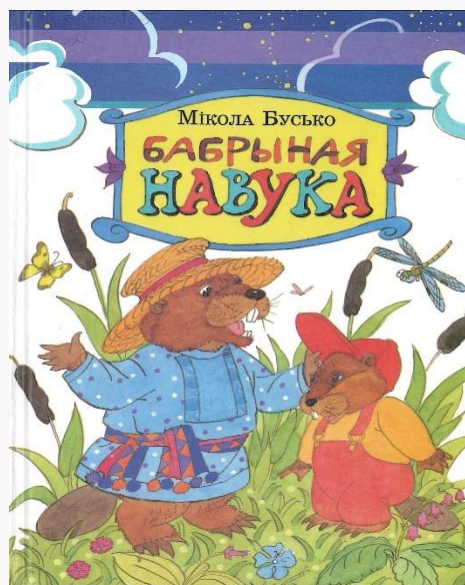
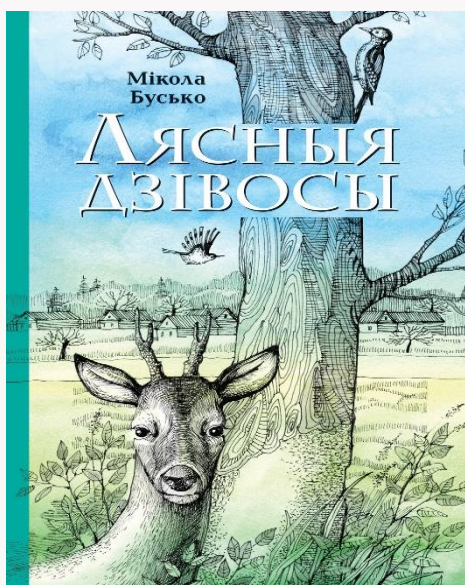
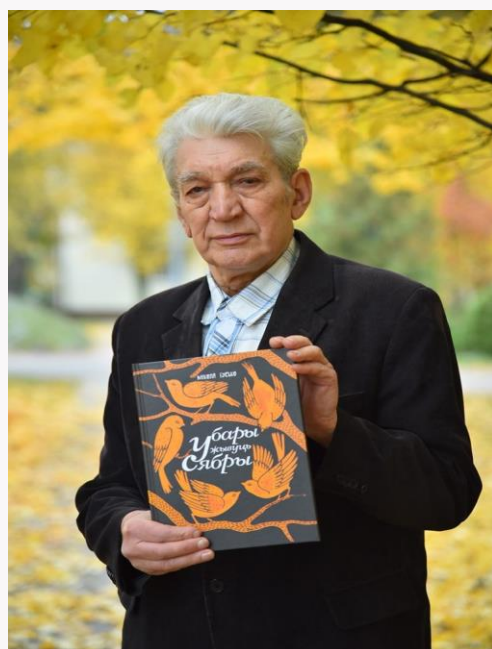
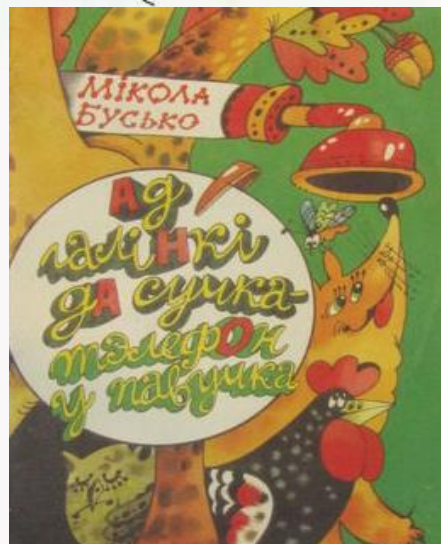
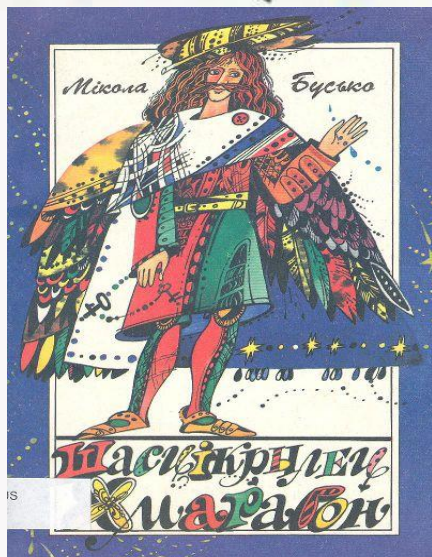

Мікола Бусько

Нарадзіўся 30 верасня 1940 г.

в. Пагарэлка

Ярэміцкага сельскага Савета

Мікола Бусько — беларускі пісьменнік, паэт.

Біяграфія

Мікола Бусько нарадзіўся ў сялянскай сям’і. Пасля заканчэння Турэцкай сярэдняй школы Карэліцкага раёну ў 1959—1962 гг. служыў у войску. У 1962 годзе скончыў Баранавіцкі тэхнікум лёгкай прамысловасці, а ў 1967 годзе — выяўленчы факультэт Маскоўскага завочнага народнага ўнівэрсытэту мастацтваў. У 1963—1965 гг. працаваў рабочым на лесагандлёвай базе. У 1965—1967 гг. быў афарміцелем у ДOME афіцэраў, у 1967—1976 гг. — на мясакамбінаце, з 1976 году — афарміцель аўтобусага парка ў Баранавічах.

Творчасць

Першыя вершы апублікаваў у 1970 годзе ў раённым друку. Сябра Саюзу беларускіх пісьменьнікаў з 1989 году. Вершы друкаваў у часопісах «Полымя», «Беларусь», «Малодосць», газэце «Літаратура і мастацтва», а таксама ў калектыўных зборніках «Дзень паэзіі», «Паэзія Берасцейшчыны» Аўтар кнігі паэзіі «У Нёмна на плячах» (1986). «Ад галінкі да сучка — тэлефон у павучка» (1993), «Сузор’е Шаляў» (1995), «Шасцікрылец Хмарагон» (1997). Цяпер піша і рыхтуе да выдання прозу.

Творы М. Бусько

1. Бусько, М. Адчайная сінічка. Гусі : апавяданні / Мікола Бусько // Полымя (газета). — 2010. — 3 крас. — С. 10.
2. Бусько, М. Бліскачае сонца Прынёмання : разважанні аўтара пра родную прыроду і старонку / Мікола Бусько // Гродзенская праўда. — 2011. — 3 верас. — С. 6.
3. Бусько, М. Вотчына : верш / Мікола Бусько // Гродзенская праўда. — 1991. — 28 верас. — С. 4.
4. Бусько, М. Высокія вышыні святасці : разважанні аўтара пра раку дзяцінства Нёман і пра царкву ў в. Сіняўская Слабада / Мікола Бусько // Полымя (газета). — 2011. — 17 верас. — С. 1,10.
5. Бусько, М. Два расказа : На ладонях Природы. Комарыная гора / Мікола Бусько // Нёман. — 2005. — № 10 — С. 100—110.
6. Бусько, М. Замак Велькапалага : апавяданне / Мікола Бусько // Полымя. — 2006. — № 7. — С. 78—83.

7. Бусько, М. Зорныя крылы сусвету : жыццяпіс. Туман. Фея. Вада : санеты / Мікола Бусько // Польша (. — 2010. — 31 сн. — С. 2.
8. Бусько, М. Калі нараджаюцца кветкі : апавяданне / Мікола Бусько // Польша (газета). — 2011. — 4 чэрв. — С. 4.
9. Бусько, М. Маятнік калыхнуўся назад : Карэліцкі Дом рамёстваў / Мікола Бусько // Польша (газета). — 2015. — 5 верас. — С. 10.
10. Бусько, М. Мускулы нашай эканомікі. Камень – символ. Заботы дарожныя. І жанцінам падвласныя дарогі. Ветэран отрасли : очеркі / Мікола Бусько // Нёман. — 2006. — № 12. — С. 152—156.
11. Бусько, М. Натхняючыя запасы дабрыні : нарыс аб прыродзе / Мікола Бусько // Польша (газета). — 2015. — 4 ліст. — С. 5.
12. Бусько, М. Палітра дзён шанюўных : нарыс / Мікола Бусько // Беларуская думка. — 2000. — № 9. — С. 67—71.
13. Бусько, М. Паштоўскі са сцэжкі. Тры абразкі / Мікола Бусько // Маладосць. — 2009. — № 11. — С. 69—74.
14. Бусько, М. Паэзія баразны : аб Алесю Мілюцю / Мікола Бусько // Польша (газета). — 2004. — 13 сак. — С. 6.
15. Бусько, М. Сляды ад верасня / Мікола Бусько. — Мінск, 2011. — 512 с.
16. Бусько, М. Танцы в небе : расказы / Мікола Бусько // Нёман. — 2010. — № 12. — С. 114—119.
17. Бусько, М. Фаліант сусветнай значнасці : пра кнігу “Роднікі разумнаго, добраго, вечнаго», прысвечаную 145 – годдзю Турэцкай сярэдняй школы / Мікола Бусько // Польша. — 2008. — 26 сак. — С. 3.
18. Бусько, М. Чалавек ад плуга і касы : нарыс пра Алеся Мілюцю / Мікола Бусько // Польша. — 10 марта. — С. 135—140.
19. Бусько, М. Шэпты стомленай затокі : апавяданне / Мікола Бусько // Польша (газета). — 2013. — 26 ст. — С. 6.

Бібліяграфія

1. Бусько Мікола // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. — Мінск, 1992. — С. 424—425.
2. Урупіна, Г. М. Бусько Мікола / Г. М. Урупіна. Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. Абуховіч – Ватацы. Т. 1. — Мінск : Бел. энцыкл. імя П. Броўкі, 1992. — С. 424—425.

3. Бусько Мікалай Іванавіч : пра пісьменніка з в. Пагарэлка // Польшыя (газета). — 2012. — 6 чэрв. — С. 2.
4. Бусько Мікола // Беларуская энцыклапедыя. У 18 т. Т. 2. — Мінск, 1996. — С. 358.
5. Вялюгін, А. Мікола Бусько / Анатоль Вялюгін // Беларусь. — 1985. — № 7. — С.5.
6. Кляшчук, в. Па жыватворным крыжы творчасці : пра кнігу М. Бусько “Бабрыная навука” / Віктар Кляшчук // Польшыя. — 2002. — 2 лют. — С. 8.
7. Кошур, В. Быць зямлі сваёй сынам : да 75 – годдзя з дня нар. / Валянціна Кошур // Польшыя (газета). — 2015. — 26 верас. — С. 76.
8. Кунашка, В. Паэт, мастак : пра М. Бусько / Віктар Кунашка // Польшыя (газета). — 2000. — 20 верас. — С. 7.
9. Пяткевіч, А. Літаратурная Гродзеншчына. — Мінск, 1996. — С. 77.
10. Рагін, Я. Нашэсце Дзедаў Марозаў і ... жаніхоў “ : упамінанне пра прэзентацыю кнігі М. Бусько “У бары жывуць сябры”, якая адбылася ў дзіцячай бібліятэцы / Яўген Рагін // Культура. — 2018. — 15 снеж. — С. 10.
11. Смалянка, Г. “Ад першых слёз і росаў...” : пра сустрэчу з Мікалаем Бусько. Да 70 – годдзя з дня нар. // Польшыя (газета). — 2010. — 29 верас. — С. 3.

**Уладзімір
Аляксеевіч
Варава**

(26. 07. 1896 г. — 04. 05. 1929 г.)

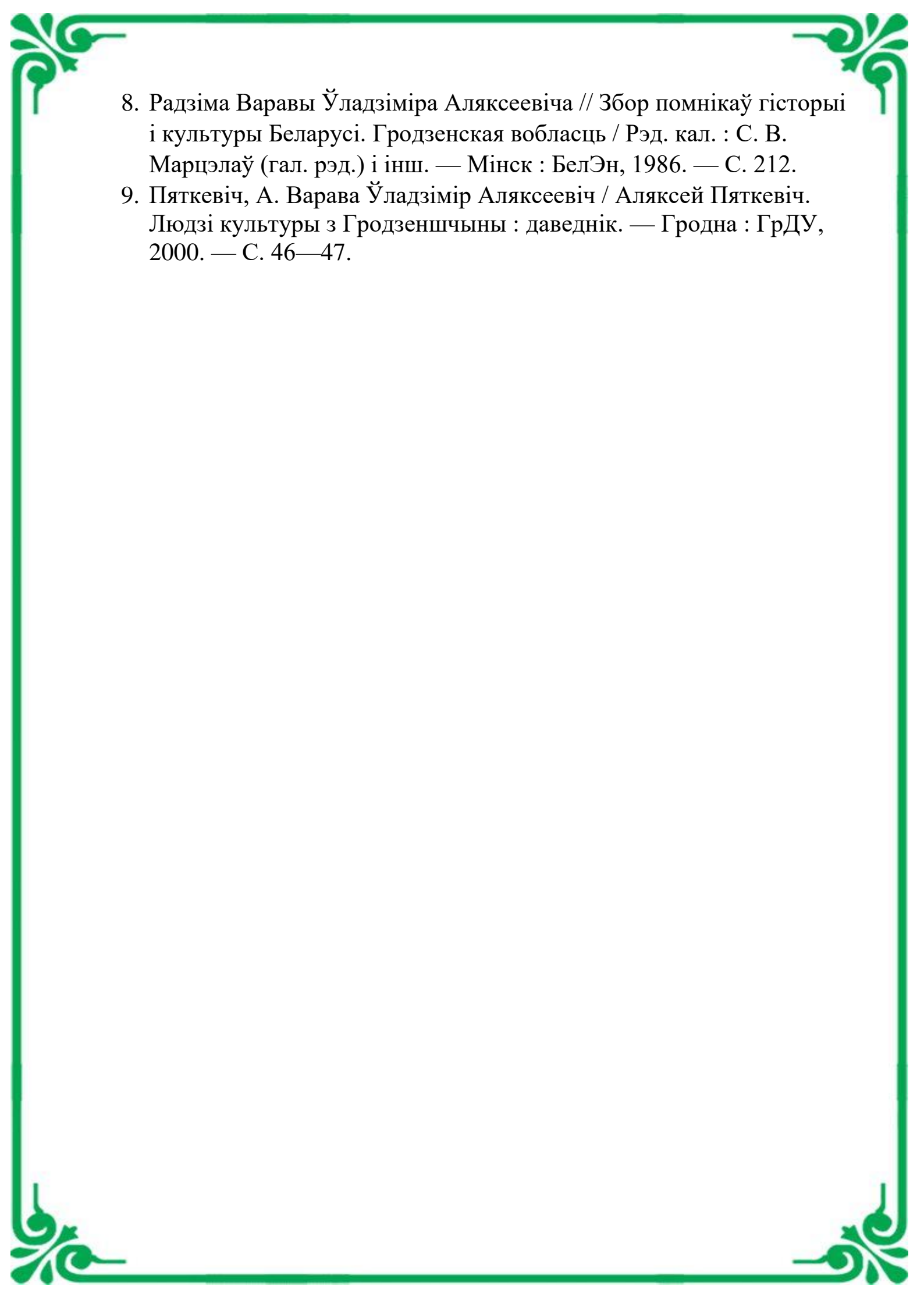
**в. Вялікія Жухавічы
Жухавіцкага сельскага Савета**

Уладзімір Аляксеевіч Варава (26 ліпеня 1896, в. Вялікія Жухавічы, цяпер Карэліцкі раён — 4 мая 1929) — беларускі пісьменнік і журналіст.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. У 1920 г. працаваў у Жухавіцкім валасным рэўкаме, пасля — у Народным камісарыяце земляробства БССР. Адначасова вучыўся ў Мінскім політэхнікуме. З 1921 г. — у Заходняй Беларусі, удзельнічаў у беларускім нацыянальным руху, друкаваўся ў заходнебеларускай перыёдыцы. Арыштоўваўся польскімі ўладамі. У 1925 г. рэдагаваў газету Грамады «Жыццё беларуса». Неўзабаве нелегальна перайшоў у БССР. Працаваў намеснікам рэдактара акруговай газеты «Вясковы будаўнік» (Слуцк). З 1926 г. — у Мінскім акруговым зямельным аддзеле. Уваходзіў у аб'яднанне Літаратурна-мастацкая камуна, удзельнічаў у выданні яе часопіса «Росквіт» (1927—1928). Пісаў апавяданні, артыкулы, фельетоны.

Бібліяграфія

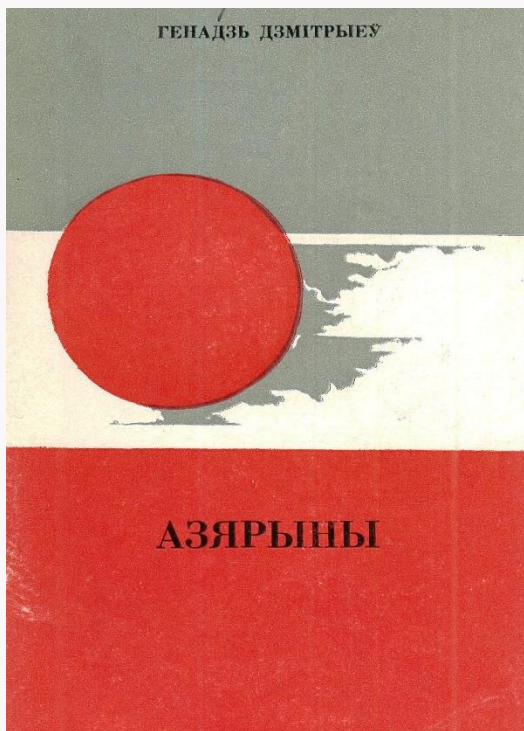
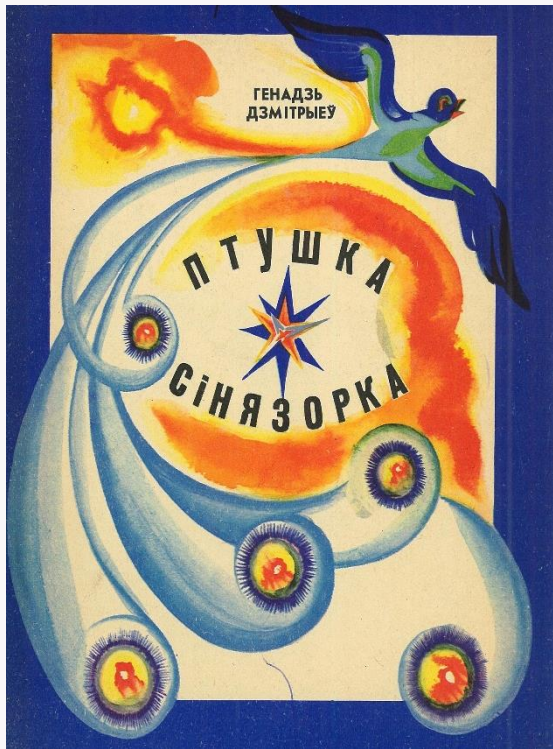
1. Багдановіч, І. Э. Варава Ўладзімір / І. Э. Багдановіч // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік : У 6 – ці т.Т. 1. — Мінск : БелЭн, 1992. — С. 513.
2. Варава Ўладзімір / Богуш, А. Жухавіцкае вымярэнне / А. Богуш. — Гродна, 1997. — С. 147.
3. Камінскі, М. І. Варава Ўладзімір Аляксеевіч / М. І. Камінскі // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва. У 5 – ці т. Т. 1. — Мінск : Бел. энцыкл. імя П. Броўкі, 1984. — С. 573.
4. Кошур, С. Загінуў за праўду / Святлана Кошур // Польшыя (газета). — 1991. — 14 ст. — С. 5.
5. Кошур, С. Пісьменнік – барацьбіт / Святлана Кошур // Родам з Карэліччыны. — Навагрудак, 1996. — С. 36—39.
6. Кошур, С. Рэдактар Варава : пра пісьменніка – рэдактара газеты “Жыццё беларуса” з в. В. Жухавічы / Святлана Кошур // Польшыя (газета). — 1996. — 24 ліп. — С. 2.
7. Кунашка, В. Уладзімір Варава / Віктар Кунашка // Польшыя (газета). — 1996. — 13 ліп. — С. 4.

-
8. Радзіма Варавы Ёладзіміра Аляксеевіча // Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гродзенская вобласць / Рэд. кал. : С. В. Марцэлаў (гал. рэд.) і інш. — Мінск : БелЭн, 1986. — С. 212.
 9. Пяткевіч, А. Варава Ёладзімір Аляксеевіч / Аляксей Пяткевіч. Людзі культуры з Гродзеншчыны : даведнік. — Гродна : ГрДУ, 2000. — С. 46—47.

**Генадзь
Рыгоровіч
Дзмітрыеў**

**Нарадзіўся 18 кастрычніка
1943 г. ў в. Злыднікі
Гарадоцкага раёна**

Генадзь Рыгоровіч Дзмітрыеў — беларускі паэт.

Біяграфія

Пасля заканчэння Бычыхінскай сярэдняй школы працаваў загадчыкам клуба рабочай моладзі на Бычыхінскім ільнозаводзе. У 1970 г. скончыў беларускае аддзяленне філалагічнага факультэта БДУ. Працаваў настаўнікам у **Варанчанскай сярэдняй школе** Карэліцкага раёна. У 1984 г. — няштатны карэспандэнт-арганізатар Бюро прапаганды мастацкай літаратуры СП БССР па Гродзенскай вобласці, з 1987 г. намеснік дырэктара, дырэктар гэтага бюро, літкансультант. З 1999 года намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Полымя».

Творчасць

Пісаць вершы пачаў у школьныя гады. Друкаваўся спачатку ў Езярышчанскай раённай газеце «Калгасная вёска», затым у многіх літаратурных выданнях Беларусі. Выйшлі тры яго паэтычныя зборнікі «Гарады на далонях» (1974), «Птушка Сінязорка» (1976), «Азярыны» (1980). У 2009 г. напісана кніга “На скразняках лёсу”.

З 1979 г. — член Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Творы Г. Дзмітрыева

1. Дзмітрыеў, Г. А на Карэліччыне у нас / Г. Дзмітрыеў // Гродзенская праўда. — 19875. — 26 крас. — С. 4.
2. Дзмітрыеў, Г. Р. Варонча : верш / Г. Р. Дзмітрыеў // Полымя (газета). — 2000. — 26 лют. — С. 4.
3. Дзмітрыеў, Г. Гарады на далонях / Генадзь Бураўкін. — Мінск : Маст. літ., 1974. — 80 с.
4. Дзмітрыеў, Г. Р. Ліст да настаўніцы / Генадзь Рыгоровіч Дзмітрыеў // Полымя (газета). — 1985. — 10 ліст. — С. 2.
5. Дзмітрыеў, Г. Р. Неомістэрыя / Генадзь Рыгоровіч Бураўкін // Полымя (газета). — 1987. — 7 сак. — С. 5.
6. Дзмітрыеў, Г. Новыя вершы / Генадзь Дзмітрыеў // Полымя (газета). — 2014. — 5 крас. — С. 5.
7. Дзмітрыеў, Г. Р. Песня паэта : верш / Г. Р. Дзмітрыеў // Полымя (газета). — 2014. — 5 крас. — С. 5.
8. Дзмітрыеў, Г. Р. Так праходзіць слава свету / Генадзь Дзмітрыеў // Полымя (газета). — 2000. — 24 ліст. — С. 3.

Бібліяграфія

1. Ганчарова, Л. Чалавек на зямлі : пра паэта Генадзя Дзмітрыева / Людміла Ганчарова // Маладосць. — 1983. — № 2. — С. 166—175.
2. Камейша, К. На зямлі друга : верш, прысвечаны Г. Дзмітрыеву / Казімір Камейша. Я з пушчы... — Мінск, 1995. — С. 123—127.
3. Кошур, В. “Мір над маёй сялібай будзе, бо на Карэліччыне ў нас такія людзі...” : да юбілею Генадзя Дзмітрыева // Валянціна Кошур // Польша (газета). — 2008. — 18 кастр. — С. 2.
4. Лаўрык, Т. Генадзь Дзмітрыеў : да 60 – годдзя бел. паэта / Т. Лаўрык // Роднае слова. — 2003. — № 10 — С. 23.
5. Леанілаў, В. Чатыры лініі Генадзя Дзмітрыева / В. Леанілаў // Польша(газета). — 1980. — 13 мая. — С. 5.
6. Пяткевіч, А. М. Дзмітрыеў Генадзь / А. М. Пяткевіч // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. У 6 т. Т. 2. — Мінск : БелЭн, 1993. — С. 341—342.
7. Пяткевіч, А. М. Дзмітрыеў Генадзь Рыгоровіч / А. М. Пяткевіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 2. — Мінск : Беларус Сав. Энцыкл. імя П. Броўкі, 1985. — С. 301.
8. Сушко, П. Песняры куточка запаветнага / П. Сушко // Польша (газета). — 1991. — 12 кастр. — С. 4.

**Анатолий
Дзярках**

(Анатолий Рыгоравіч Зіміёнка)
(06. 04. 1887 г. — 05. 09. 1937 г.)

в. **Турэц**

Турэцкага сельскага Савета

Анатоль Дзярках (Анатоль Рыгоровіч Зіміёнка) —
беларускі паэт, сатырык, гумарыст, мемуарыст.

Біяграфія

Скончыў народнае вучылішча ў Навагрудку (1904). Служыў у земскай і гарадской управах у Мінску. Член партыі эсэраў. У 1908 годзе арыштаваны, адпраўлены ў ссылку. Пасля Лютаяўскай рэвалюцыі 1917 служыў у мінскіх адміністрацыйных органах Часовага ўрада. Працаваў у газеце «Беларуская вёска»; з 1924 рэдактар сатырычнага часопісу «Дубінка» (дадатак да газеты «Звязда»); працаваў у газеце «Піянер Беларусі», часопісе «Полымя». Член СП БССР (з 1934).

Арыштаваны 16.10.1936 года; расстраляны. Рэабілітаваны ў 1957 годзе.

Творчасць

Дэбютаваў у друку ў 1904 годзе; спачатку пісаў на рускай мове. Працуючы ў сатырычным жанры, узяў сабе псеўданім *Анатоль Дзярках*. Пісаў творы для дзяцей. Перакладаў з рускай і ўкраінскай моў. Аўтар успамінаў.

Выйшлі зборнікі сатырычных і гумарыстычных вершаў «Пра папоў, пра дзякоў, пра сялян-мужыкоў» (1925), «Бог удвох» (1930), «Качаргой па абразох» (1930), «Усім патроху...» (1930), паэма «Міколава гаспадарка» (1927) і зборнікі для дзяцей «Нашы прыяцелі» (1928), «Першы дзень у дзіцячым садзе» (1928), «Працавітая дзяўчына» (1928), «Звяры нашых лясоў» (1929).

Аўтар працы «Интервенция и оккупация в Белоруссии» (Масква, 1932).

Пераклаў на беларускую мову зборнікі вершаў У.Маякоўскага «Кім быць?» (1932), Дз.Беднага «Пра папоў» (1931), К.Чукоўскага «Мыйдадыр» (1928 і 1935), С.Маршака «Пошта» (1937), А.Барто «Брацікі» (1935), раманы А.Дарагойчанкі «Вялікая Каменка» (1932), Л.Корыса «Кіруй, Брытанія» (1932), аповесці А.Чумачэнкі «Клуб даследнікаў» (1932), Д'Эрвілы «Прыгоды дагістарычнага хлопчыка»

(1937), працу А.Ферсмана «Наш апатыт» (1931), паасобныя творы А.Пушкіна, С. Міхалкова, М.Асеева, П.Тычыны, Н.Забілы, П.Усэнка і інш.

Творы А. Дзяркача

1. Дзяркач, А. Бабскі ратунак : верш / Анатоль Дзяркач // Польшыя (газета). — 1982. — 18 крас.
1. Дзяркач, А. Няўдалы хабар : верш Анатоль Дзяркач // Польшыя (газета). — 1997. — 19 крас.
2. Дзяркач, А. Собачий вопрос : стихотворение / Анатоль Дзяркач // Польшыя (газета). — 1992. — 18 крас.

Бібліяграфія

1. Анатоль Дзяркач // Наднёманскія былі. — Мінск, 1968. — С. 46.
2. Багдановіч, І. Э. Дзяркач Анатоль / І. Э. Багдановіч // Беларускія пісьменнікі : бібліягр. слоўнік. У 6 т. Т. 2 / Пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мінск : БелЭн, 1993. — С. 357—359; бібліяграфія.
3. Дзяркач Анатоль // Беларускія пісьменнікі. — Мінск, 1994. — С. 180.
4. Дзяркач Анатоль // Гарадзенскія запісы : Старонкі гісторыі і культуры. Вып. 2. — Гародня, 1996. — С. 197.
5. Дзяркач Анатоль // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : У 6 т. Т. 3 / Рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. — Мінск : БелЭн, 1996. — 254—255.
6. Пяткевіч, А. М. Дзяркач Анатоль / А. М. Пяткевіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 2. / Рэдкал. : І. П. Шамякін і інш. — Мінск : БелСЭ, 1985. — С. 332.
7. Кошур, С. Вернуты з забыцця / Святлана Кошур // Польшыя (газета). — 1992. — 9 ст.

8. Кошур, С. Лёс паэта – сатырыка / Святлана Кошур // Гродзенская праўда. — 1992. — 9 чэрв.. — С. 5.
9. Кошур, С. Лёс паэта – сатырыка / Святлана Кошур // Родам з Карэліччыны. — Навагрудак, 1996. — С. 29—35.
10. Кошур, С. Экспанаты расказваваюць / Святлана Кошур // Польшыя. — 1997. — 19 крас.
11. Кунашка, В. Паэт, сатырык : да 110 – годдзя з дня нар. / Віктар Кунашка // Польшыя. — 1997. — 19 крас. — С. 4.
12. Сушко, П. Песняры куточка запаветнага / П. Сушко // Польшыя (газета). — 1991. — 12 кастр. — С. 3.

**Мікола
Аляксандравіч
Дзяшкевіч**

(11 мая 1947 г. — 01. 08. 1971 г.)

в. Пагор'е

Красненскі сельскі Савет

Мікола Аляксандравіч Дзяшкевіч — савецкі і беларускі літаратуразнавец, музейзнаўца, тэатральны крытык.

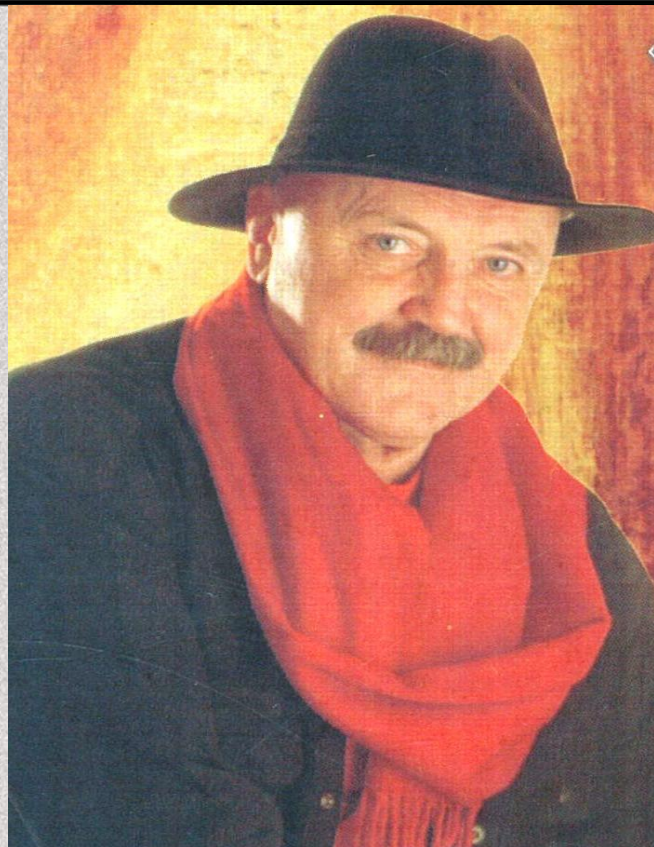
Жыццёвы і творчы шлях

Нарадзіўся на Гродзеншчыне, ў в. Пагор’е каля Шчорсаў. Скончыў Астахаўскую сярэднюю школу. Паступіў і скончыў Мінскі педагагічны інстытут імя М. Горкага. Пасля сканчэння інстытута - супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Напісаў працу “Янка Купала і развіццё бібліятэчнай справы ў Беларусі.”

Аўтар даследавання пра Янку Купалу «Ад вытокаў радаводных», дзе адным з першых падрабязна разгледзіў радавод песняра, яго шляхецкае паходжанне. Удзельнік перадач «Школьнае тэлебачанне», прысвечаных Янку Купалу. Аўтар нататак прысвечаных Р. Барадуліну, С. Станюце, Г. Аўсяннікаву і іншым дзеячам беларускай культуры. Трагічна загінуў у 1971 г. на р. Нёман, калі ўратоўваў жанчыну з дзяцёнкам.

Бібліяграфія

1. Мікола Дзяшкевіч // Беларускія пісьменнікі : Бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 2. — Мінск, 1995. — С. 571.
2. Кошур, С. Водблеск таленту / Святлана Кошур // Гродзенская праўда. — 1997. — 17 ліп. — С. 4.
3. Кошур, С. Водблеск таленту / Святлана Кошур // Зямля Карэліцкая і яе славытыя людзі. — Мінск, 2009. — С. 103—104.
4. Кунашка, В. Жыццё спынілася на ўзлёце / Віктар Кунашка // Польша (газета). — 1997. — 14 мая. — С. 3.
5. Лецка, Я. Балючая страта // Літаратурная Беларусь. — 2010. — № 11. — С. 21, 23..
6. Пяткевіч, А. Мікола Дзяшкевіч / Аляксей Пяткевіч // Літаратурная Гродзеншчына. — Мінск, 1996. — С. 73.
7. Пяткевіч, А. Дзяшкевіч Мікола / Аляксей Пяткевіч // Людзі культуры з Гродзеншчыны : Даведнік. — Гродна, 2000. — С. 91.

**Анатолий
Александрович
Жук**

(20.05.1949 г. — 19.11.2009 г.)

в. Ярэмчы

Ярэміцкі сельскі савет

Анатоль Аляксандравіч Жук — акцёр, пісьменнік, заслужаны артыст Беларусі.

Жыццёвы і творчы шлях

А. Жук вучыўся ў Ярэміцкай сярэдняй школе. Скончыў БДТМІ у 1970 г. Акцёр драмы і кіно. У 1970 годзе пасля заканчэння Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута тры гады працаваў у Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі ў Бабруйску, дзе ўвасобіў каля 50 роляў. Роля Нік-Ніка ў п'есе «Нік-Нік, ці Дон Кіхот з праектнага бюро» Бурсана і Панк – пастаўлена ў 1971 годзе – была адзначана граматай Міністэрства культуры СССР на фестывалі румынскай драматургіі ў 1971 годзе. З 1 верасня 1975 г. працуе ў Беларускім рэспубліканскім Тэатры юнага гледача. Шматгранны талент А. Жука прынёс літаратуры Беларусі шмат адметных твораў. У якасці пісьменніка ён выдаў некалькі зборнікаў прозы - "Помста матылькоў" (1991), "Пагаварыць трэба" (1993), "Дзённае паляванне на месяц" (2002), скандальны раман «Бульвар» (2009) пра жыццё багеімы (у перакладзе на рус. яз.), зборнік вершаў "Туга" (2007).

На шырокім экране з поспехам ішла айчынная кінастужка "Кадэт" рэжысёра Віталія Дудзіна - дынамічная вострасюжэтная драма, дзеянне якой разгортваецца ў Заходняй Беларусі ў першае пасляваеннае лета. Праца над гэтай стужкай сталася магчымай дзякуючы таму, што літаратурная першааснова Анатоля Жука была летась адзначана ў конкурсе сцэнарыяў, праведзеным "Беларусьфільмам".

Ролі, выкананыя акцёрам у ТЮГу, увайшлі ў скарбніца нацыянальнага тэатральнага мастацтва Беларусі. Сярод іх – Несцерка («Несцерка» В.Вольскаго), Трыгорына («Чайка» А.Чэхава), Рабінін («Юнацтва бацькоў» Б.Гарбатова), Луі Лепал («Эдыт Піаф» В. Легентова), Міканор («Подых навальніцы» І.Мележа), Важак («Бембо» Ф.Зальтена), Хорыя («Імем Зямлі і Сонца "И.Друцэ)», Жухрай («Як гартавалася сталь» М. Астроўскага), Заслонаў («Паядынак» Н.Матуковскаго), Ленард Брейзіл («Дыск-жакей» С.Полякова), Самсон Сіліч («Банкрут» А.Астроўскага), Мудзафер («Шчаслівыя ўбогія» К.Гоццы). А.Жук выканаў ролі ў тэлевізійных пастаноўках "Тайная

вячэра" ("Наш актыў") В.Трэцьякова, «З воку на вока» Я.Сіпакова, «Зямлі яшчэ баліць" П.Панчанка, «Варшаўскі шлях» А.Куляшова, у тэлестужках «Новая зямля" паводле Я. Коласа, "Мая справа цялячая" паводле К.Чорнага, «Сівая легенда" паводле Ул. Караткевіча, зняўся ў мастацкіх фільмах "Пушча", "Маці ўрагану", "Душа мая Марыя", "Паміж жыццём і смерцю ».

У 2007 годзе атрымаў Трэцюю прэмію конкурсу Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" на лепшы сцэнарый поўнаметражнага мастацкага і тэлевізійнага фільма («За каханнем каханне, або Адзін»).

Творы А. Жука

1. Жук, А. Бульвар : вершы / Анатоль Жук. — Мінск, 2009. — 336 с.
2. Жук, А. Вершы / Анатоль Жук // ЛіМ. — 2009. — 22 мая. — С. 8.
3. Жук, А. Голубь под окном : рассказ / Анатолий Жук // Нёман. — 1990. — № 8. — С. 159—171.
4. Жук, А. Кіно, альбо энергія бяспамяцтва : аповесць / Анатоль Жук // Маладосць. — 1995. — № 1. — С. 135—182.
5. Жук, А. Палын : аповесць / Анатоль Жук // Маладосць. — 1987. — № 8. — С. 11—48.
6. Жук, А. Песня сонца, Купалля і лета : вершы / Анатоль Жук // Маладосць. — 2009. — № 5. — С. 86—88.
7. Жук, А. Туга : вершы / Анатоль Жук . — Мінск : Кнігазбор, 2007. — 167 с.

Бібліяграфія

1. Баравік, Р. І. Жук Анатоль Аляксандравіч / Р. І. Баравік // Тэатральная Беларусь : Энцыклапедыя. У 2 т. Т. 1. — Мінск : БелЭн, 2002. — С. 411.
2. Жук Анатоль : пра яго // Маладосць. — 1987. — № 8. — С. 176.
3. Жук Анатоль Аляксандравіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. У 5 т. Т. 2. — Мінск : БелЭн, 1985. — С. 440—441.
4. Жук Анатоль Аляксандравіч // Памяць : Гіст. – дак. хроніка Карэліцкага раёна. — Мінск : Ураджай, 2000. — С. 521.

5. Кошур, В. Бацькоўскаму краю адданы : да 65 – годдзя з дня нар. / Валянціна Кошур // Польша (газета) — 2014. — 21 мая. — С. 4.
6. Кошур, С. Люстэрка памяці : пра знакамітых людзей нашага раёна // На Нёманскай хвалі : літаратурны альманах. — 2017. — № 8. — С. 160—170.
7. Кунашка, В. Заслужаны артыст, прэзаік Анатоль Жук / Віктар Кунашка // Польша (газета). — 1999. — 19 мая.
8. Пракаповіч, Г. Нашы землякі : пра А. А. Жука / Г. Пракаповіч // Польша (газета). — 2001. — 7 крас. — С. 5.
9. Пяткевіч, А. Жук Анатоль Аляксандравіч / Аляксей Пяткевіч // Людзі культуры з Гродзеншчыны : Даведнік. — Гродна : ГрДУ, 2000. — С. 98—99.
10. Шаміёнка, С. Выпадковасць, якая стала неабходнасцю : Анатолію Жуку – 50 / С. Шаміёнка // ЛіМ. — 1999. — 14 мая. — С. 10.

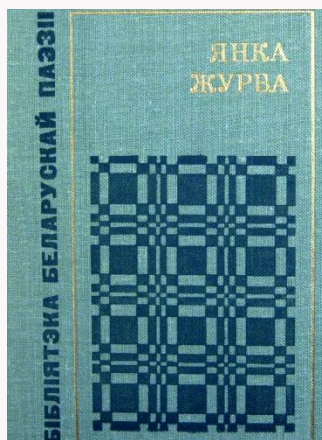
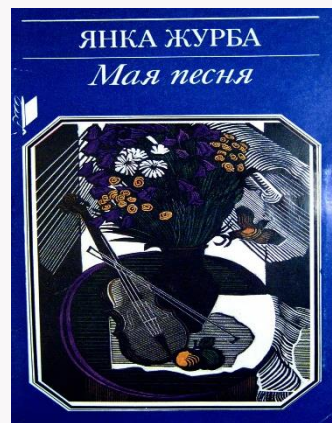
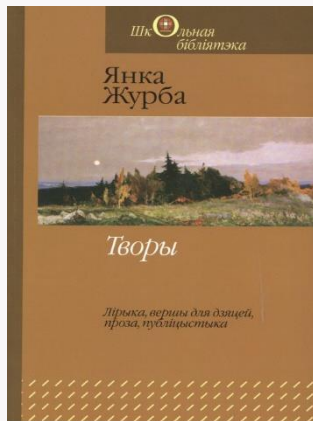
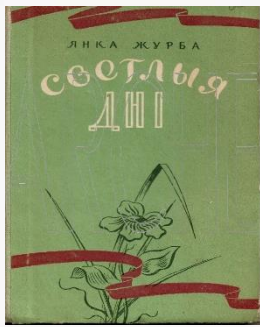
**Янка
Журба**

(Іван Якаўлевіч Івашын)

(30.04. 1881г. — 07.01.1964 г.)

в. Крупніна Лепельскі павет

Віцебская вобласць

Янка Журба — беларускі савецкі паэт, педагог, перакладчык.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям’і, у сям’і было 12 чалавек. Скончыў Полацкую настаўніцкую семінарыю (1902). Настаўнічаў на Віцебшчыне ў пачатковых школах. Пасля заканчэння Глухаўскага настаўніцкага інстытута (1906—1909, Чарнігаўская губерня) працаваў выкладчыкам рускай мовы і літаратуры ў старэйшых класах гарадскіх і пачатковых вучылішчаў Украіны, Беларусі, Расіі, у навукова-педагагічнай камісіі Наркамасветы БССР (1921—1922), інспектарам Бабруйскага, затым Калінінскага (Клімавічы) акруговых аддзелаў народнай асветы (1923—1927), выкладчыкам у Чэрыкаўскай сямігадовай школе, у Магілёўскім медыцынскім вучылішчы (1927—1934). У 1934 пераехаў у Мінск, працаваў у Інстытуце мовазнаўства АН БССР. З-за хваробы вачэй быў змушаны ў 1937 пакінуць працу. Член Саюза пісьменнікаў СССР (з 1939). З 1941 і пасля вайны жыў у Чашніцкім раёне, быў настаўнікам спеваў у пачатковых класах. Апошнія гады жыцця правёў у вёсцы Слабада пад Полацкам і ў Полацку ў сваякоў і манахак зачыненага Свята-Еўфрасінеўскага манастыра. У апошнія гады цяжкаму вялікую нястачу і жыў у доме састарэлых у Полацку. **Працаваў настаўнікам у Карэліцкім вышэйшым пачатковым вучылішчы.** Паэт, якога лёс некалі закінуў у наша мястэчка, усё сваё жыццё прысвяціў асветніцкай і літаратурнай працы дзеля духоўнага адраджэння нацыі.

Пахаваны на Ксавер’еўскіх могілках у Полацку.

Творчасць

Дэбютаваў этнаграфічнымі нарысамі ў 1902 (газета «Витебские губернские ведомости»). Па-беларуску пачаў пісаць у час навучання ў Глухаўскім інстытуце, першы беларускі верш «На беразе Дзвіны» быў надрукаваны ў 1909 (газета «Наша ніва»). У дакастрычніцкай паэзіі Янкі Журбы выразна выявілася сацыяльная накіраванасць, аптымістычны погляд на свет, жаданне ператварэнняў. У паслярэвалюцыйны час друкуецца з 1921 у газеце «Савецкая

Беларусь», з 1922 — у часопісе «Полымя» і інш. Аўтар зборнікаў паэзіі «Заранкі» (Мінск, 1924), «Ясныя шляхі» (1959), «Вершы» (1970), «Роднае» (1980), «Мая песня» (1984) і кніжак вершаў для дзяцей «Ластаўкі» (1950), «Сонечная раніца» (1955), «Светлыя дні» (1959). У 1950 выйшлі Выбраныя творы.

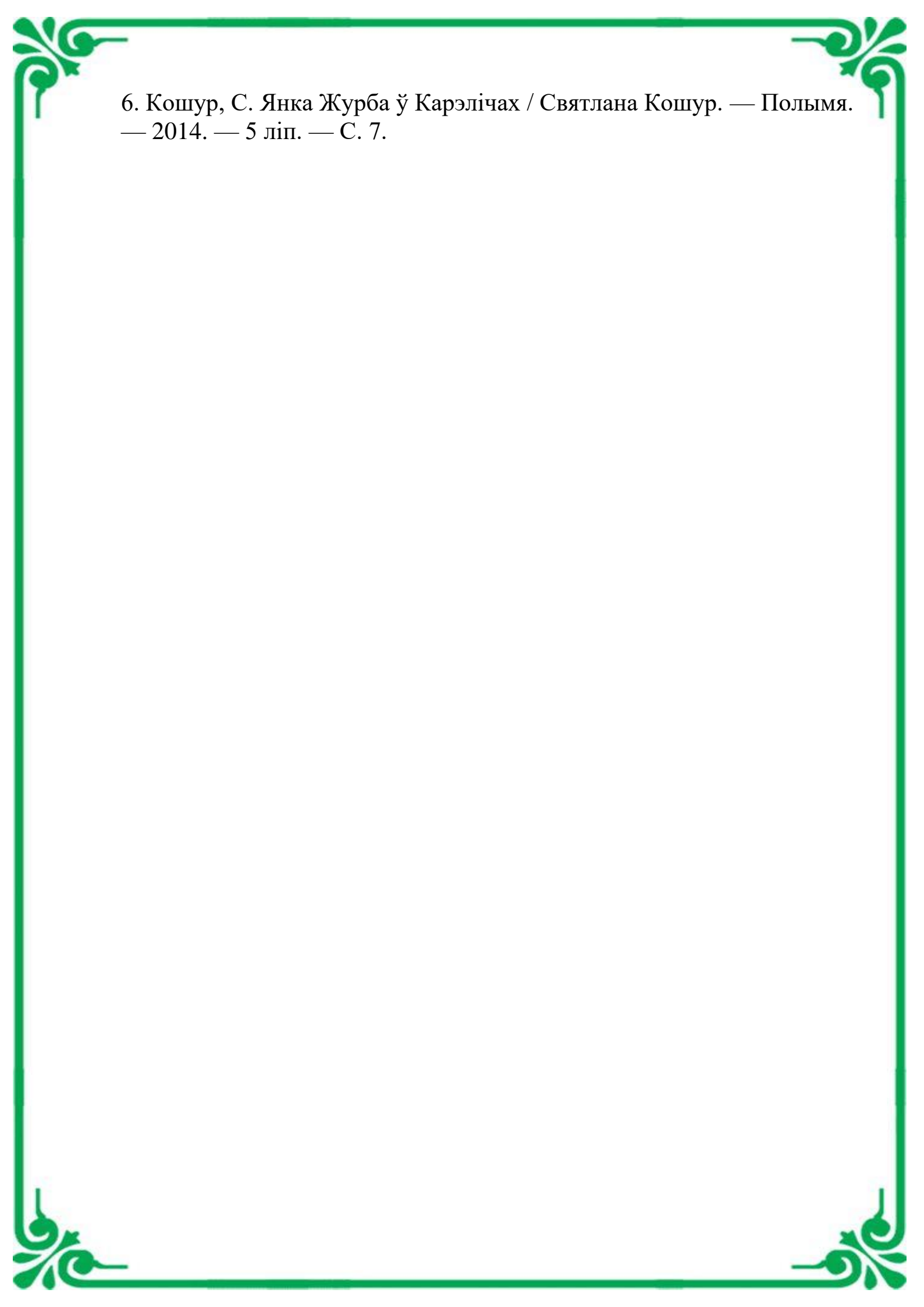
Пераклаў на беларускую мову раман Ф. Дастаеўскага «Бедныя людзі» (1930).

Творы Я. Журбы

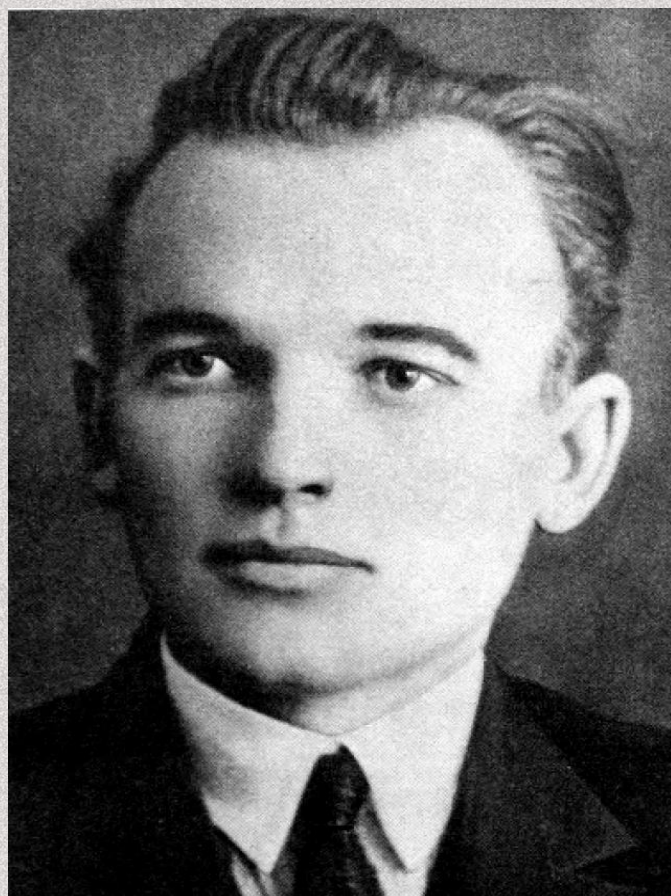
1. Журба, Я. Вершы / Янка Журба. — Мінск : “Нар. асвета”, 1970. — 145 с.
2. Журба, Я. Ластаўкі : вершы / Янка Журба. — Мінск, 1950. — 55 с.
3. Журба, Я. Мая песня : вершы / Янка Журба. — Мінск : “Юнацтва”, 1984. — 146 с.
4. Журба, Я. Творы / Янка Журба. — Мінск : Маст. творы, 1993. — 141 с.

Бібліяграфія

1. Атрашкевіч, В. І. Журба Янка / І. В. Атрашкевіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: У 5 т. Т. 2. / Рэдкал. : І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. — Мінск : БелСЭ, 1985. — С. 445.
2. Багдановіч, І. Э. Журба Янка : біяграфія / І. Э. Багдановіч // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 2 / Пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мінск : БелЭн, 1993. — С. 455—459; бібліяграфія.
3. Рагойша, В. П. Журба Янка (спр. Івашын Іван Якаўлевіч) / В. П. Рагойша // Бел. Сав. Энцыкл. : У 12 т. Т. 4. — Мінск, 1971. — С. 427.
4. Журба, Янка // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 6 : Дадаізм—Застава / Рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. — Мінск : БелЭн, 1998. — С. 452.
5. Кошур, С. Люстрка памяці : пра знакамітых людзей нашага раёна (сярод іх пра Янку Журбу) / Святлана Кошур // На Нёманскай хвалі : літаратурны альманах. — 2016. — № 5. — С. 160—170.

6. Кошур, С. Янка Журба ў Карэлічах / Святлана Кошур. — Полымя.
— 2014. — 5 ліп. — С. 7.

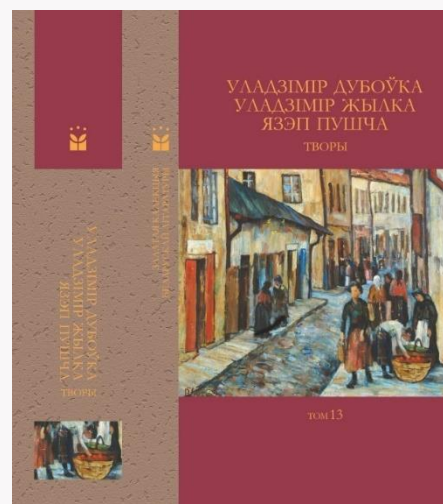
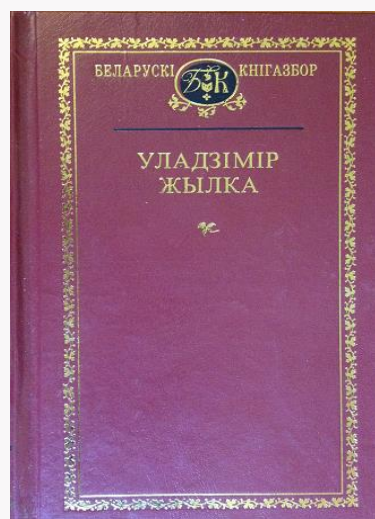
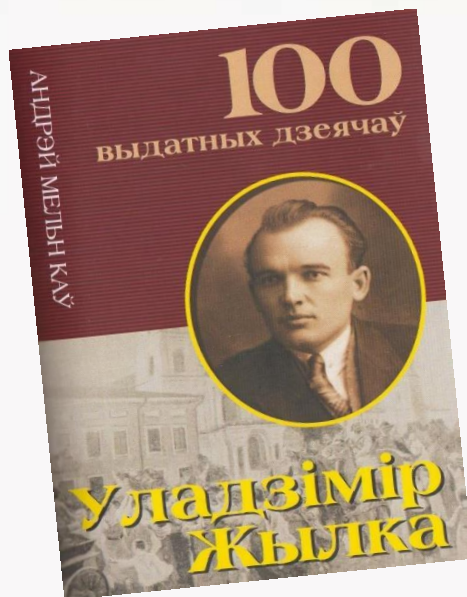

Уладзімір
Адамавіч
Жылка

(27.05 1900 г. – 01.03. 1933 г.)

Нарадзіўся ў **в. Макашы**

Нясвіжскага раёна

Уладзімір Адамавіч Жылка — беларускі паэт, перакладчык.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Скончыў гарадское вучылішча ў Міры (1914) разам з бацькамі пераехаў у Мінск. Падчас Першай сусветнай вайны сям'я была ў бежанцах у Тульскай губерні. Скончыў 3 класы Багародзіцкага аgramамічнага вучылішча (1915—17), у сакавіку 1917 вярнуўся разам з бацькам у прыфрантавы Мінск, вучыўся ў сельскагаспадарчай школе.

Вучыўся ў Гарадзейскай царкоўнапрыходскай школе, Мірскім гарадскім вучылішчы і скончыў вучобу у 1914 г.

У кастрычніку 1919 — сакавіку 1920 працаваў настаўнікам у 21-й мінскай беларускай пачатковай школе, зблізіўся з беларускім вызваленчым і культурна-асветным рухам, наведваў клуб «Беларуская хатка», пазнаёміўся са старшынёй Беларускага тэатральнага таварыства Ядвігіным Ш., а таксама з Я. Купалам, З. Бядулем, М. Чаротам, Л. Родзевічам. У 1919 уступіў у партыю беларускіх эсэраў. Надзяляў панскай зямлёй сялян, працаваў аgramомам нацыяналізаванага маёнтка пад Мінскам, якім загадваў М. Чарот (1918—19), прымаў удзел у антыпольскім падполлі. Друкаваўся ў мінскіх выданнях.

Працаваў у Вільні ў беларускай кнігарні. Апекаваў разам з Л. Родзевічам створаную ў Віленскай беларускай гімназіі тэатральную майстроўню. Каб пазбегнуць прызыву ў войска генерала Л. Жалігоўскага, летам 1922 выехаў у Літву (Коўна), потым пераехаў у Латвію, стаў наведваць выпускны клас Беларускай гімназіі ў Дзвінску.

У лютым 1923 выехаў на вучобу ў Чэхаславакію. Паводле рэкамендацыі Л. Родзевіча стаў стыпендыятам Чэхаславацкага ўрада, у 1923 паступіў на філалагічнае аддзяленне філасофскага факультэта Карлавага ўніверсітэта. Адзін з ініцыятараў стварэння Арганізацыі беларускага прагрэсіўнага студэнцтва (АБПС), сябраваў з яе старшынёй І. Дварчаніным, дапамагаў у выданні органа гэтай арганізацыі — часопіса «Перавясла». У сярэдзіне 1920-х г. зблізіўся з

«Саюзам студэнтаў грамадзян БССР», рэдагаваў часопіс «Прамень» (пазней «Новы прамень»). Да 1926 жыў у Празе. У 1926 прыехаў у Мінск на Акадэмічную канферэнцыю па рэформе беларускага правапісу. Вырашыў прыняць савецкае грамадзянства (Л. Родзевіч раіў яму вяртацца ў БССР і «смакаваць марксізм»), А. Луцкевіч лічыў, што ў Мінску больш прастору для асветніка, чым у Вільні). У. Жылка застаўся ў БССР. Загадзя атрымаў пасведчанне аб здачы экзамена за курс гісторыі філасофіі. Выйшаў з партыі эсэраў. У Савецкай Беларусі У. Жылка спачатку працаваў у Інбелкульце, потым у газеце «Беларуская вёска». З 1927 загадчык аддзела літаратуры газеты «Звязда», выкладаў беларускую літаратуру ў Мінскім музычным тэхнікуме. Быў членам літаратурных аб'яднанняў «Маладняк» і «Узвышша». У 1928 быў выключаны з «Маладняка» за тое, што не набліжаецца да пралетарскай літаратуры, працягваў друкавацца ва «Узвышшы»; з прычыны контрбеларусізацыйнай хвалі вымушаны пакінуць «Звязду». Працаваў перакладчыкам у Белдзяржкіно, працягваў выкладаць замежную літаратуру ў музычным тэхнікуме. Здружыўся з Я. Пушчам, У. Дубоўкам, А. Бабарэкам. 19.07.1930 арыштаваны пад Мінскам ДПУ БССР па справе «Саюза вызвалення Беларусі». Пры вобыску на кватэры ў яго забралі 27 кніг, шмат пісьмаў і рукапісаў. Не прызнаў сябе вінаватым. Пастановай калегіі АДПУ ад 10.04.1931 асуджаны на 5 гадоў ссылкі, якую адбываў ва Уржуме Кіраўскай вобл., дзе працаваў загадчыкам гаспадаркі і выкладчыкам літаратуры ў медыцынскім тэхнікуме. Памёр ад туберкулёзу лёгкіх. Пахаваны на мясцовых могілках. Хацеў быць пахаваным у Вільні, горадзе, які вельмі любіў. Рэабілітаваны ў 19.9.1960 Судовай калегіяй Вярхоўнага Суда БССР.

Творчы шлях

У 1918 напісаў свой першы беларускі верш «Покліч» (надрукаваны ў газеце «Беларусь», 25.1.1920). Друкаваўся ў заходнебеларускіх выданнях «Беларускія ведамасці», «Наша думка», «Наша будучыня», «Новае жыццё». У вершах пач. 1920-х г. «Беларусь», «Замчышча», «Мы любім даўнія паданні», «Палімпсест» паэт вылучае дзве супрацьлеглыя сілы, якія спакон вякоў твораць гісторыю: наканаванасць, лёс, «напасці» і свядомая барацьба грамады, што можа

павярнуць ход падзей да свабоды, нацыянальнай годнасці і сацыяльнай справядлівасці. Лічыць, што і «мамэнты заняпаду... распазнаць нас вучаць здраду» і цаніць вернасць.

У артыкуле «У справе ацэнкі беларускага адраджэння» (1923) У. Жылка называе асновай беларускай вызваленчай ідэі спалучэнне нацыянальнага з сацыяльным. Ён адхіляе адначасна псеўдапатрыятычны тэзіс аб выключнасці нацыі і марксісцкі пастулат аб буржуазнасці нацыянальнай справы. У рэцэнзіі на збор твораў Л. Родзевіча «Беларусь» ухваляе паэзію аўтара, які не апісваў абшар ці «гаспадарскі лад», а паказваў духоўныя каштоўнасці Беларусі.

Рукапісны гісторыка-філасофскі эцюд У. Жылкі «Беларусь-Крыўя» пачынаецца з пастулата, што тэма бацькаўшчыны «можа быць вырашана толькі ў плоскасці сэрца і волі». Беларусь для яго нешта матэрыяльнае, а «Крыўя — гэта творчасць і форма, сутнасць якое — нацыя. Змест — кожнае дасягненне: новы верш, новы навуковы твор... ёсць Крыўя». Суадносіны паміж дзяржавай зямной і дзяржавай Духа — складаная непазбежнасць, паэт дапускае, што адроджаная Беларусь павінна стаць сінтэзам дзяржавы мяча і плуга з дзяржавай Духа.

Аўтар паэмы «Уяўленне» (Вільня, 1923), зборніка вершаў «На ростані» (Вільня, 1924). У цыкле «Вершы аб Вільні» (1926) называе гэты гістарычны цэнтр дзяржаўнасці і вызваленчага руху «беларускай Меккай», а беларускіх патрыётаў прыраўноўвае да ісламскіх вернікаў. У альтэрнатыўным віленскаму цыкле вершы «Альбігоец» перадае трагедыю зняверанай душы, жах ваяўнічага адступніцтва верніка, яго здзек над ідэаламі і святасцямі, якім нядаўна верыў, а тыя не здзейсніліся. Верш гучыць злавесна і прароча, ён стаў у беларускай літаратуры першым сігналам прадчування глабальнай катастрофы, набліжэння ідэалогіі катастрофізму, што неўзабаве прыгняце песімізм маладых мадэрністаў, зламаных крызісам і захопам палітычнай арэны фашысцкімі вандаламі.

У. Жылка выйшаў на прасторы еўрапейскай палітыкі і літаратуры. Яго ўлюбёнымі паэтамі былі старыя рамантыкі Персі Шэлі, М. Лермантаў, А. Міцкевіч, Г. Ібсен, Ф. Цютчаў, неарамантыкі Ш. Бадлер, А. Блок. Неўзабаве У. Жылка пачынае прызнаваць інтуіцыю, але над усім ставіць шчырасць, балючую і страшную, нават

апакаліптычную праўду. Ён працягвае верыць у збавіцельную адраджальную моц красы і любові. З гэтай супярэчлівасці паўстаў у 2-й пал. 1920-х г. выдатны цыкл інтымна-філасофскіх «Вершаў спадзявання», дзе пераадольвае песімізм неарамантычных і дэкадэнцкіх плыняў еўрапейскай паэзіі, вылучае і шануе з постмадэрнісцкіх кірункаў авангардныя, што імкнуліся падняць масы і ўтрымаць веру ў сябе і весці на барацьбу за характэрнае супраць цемры, хаосу. Пра аптымізм яго светаспасцігання сведчаць вершы «Не складаць мне болей песняў», «Хвораму» і інш.

Падчас сваёй дзейнасці ў БССР працягваў плённа працаваць. Публікаваў артыкулы пра месца беларускай культуры ў славянскім свеце, пра творчасць беларускіх паэтаў, рэцэнзію на паэму У. Дубоўкі «Наля», велічальны верш «Антону Навіне» і інш. Супрацоўнічаў з музыказнаўцам Ю. Дрэйзіным, дапамагаў у перакладзе лібрэта і пастаноўцы сіламі студэнтаў оперы «Фауст». Апошні яго зборнік «З палёў Заходняй Беларусі» (Мінск, 1927) стаў прычынай сутыкнення паміж артадаксальна-сектанцкай групой «Маладняка» і беларускімі літаратарамі, зарыентаванымі на сусветную класіку і эстэтычную суверэннасць.

У ссылцы перакладаў еўрапейскіх паэтаў, пісаў уласныя творы (усё напісанае забрана органамі НКУС Уржума і Вяткі). Захавалася дзякуючы Я. Кіпелю паэма «Тэстамент» — філасофска-публіцыстычны твор, грамадзянская споведзь і апраўданне сябе і сяброў, беларускіх патрыётаў, якія без віны сталі ахвярамі палітычных рэпрэсій. Пражытае ён лічыў пяснярскай доляй, з беларуска-мужыцкім гартам і адраджэнскай барацьбой. Маральны імператыў паэтавага развіцця з жыццём — велікадушнасць, якая ідзе ад мудрасці народнай і ад еўрапейскай філасофіі. У. Жылка адштурхоўваўся ад еўрапейскага рамантызму, выкарыстоўваў здабыткі авангардысцкай паэзіі Чэхаславакіі і Польшчы, прадаўжаў распрацоўваць патрыятычна-вызваленчую легенду беларусаў, арыентуючыся на Я. Купалу і М. Багдановіча, станоўча ацэньваючы вопыт маладых паэтаў У. Дубоўкі, Я. Пушчы.

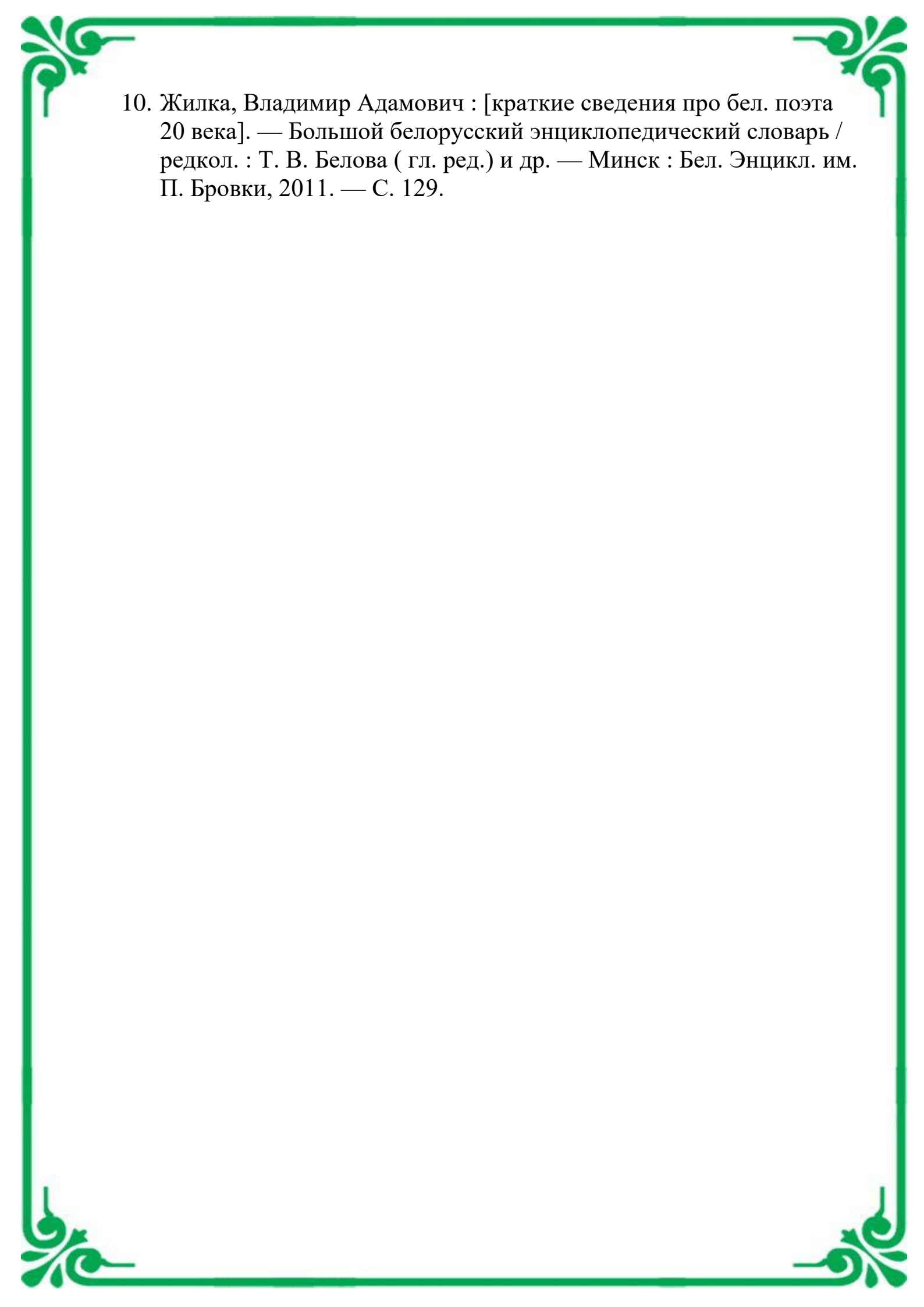
Пераклаў «Слова пра Якуба Шэлю» Б. Ясенскага (1932), асобныя творы А. Блока, А. Міцкевіча, Г. Ібсена, Ш. Бадлера, І. Волькера і інш.

Творы Ё. Жылкі

1. Жылка, У. Пожні: Вершы, пераклады, крытычныя артыкулы / Уладзімір Жылка. — Мінск : Маст. літ. — 1986. — 150 с.
2. Жылка, У. Творы : паэзія, эсеістыка / Уладзімір Жылка. — Мінск : Маст. літ., 1996 г.
3. Жылка, У. Выбраныя творы. — Мінск : “Беларускі кнігазбор”, 1998. — 358 с.

Бібліяграфія

1. Мікуліч, М. “Мой меч зіхаціць, непераможны, востры...” : пра Уладзіміра Жылку / Мікола Мікуліч // ЛіМ. — 2020. — 29 мая. — С. 10.
2. Плакса, Н. Жылкава вясна : да 120 – годдзя Ёладзіміра Жылкі / Наталля Плакса // Наша слова. — 2020. — 27 мая. — С. 1; фота.
3. Рублеўская, Л. “Каханне нічога не просе...” : пра Ёладзіміра Жылку. Нарадзіўся ў в. Макашы Навагрудскага раёна. Вучыўся ў г. п. Мір / Людміла Рублеўская // Сов. Белоруссия. — 2020. — 27 мая. — С. 7; фота.
4. Трус, М. “... Мы верылі адно аднаму” : [Невядомыя лісты Ёладзіміра Жылкі] / Мікола Трус // Роднае слова. — 2009. — № 65. — С. 23—27.
5. Калеснік, У. А. Жылка Ёладзімір / У. А. Калеснік. — Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 2 / Пад рэд. А. В. Мальдзіса. — Мінск : БелЭн, 1993. — С. 464—467; бібліяграфія.
6. Калеснік, У. А. Жылка Ёладзімір Адамавіч / У. А. Калеснік // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: У 5 т. Т. 2. / Рэдкал. : І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. — Мінск : БелСЭ, 1985. — С. 456.
7. Жылка Ёладзімір Адамавіч // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 6 : Дадаізм— Застава / Рэдкал. : Г. П. Пашкоў і інш. — Мінск : БелЭн, 1998. — С. 465.
8. . Калеснік, У. А. Жылка Ёладзімір Адамавіч)/ У. А. . Калеснік // Бел. Сав. Энцыкл. : У 12 т. Т. 4. — Мінск, 1971. — С. 437.
9. Калеснік, У. Ветразі Адысея : Уладзімір Жылка і рамантычная традыцыя ў беларускай паэзіі / Уладзімір Калеснік. Мінск, 1977. — 210 с.

-
10. Жилка, Владимир Адамович : [краткие сведения про бел. поэта 20 века]. — Большой белорусский энциклопедический словарь / редкол. : Т. В. Белова (гл. ред.) и др. — Минск : Бел. Энцикл. им. П. Бровки, 2011. — С. 129.

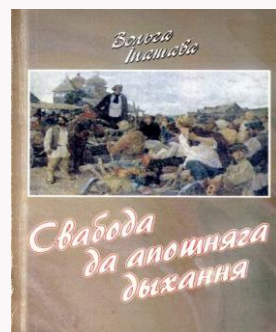
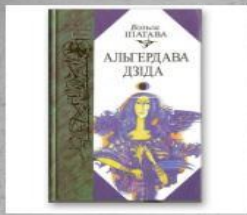

**Вольга
Іпатава**

Нарадзілася 1 студзеня 1945 г.

г. п. Мір

Вольга Іпатова

Вольга Міхайлаўна Іпатава —

беларуская пісьменніца, перакладчыца, грамадскі дзеяч.

Біяграфія

В. Іпатава нарадзілася ў сям’і служачых. Пасля смерці маці выхоўвалася ў дзіцячым доме (1956—1961). У 1961 годзе скончыла ў Гродне сярэдняю школу № 7 і паступіла на філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. У 1963 г. перавялася на завочнае аддзяленне (скончыла ў 1967).

Працавала настаўніцай у вёсцы Руба на Віцебшчыне, таваразнаўцам у Віцебскім абласным кнігагандлі (1964), інструктарам, загадчыкам сектара ў Гродзенскім гаркаме камсамола (1965—1968), рэдактарам на абласной студыі тэлебачання (1968—1970). У 1970—1973 гг. — літсупрацоўнік газеты «Літаратура і мастацтва», затым літкансультант газеты «Чырвоная змена». У 1975—1978 гг. — аспірантка Літаратурнага інстытута ў Маскве. У 1978—1979 зноў працавала літкансультантам у «Чырвонай змене». У 1985—1989 гг. — галоўны рэдактар літаратурна-драматычных перадач Беларускага тэлебачання. З 1989 года — загадчык аддзела, з 1990 года — намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Спадчына»^[1].

У 1991—1995 гг. Вольга Іпатава была галоўным рэдактарам газеты «Культура». З 1998 да 2001 года — намеснікам старшыні, а з 2001 да 2002 года — старшынёй Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Творчасць

Друкуецца з 1959 года. Аўтар зборнікаў *вершаў* «Раніца» (1969), «Ліпеньскія навальніцы» (1973), «Парасткі» (1976), «Крыло» (1976, на рускай мове), зборнікаў *аповесцей і апавяданняў* «Вецер над стромай» (1977, расійскае выданне, Масква, 1980, адзначана на Усесаюзным конкурсе імя М.Горкага, 1981), «Дваццаць хвілін з Немезідай» (1981), «Перакат» (1984), «Агонь у жылах крэменю» (1989), «Чорная княгіня» (1989), «За морам Хвалынскім» (1989), *кніжак для дзяцей* «Снягурка» (1974), «Казка пра Паўліна» (1983). Напісала *тэлеп’есу* «Давыд Гарадзенскі» (пастаўлена ў 1988).

У 1996 годзе выдадзена кніга «Паміж Масквой і Варшавай», у 2002 годзе выйшла трылогія «Альгердава дзіда» («Залатая жрыца Ашвінаў», «Вяшчун Гедыміна», «Альгердава дзіда») і інш.

Творы Вольгі Іпатавай пераведзены на рускую, англійскую, нямецкую, узбекскую, балгарскую, польскую, славацкую, чэшскую мовы, а таксама на мову хіндзі.

Акрамя таго, Вольга Іпатава выступае ў друку з крытычнымі артыкуламі і публіцыстычнымі нататкамі, перакладае на беларускую мову творы рускіх, літоўскіх, украінскіх, узбекскіх, армянскіх пісьменнікаў, займаецца грамадскай дзейнасцю.

Узнагароды

Узнагароджана ордэнам «Знак Пашаны», медалямі Францыска Скарыны і 100 гадоў БНР Рады Беларускай Народнай Рэспублікі з'яўляецца лаўрэатам прэміі імя Барыса Кіта (2003), «Залаты апостраф» (2006, за аповесць «Апошняя ахвяра свяшчэннага дуба»), прэміі імя Міколы Ганька (2009, за «вялікую асветніцкую працу і прапаганду духоўных дасягненняў беларускай эміграцыі ў Канадзе») і інш. З'яўляецца ганаровым акадэмікам Міжнароднай акадэміі навук «Еўразія».

Творы В. Іпатавай

1. Іпатава, В. Альгердава дзіда : раман / Вольга Іпатава. — Мінск : Беллітфонд, 2002. — 608 .
2. Ипатова, О. Ветер над кручей : рассказы и повесть / Ольга Ипатова. Пер. с белорус. / Предисл. В. Быкова. — М.: Молодая гвардия, 1980. — 224 с.
3. Іпатава, В. Вяшчун Гедыміна : аповесць / Вольга Іпатава // Маладосць. — 2000. № 11. — С. 42—82.
4. Іпатава, В. Давыд Гарадзенскі : апавяданне / Вольга Іпатава // Бацькаўшчына : зборнік гістарычнай літаратуры. — Мінск, 1994. — С. 51—55.
5. Іпатава, В. Дваццаць хвілін з Немезідай : Аповесць і апавяданні / Вольга Іпатава. — Мінск : Маст. літ., 1981. — 270 с.

6. Іпатова, О. Золотая жрица Ашвинов : роман; Чёрная княгиня : повесть / Ольга Ипатова / Пер. с бел. И. Кочетковой. — Минск : Маст. лит., 2000. — 335 с.
7. Іпатава, В. Казкі // Першацвет. — 1997. — № 2. — С. 82—97.
8. Іпатава, В. Нібы пуховаю хусцінкай... : верш / Вольга Іпатава // Полымя (газета). — 2010. — № 9. — С. 10.
9. Ипатова, О. Сынов любимых поколенья ... : стихи // Нёман. — 2004. — № 12. — С. 17—18.

Бібліяграфія

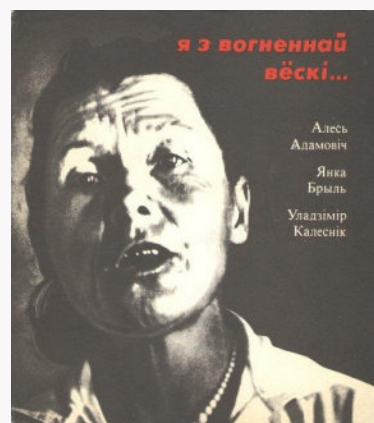
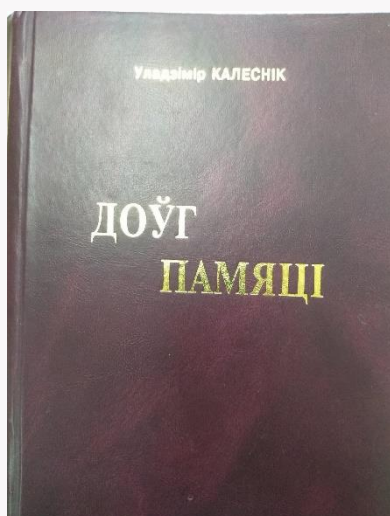
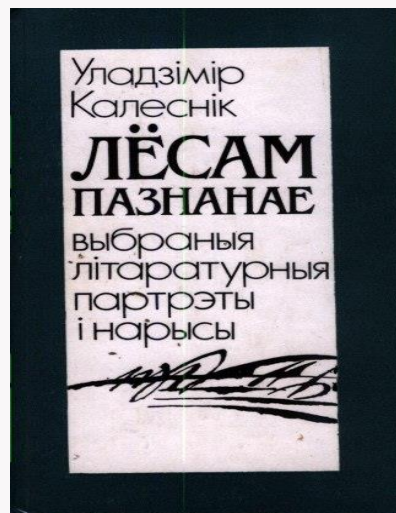
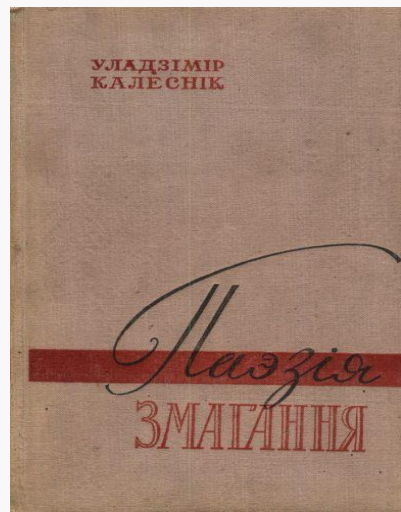
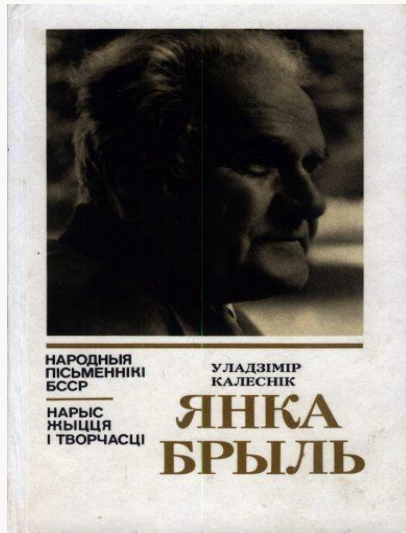
1. Іпатава Вольга // Пісьменніцы Беларусі : вучэбны дапаможнік для студэнтаў, выкладчыкаў і настаўнікаў. — Мазыр, 1997. — С. 31—32.
2. Іпатава Вольга // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. У 6 т. Т. 3. — Мінск, 1996. — С. 503.
3. Дземідовіч, А. Слынная берагіня Беларушчыны : пра Вольгу Іпатаву / Полымя (газета). — 2009. — № 18. — С. 4.
4. Карнялюк, К. Яе гісторыя пачалася ў Міры : аб творчым шляху В. Іпатава / Канстанцін Карнялюк // Полымя (газета). — 2005. 30 ліп. — С. 5.
5. Кошур, С. Пісьменніца са старажытнага Міра : да 65 – годдзя з дня нар. Вольгі Іпатавай / Святлана Кошур // Краязнаўчая газета. — 2010. — С. 4.
6. Пяткевіч, А. Вольга Іпатава / А. Пяткевіч. — Літаратурная Гродзнішчына. — Мінск, 1996. — С. 54.
7. Савік, Л. Адна між замкаў : літар. пратрэт В. Іпатавай / Лідзія Савік. — Мінск, 2003. — С. 168.
8. Улазаў, П. Юбілею Вольгі Іпатавай : да 60 – годдзя // Полымя (газета). — 2005. — 19 ст. — С. 1.

**Уладзімір
Андрэевіч
Калеснік**

(17. 09. 1922 г. — 15. 12. 1994 г.)

в. Сіняўская Слабада
Ярэміцкага сельскага Савета

Уладзімір Андрэевіч Калеснік —

беларускі літаратуразнавец і крытык. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Заслужаны работнік вышэйшай школы БССР (1979). Кандыдат філалагічных навук, прафесар (1983).

Біяграфія

Скончыў філалагічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута (1949), аспірантуру пры гэтым інстытуце. З 1952 года — загадчык кафедры літаратуры Бабруйскага настаўніцкага інстытута (1952—54), затым у Брэсцкім педагагічным інстытуце з 1956 — загадчык кафедры беларускай мовы і літаратуры. Узначальваў Брэсцкае літаратурнае аб'яднанне. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі (з 1960), быў сакратаром яго аддзялення ў Брэсце.

Творчасць, даследчыцкая дзейнасць

Літаратурную дзейнасць пачаў з 1952 як крытык. Выдаў кнігі «Паэзія змагання: Максім Танк і заходнебеларуская літаратура» (1959), «Час і песні» (1962), «Зорны спеў» (1975), «Ветразі Адысея: Уладзімір Жылка і рамантычная традыцыя ў беларускай паэзіі» (1977), «Максім Танк» (1981), «Лёсам пазнанае» (1982), «Тварэнне легенды» (1987), «Янка Брыль» (1990), «Усё чалавечае» (1993). Складальнік зборнікаў паэзіі Заходняй Беларусі «Сцяг і паходні», «Ростані волі». Даследаваў заходнебеларуку літаратуру, адкрываючы яе як грамадскі і эстэтычны феномен у беларускай літаратуры 1920-х гадоў. Аўтар дакументальна-мастацкіх твораў пра В. Таўлая («Аловесць пра Таўлая», 1964—65), заходнебеларускага рэвалюцыянера і публіцыста А. Альшэўскага («Пасланец Праметэя», 1979). Адзін з аўтараў дакументальнай кнігі «Я з вогненнай вёскі...» (1975, з А. Адамовічам і Я. Брылём). Працы Уладзіміра Калесніка вылучаюцца высокай творчай культурай, глыбінёй даследчыцкай думкі, імкненнем да аб'ектыўнасці і шматбаковасці даследавання, уменнем стварыць жывыя творчыя партрэты грамадскіх і літаратурных дзеячаў. Аўтар

шматлікіх вучэбных дапаможнікаў і падручнікаў для студэнтаў педінстытутаў і ўніверсітэтаў.

Узнагароды і прэміі

- Ордэн Айчыннай вайны I ступені
- Ордэн «Знак Пашаны»
- Ордэн Дружбы народаў
- медалі
- Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа за ўдзел у напісанні двухтомнай «Гісторыі беларускай дакастрычніцкай літаратуры» і «Гісторыі беларускай савецкай літаратуры»
- Літаратурная прэмія імя І. Мележа 1994.

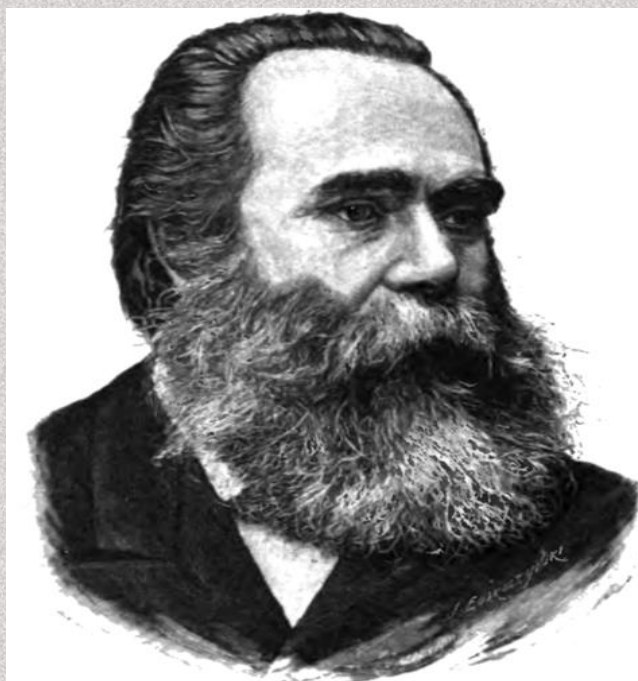
Творы У. Калесніка

1. Адамовіч, А. і інш. Я з вогненнай вёскі... / Алесь Адамовіч, Янка Брыль, Уладзімір Калеснік. — Мінск : Маст. літ., 1983. — 439 с.
2. Калеснік, В. Доўг памяці : Кніга ўспамінаў / Уладзімір Калеснік. — Брэст, 2005. — 548 с.
3. Калеснік, У. Негаспадарчая аперацыя / Уладзімір Калеснік // Польша (газета). — 1997. — 13 жн. — С. 4.
4. Калеснік, У. Уржум. “Тэстамент” : Ненадрукаваны раздзел з кнігі “Ветразі Адысея” / Уладзімір Калеснік // Крыніца. — 1996. — № 1. — С. 3—23.
5. Калеснік, У. Час і песні : Літаратурныя нарысы і партрэты / Уладзімір Калеснік. — Мінск, 1962. — 240 с.
6. Калеснік, У. Янка Брыль : Нарыс жыцця і творчасці / Уладзімір Калеснік. — Мінск : Нар. асвета, 1990. — 255 с.
7. Калеснік, У. Лёсам пазнае : Выбраныя літаратурныя партрэты і нарысы / Уладзімір Калеснік. — Мінск : Маст. літ., 1982. — 558 с.
8. Калеснік, У. Максім Танк : Нарыс жыцця і творчасці / Уладзімір Калеснік. — Мінск : Маст. літ., 1981. — 189 с.
9. Калеснік, У. Ветразі Адысея : Уладзімір Жылка і рамантычная традыцыя ў беларускай паэзіі / Уладзімір Калеснік. — Мінск : Маст. літ., 1977. — 328 с.

10. Калеснік, У. Зорны спеў : Літаратурныя партрэты, нарысы, эцюды / Уладзімір Калеснік. — Мінск : Маст. літ., 1975. — 400 с.

Бібліяграфія

1. Бензярук, Р. Слова пра настаўніка : да 90 – годдзя з дня нар. знакамітага земляка / Расціслаў Бензярук // ЛіМ. — 2012. — № 38. — С. 1,4.
2. Бусько, М. Бліскучае сонца Прынёмання : разважанні аўтара пра родную старонку, прыроду, таксама пра Ул. Калесніка / Мікола Бусько // Гродзенская праўда. — 2011. — 3 вер. — С. 6.
3. Бусько, М. Хлопец з Сіняўскай Слабады / Мікола Бусько // ЛіМ. — 1999. — 22 кастр. — С. 5.
4. Іпатава, В. Праз 120 гадоў на тым жа месцы : Пра ул. Калесніка / Вольга Іпатава // Культура. — 1997. — № 40. — С. 14.
5. Пасланец Праметэя : Кніга пра Уладзіміра Калесніка. Успаміны, эсэ, артыкулы, нататкі, мініяцюры, вершы. — Брэст, 2007. — 388 с.
6. Пяткевіч, А. Літаратурная Гродзеншчына : Даведнік / Аляксей пяткевіч. — Мінск, 1996. — С. 48.
7. Ягодзік, У. З добраччу ў сэрцы : да 80 – годдзя Ул. Калесніка / У. Ягоўдзік. — Звязда. — 2002. — 17 вер. — С. 5.

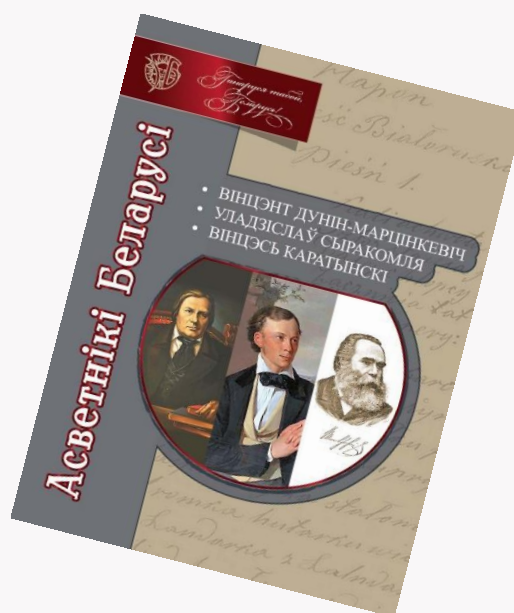
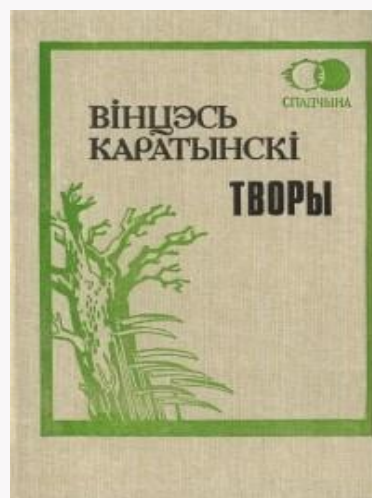
Вінцэс Каратынскі

**Вінцэсь
Каратынскі**

(15. 06. 1831г. — 07. 02. 1891г.)

в. Селішча

Малюшыцкага сельскага Савета

Вінцэнт (Вінцэсь) Аляксандравіч Каратынскі —

беларускі пісьменнік і перакладчык.

Біяграфія

Нарадзіўся ў вёсцы Селішча Наваградскага павета (цяпер Карэліцкі раён) у сям'і колішняга прыгоннага Аляксандра Каратая, бацька атрымаў вольную ад свайго пана Яна Залескага, верагодна, на просьбу Марка Татароўскага, апекуна Юзафаты з Далідовічаў — шляхцянкi, з якою Аляксандр Каратай хацеў ажаніцца. Калі ў Аляксандра з Юзафатай было ўжо тое сыноў — Вінцэсь, Ян і Міхал, ён утапіўся ў Нёмане, а праз нейкі час Юзафата выйшла замуж за свайго колішняга апекуна. Адукацыю В. Каратынскі набываў пры дапамозе добрых людзей, у асноўным самастойна і пад наглядом мясцовага арганіста. Навучыў чытаць і пісаць малодшых братоў. Працаваў хатнім настаўнікам. У 1850—1862 быў сакратаром У. Сыракомлі. За кароткі час самавукам атрымаў выдатную адукацыю, апроч беларускай і польскай, валодаў рускай, чэшскай, французскай і нямецкай мовамі, троху ведаў з лаціны. Граў на скрыпцы. Працаваў «дырэктарам» — дамашнім настаўнікам у заможных людзей Наваградчыны. Вельмі памагло Каратынскаму ў жыцці знаёмства з Уладзіславам Сыракомлем, які адразу заўважыў сялянскага хлопца. У 1850 г. вясковы лірнік запрасіў яго да сябе ў Залуча. Вінцэсь Каратынскі стаў Сыракомлевым памочнікам-сакратаром. З пераездам Сыракомлі пад Вільню, у вёску Барэйкаўшчына, праз нейкі час таксама перабраўся туды і ён. Разам з рускім пісьменнікам М. Лясковым падарожнічаў па Паўночна-Заходнім краі. Супрацоўнічаў з польскімі газетамі і часопісамі, друкаваў артыкулы тэматычна звязаныя з беларускім краем.

У 1859 г. паэт ажаніўся з дачкой заможнага шляхціца Станіславай Цалінай Якубовіч і жыў з ёй у маёнтку цесця Якенты Ашмянскага павета. У іх было дзесяць дзяцей. Сваю вялікую сям'ю апрача гаспадарання на зямлі карміў Каратынскі журналісцкай працай. У 1866 г. ён пераехаў у Варшаву, дзе супрацоўнічаў з асноўнымі польскімі перыядычнымі выданнямі, выступаючы з нарысамі і артыкуламі. Там, у Варшаве, ён і памёр.

Творчасць

Паблізу Вільні ў В.Каратынскага была добрая магчымасць наладзіць сувязь з рэдакцыямі розных перыядычных выданняў. За пісьменніцкае пяро Вінцэс Каратынскі ўзяўся пад уплывам і пры непасрэднай падтрымцы свайго настаўніка Уладзіслава Сыракомлі, творы якога ён перапісваў для друку. Першы верш *«Над калыскай»* (на польскай мове) ён напісаў і апублікаваў ў 1856 г. Пасля пісаў на польскай і беларускай мовах. Уладзіслаў Сыракомля нават меў намер выдаць сумесна са сваім вучнем беларускія вершы ў адной кнізе. Але аўтары не змаглі пераадолець тыя бар'еры, што стаялі перад беларускім словам. Сёння невядома, якія беларускія вершы меліся яны ўключыць у супольны зборнік. Праз год пасля паэтычнага дэбюту выйшла першая паэтычная кніга Вінцэся Каратынскага з добрамыслівай прадмовай яго настаўніка — *«Чым хата багата, тым рада»*. На польскай мове — так праблем з выданнем не было. Супрацоўнічаў у часопісе Адама Кіркора. Быў членам Віленскай археалагічнай камісіі і Статыстычнага камітэта. Дэбютаваў у друку ў 1856, друкаваўся ў газеце «*Kurier Wileński*» («Виленский вестник»). У час прыезду ў Вільню цара Аляксандра II (1859 г.) В.Каратынскі напісаў для яго прывітання верш на беларускай мове, дзе імкнуўся напаміць самадзержцу пра існаванне пагарджанага панствам мужыка-беларуса. У тым жа годзе асобным выданнем выйшаў найбольш значны твор Вінцэся Каратынскага — паэма *«Таміла»*, у цэнтры якой — вобраз беларускага селяніна Тамілы, праз якога аўтар хацеў паказаць жыццё беларускай вёскі таго часу. Праз год убачыла свет апошняя паэтычная кніга Каратынскага — вершаваны памфлет *«Выпіў Куба да Якуба»*, пасля чаго з вершамі выступаў у друку толькі зрэдку.

В. Каратынскаму прыпісваюць ананімныя антыцарскія творы *«Гутарка старога дзеда»* і *«Гутарка двух суседаў»*. Тады ж напісаў і апублікаваў гісторыка-кразнаўчыя і біяграфічныя нататкі пра Навагрудак, Наваградчыну, пра А. Міцкевіча, І. Дамейка, С. Рысінскага, К. і Я. Тышкевічаў, Р. Земкевіча. У паэтычных творах В.Каратынскага выдатна праявіліся дэмакратызм аўтара, антыпрыгонніцкі настрой, сугучныя з поглядамі яго настаўніка Уладзіслава Сыракомлі. В.Каратынскі напісаў многія артыкулы і нарысы, звязаныя з гісторыяй і культурай Беларусі. Сярод іх — *«Карціны з берагоў Нёмана»*,

«Некалькі падрабязнасцей пра сям'ю, месца нараджэння і маладосць Адама Міцкевіча», «Саламон Рысінскі», «Віцебск», «Канстанцін Тышкевіч», «Яўстаф Тышкевіч», «Рамуальд Зянькевіч», «Дзве будоўлі» і інш. З беларускамоўных твораў захаваліся вершы «Уставайма, братцы, за дзела, за дзела», «Далі бог-то, Арцём...», «Туга на чужой старане». У 1994 г. выйшаў зборнік твораў.

Быў членам рэдакцыі «Слоўніка польскай мовы» («Słownika języka polskiego»), які выдаецца ў Вільні М. Аргельбрандам, напісаў для яго народныя выразы на літару «W», вёў агульную рэдакцыю слоўніка з літары «L» да самага канца. Для «Усеагульнай энцыклапедыі» Аргельбрэнда напісаў артыкулы пра беларускія гарады Віцебск, Валожын, Слуцк, Стаўбцы і інш.

Дэмакратычныя погляды Каратынскага выявіліся ў паэтычных творах пра жыццё беларускай вёскі дарэформенага перыяду. Гуманістычны пафас, асаблівасці паэтыкі Каратынскага, паўплывалі на станаўленне новай беларускай літаратуры.

Творы В. Каратынскага

1. Каратынскі В. Творы / Вінцэсь Каратынскі / Уклад., прадм. і камент. У. Мархеля. 2-е выд., дап. Мн., 1994. — С. 355.
2. Каратынскі, В. Творы / Вінцэсь Каратынскі. Шк. бібліятэка. — Мінск, 2009.
3. Каратынскі, В. Вершы / Вінцэсь Каратынскі / Раса нябёсаў на зямлі тутэйшай. — Мінск, 1998. — С. 181—192.

Біліяграфія

1. Дубянецкі, Э. С. Вінцэсь Каратынскі / Эдурд Дубянецкі // Асветнікі Беларусі. Вінцэнт Дунін – Марцінкевіч. Уладзіслаў Сыракомля. Вінцэсь Каратынскі. — Мінск : “ Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі”, 2018. — С. 48—63.
2. Ермоленко, В. А. Поэт и публицист : к 175 – летию со дня рожд. В. Коротынского / В. А. Ермоленко // Полюмя. — 2006. — 12 жн. — С. 5.
3. Запрудский, И. Утраты и обретения В. Коротынского // Нёман. — 2001. — № 10. — С. 231—254.

4. Мархель, У. “Меў вольную і чулую душу...” / У. Мархель. Літаратурная спадчына // Роднае слова. — 2001. — № 8. — С. 13—19.
5. Мархель, У. Сакратар Уладзіслава сыракомлі і : пра В. Каратынскага // Бацька наш Нёман. — Мінск, 2001. — С. 487—489.
6. Кошур, С. Паэт і журналіст : да 165 – годдзя з дня нар. В. Каратынскага / Святлана Кошур // Польша (газета). — 1996. — 14 жн. — С. 5.
7. Хата — творамі багата : Вінцэсь Каратынскі / Марціновіч, А. // свечка на золкім ветры : эсэ. — Мінск : Маст. літ., 2006. — С. 245—262.

**Іцхак
Кацэнэльсан**

(01.07.1886 г. – 01. 05 1944 г.)

г. п. Карэлічы

Іцхак Кацэнэльсан — драматург і педагог.

Біяграфія і творчасць

Нарадзіўся ў сям'і педагога і публіцыста Я. Бэн-Яміні. Неўзабаве пасля нараджэння сям'я Каценельсона пераехала ў Лодзь. Заснаваў дзіцячы сад у Лодзі. Пасля пачатку Другой сусветнай вайны разам з жонкай і двума сынамі збег у Варшаву, там трапіў у гета, супрацоўнічаў з сіянісцкім падполлем.

14 жніўня 1943 года яго жонку і дваіх сыноў дэпартавалі ў Трэблінцы. Каценельсон прыняў удзел у паўстанні ў гета, выключаючы баявыя дзеянні. У траўні 1943 года падпольшчыкі забяспечылі Каценельсона дакументамі грамадзяніна Гандураса. З гэтымі дакументамі ён быў інтэрнаваны ў Францыю, а адтуль 29 красавіка 1944 года дэпартаваны ў Асвенцым.

Забіты 1 мая 1944 года ў Асвенцыме.

У 1894-96 гг. вучыўся ў мадэрнізаваным хедэры, які адкрыў у мястэчку Згеж (цяпер прыгарад Лодзі) яго бацька, пісьменнік-маска (гл. Хаскала) Я. Б. Каценельсон (1859-?), затым займаўся самаадукацыяй і працаваў у Лодзі на ткацкай фабрыцы. Першыя вершы на іўрыце апублікаваў у 1903 г. у дзіцячым часопісе Ш. Л. Гордана «олам каталі», а на ідыш - у 1904 г. у «ідыш бібліятэк" І. Л. перац. Ужо ў першым зборніку вершаў Каценельсона «Димдумим» («Змярканне», 1910) праявіліся уласцівыя яго паэзіі арыгінальнасць стылю, багацце рытму, музычнасць, мяккі гумар і натуральнасць інтанацыі, з якой, аднак, нярэдка дисгармоніравала цяга аўтара да рафінаваным вобразаў.

Вершы для дзяцей і песні стварылі Каценельсону рэпутацыю паэта, які піша пра маладосць і радасці быцця, хоць у яго ёсць нямала іранічных і элегічных твораў пра трагічныя баках жыцця, разважанні адносна мэтай і сэнсу чалавечага існавання (драматычная паэма «Ханаві» - «Прарок», 1922) і т. д.

З 1911 г. да Другой сусветнай вайны Каценельсон кіраваў заснаванымі ім у Лодзі дзіцячым садамі і сярэдняй школай з выкладаннем на

іўрыще, складаў для іх кнігі для чытання, падручнікі, перакладаньня Бібліі. У 1912 г. арганізаваў тэатральную трупу «Ха-Біма ха-иврит», ставіў камедыі, якія большай часткай пісаў на ідыш і сам перакладаў на іўрыт, а таксама свае біблейскія драмы. П'есы Каценельсона на ідыш ставілі Віленская трупа, тэатр Каміньскі і многія іншыя. Паводле яго лібрэта І. Глатштейн (? -1942) стварыў першую габрэйскую оперу «Фаціма», якая ішла ў тэатры М. Шварца. Аднаактовай п'есай Каценельсона «Ха-Хамм! Ха-Хамм! » («Сонца! Сонца!») У пастаноўцы Е. Вахтангава адкрыўся ў 1918 г. першы вечар «Хабимы», якая прыняла да працы і яго біблейскую драму «Амнон» (спектакль не адбыўся). Антысемітызм у Польшчы - цэнтральная праблема п'есы Каценельсона «Таршиш».

У адраджэньні іўрыту і пасяленні яўрэяў у Эрэц-Ізраэль Каценельсон бачыў пазбаўленне ад бедстваў галута. У 1924 і 1935 гг. Каценельсон прыязджаў у Эрэц-Ізраэль, дзе напісаў якія сталі папулярнымі ў моладзі песні, у тым ліку «Ма яфим ха-лейлот бі-Хна'ан» («Якія прыгожыя ночы ў Ханаан»). Значным літаратурным з'явай сталі пераклады Каценельсона на іўрыт, у тым ліку "Кнігі песень» Г. Гейне і «Будаўніка Сольнеса» Г. Ібсена.

Пры акупацыі Польшчы нацыстамі у верасні 1939 г. Каценельсон бег з сям'ёй з Лодзі ў Варшаву. З лістапада 1940 г. знаходзіўся ў гета, дзе ажно да акцыі 22.7-13.9.1942 г., калі яго жонку і двух сыноў павезлі ў Трэблінцы (там яны і загінулі), Каценельсон шмат пісаў і актыўна ўдзельнічаў у асветных пачынаннях: праводзіў ўрокі ў нелегальнай гімназіі, чытаў на ідыш перад рознымі аўдыторыямі свае новыя творы (вершы, драму «Ёў»), заснаваў тэатральны ансамбль «Дрор», для якога пісаў актуальныя п'есы і пераклаў на ідыш раздзелы з кніг Ісая, Ерамія, Хошеа, Ёў, стварыў сумесна з І. Глатштейном (загінуў у гета) шэраг песень. Каценельсон быў адным з кіраўнікоў падпольнага выдавецтва «Дрор» і аднайменнага часопіса, дзе публікаваў таксама свае п'есы і пераклады на ідыш (у тым ліку пераклад «Паданні аб пагроме» Х. Н. Бяліка), нарысы да 105-годдзя

Мендэле Мохер Сфарима, памяці памерлага ў гета ад голаду народнага паэта Хершеле (Данілевіч; 1882-1941) і іншыя. Каценельсон і яго сын Цві ўдзельнічалі ў першым выступе байцоў арганізацыі Дрор (Свабода) супраць нацыстаў 18 студзеня 1943 г.; у дні паўстання ў гета (красавік 1943 г.) схаваліся ў «арыйскай» часткі Варшавы, дасталі візы рэспублікі Гандурас і як габрэі-за межнікі былі ў траўні адпраўленыя нацыстамі ў спецыяльны канцлагер у курортным горадзе Виттель на поўдні Францыі; у красавіку 1944 г. іх дэпартавалі ў Асвенцым.

У Виттеле Каценельсон вёў дзённік «Пинкас Виттель» («Виттельские записки»), выдадзены ў зборніку перакладаў яго твораў на іўрыт «Ктавим ахароним. 1940-44» («Апошнія творы. 1940-44», Т.-А., 1956), і завяршыў распечатую ім ў кастрычніку 1943 г. трагічную паэму-рэквіем «Дос лід фун ойгехаргетн идишн фолк» («Песьня забітага габрэйскага народа», апублікаваны ў 1945 г., перакладзеная на іўрыт і англійская), якая ў 1964 г. выйшла ў Тэль-Авіве разам з напісанай ім у лістападзе 1942 г. паэмай-плачам «Дос лід вегн Радзінер» («Песня пра радзыньском цаддике»), прысвечанай гібелі апошняга прадстаўніка хасідскіх дынастыі Избица-Радзынь.

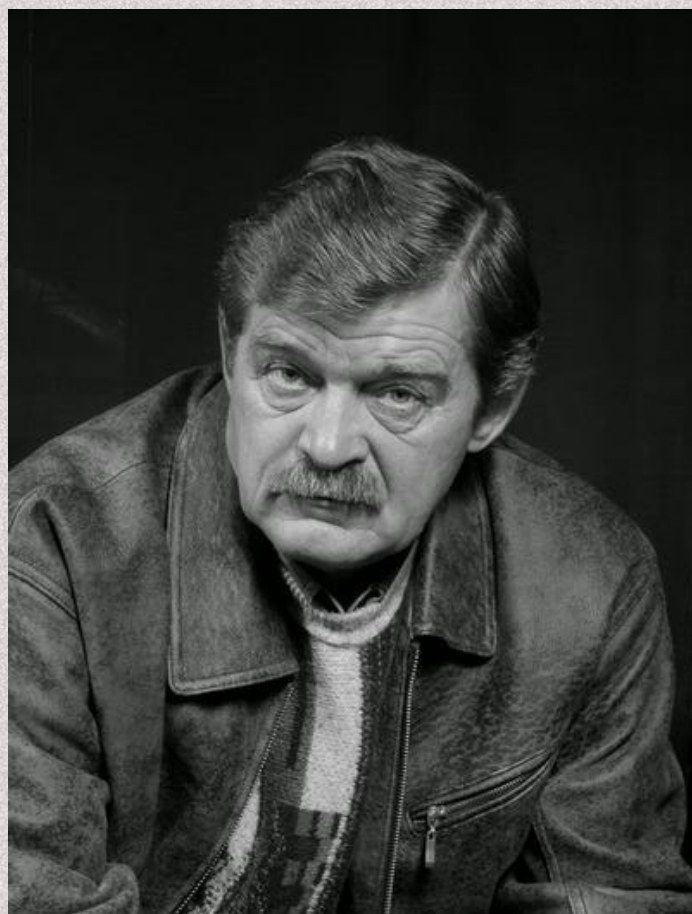
Спалены ў печы крэматорыя 1 мая 1944 г.

Імя Каценельсана прысвоена заснаванаму у 1950 г. Цэнтру па даследаванні Катастрофы ў киббуце лохам-ха-Геттаот. На словы «Дос лід фун ойгехаргетн идишн фолк» ізраільскім кампазітарам Злата Раздолиной напісаны рэквіем, які выконваецца ў Ізраілі і за мяжой. У 1989 г. ён быў выкананы аўтарам у Крамлёўскім палацы з'ездаў у Маскве.

Бібліяграфія

1. Кошур, С. Землякі – беларусы ў свеце : пра Іцхака Каценельсана / Святлана Кошур // С. Кошур. Зямля Карэліцкая і яе славытыя людзі / Святлана Кошур. — Мінск : «Кнігазбор», 2009. — С. 184—185.

2. Иоффе Эмануил. Знаменитые евреи — уроженцы Кореличского района : Поэты. Ицхак Каценельсое / Эмануил Иоффе. — Карэліччына : людзі, падзеі, час : зб. навук. артыкулаў / Нац. акад. навук Беларусі, Ін – т гісторыі ; уклад. А. А. Скеп’ян і [інш]. — Мінск : Беларус. навука, 2012. — С. 339—340.
3. Кацэнэльсан Іцхок / Пяткевіч, А. — Людзі культуры з Гродзеншчыны / Аляксей Пяткевіч— Гродна, 2000. — С. 143.

**Пятро
Ламан**

Нарадзіўся 11 ліпеня 1949 г.

в. **Маласельцы**

Турэцкага сельскага Савета

Пётр Александровіч Ламан (таксама **Пятро Ламан**)—
беларускі акцёр, паэт, празаік.

Біяграфія

У 1966 годзе скончыў Ярэміцкую школу. У 1967 годзе паступіў у Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. З 1971 года працуе ў Беларускім нацыянальным драматычным акадэмічным тэатры імя Якуба Коласа.

З пад яго пярэ — выйшлі кнігі “Астравы”, “Стары млын”, “Зерне імгненняў”.

Ролі ў тэатры

- Несцерка. — «Несцерка» (А.Вольскі)
- Джакелі («Не трывожся, мама!» Н. Думбадзэ)
- Марцыян Ропат («Званы Віцебска» У. Караткевіча)
- Скалнас («Клеменс» К. Саі)
- Жан («Фрэкен Юлія» А. Стрындыберга)
- Радзівіл Руды («Чорная нявеста» А. Дударова)
- Краузэ («Тузы» У. Відмера)
- Бураў («Стрэл у тумане» В. Быкава)
- Пясняр («Сон на кургане» Янкі Купалы)
- Ураднік («Памінальная малітва» Р. Горына)
- Стары («Вар'яцкае танга каханьня» С. Шэпарда)
- Туравец («Кракаўскі студэнт» Г. Марчука)
- Рагвалод («Крыж Еўфрасінні» І. Масляніцынай)
- Вучань («Апошнія сведкі» С. Алексіевіч)

Фільмаграфія

“Государственная граница”. Фільм 2-й: Мирное лето 21-го года

Творы П. Ламана

1. Ламан, П. Астравы : аповесці / Пятро Ламан. — Мінск : Юнацтва, 1989. — 207 с.

2. Ламан, П. Вершы / Пятро Ламан // Полымя (газета). — 1992. — 31 кастр. — С. 6.
3. Ламан, П. Купалінка : аповесць / Пятро Ламан // Маладосць.— 1989. — № 2. — С. 11—52.
4. Ламан, П. Мір : верш пра Мірскі замак // Полымя (газета). — 1992. — 31 кастр. — С. 4.
5. Ламан, П. Сповідзь агню : верш / Пётр Ламан // Полымя (газета). — 2001. — 20 ліп. — С. 6.

Бібліяграфія

1. Дашкевіч, С. Як Несцерка стаў “Купалам” : пра акцёра Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Коласа Пятро Ламана / Святлана Дашкевіч // Культура. — 2009. — № 29. — С. 9.
2. Кунашка, В. Паэт, празаік, артыст / Віктар Кунашка // Полымя (газета). — 1999. — 10 ліп. — С. 13.
3. Ламан Пётр Аляксандравіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. Т. 3. — Мінск, 1985. — С. 197.
4. Нараджаецца хваля любові : сустрэча Ю. Голуба з П. Ламанам // Гродзенская праўда. — 2003. — 28 чэрв. — С. 13.
5. Пятро Ламан // Полымя (газета). — 1992. — 31 кастр. — С. 5.
6. Ракач, А. Песні роднага краю : пра творчасць П. ламана // Полымя. — 1987. — 4 чэрв. — С. 6.
7. Скрыган, Я. Вашаю моваю лёгка тварыць характары : Пра П. Ламана / Янка Скрыган // Выбраныя творы : У 2 т. Т. 2. — Мінск, 1985. — С. 67.
8. Сушко, П. Песняры куточка запаветнага : пра П. Ламана // Полымя (газета). — 1991. — 12 кастр. — С. 4.
9. Тычина, М. Притяжение реальности : про П. Ламана / М. Тычина // Маладосць. — 1984. — № 8. — С. 25.

**Язэп і Андрэй
Логіны**

Нашы землякі браты – фальткларысты **Язэп і Андрэй Логіны** з в. **Моладава** збераглі для нас багаты скарб народных песень.

Язэп Калістратавіч Логін (1895 — 1930) годзе ў шматдзетнай сялянскай сям'і. Скончыў Навагрудскае народнае вучылішча і ў 1913 г. здолеў паступіць у Мінскую гімназію. Каб плаціць за вучобу, яму даводзілася зарабляць грошы рэпетытарствам. Ён шмат чытаў, захапляўся паэзіяй. Чулы і ўражлівы, цягнуўся да людзей, якія маглі даць пажытак яго дапытліваму розуму, задаволіць прагу яго любові да паэзіі. Крыніцай, з якой ён чэрпаў і напайняў душу чыстымі струменямі песеннага беларускага слова, стала народная песня. Не выпадкова народныя песні кранаюць і хвалюць кожнага, хто сутыкнецца з імі. Боль, горыч, смутак, надзею, радасць, найтанчэйшыя перажыванні народ укладаў у свае песні.

У дзяцінстве Язэп любіў слухаць песні, якія спявала яму маці. Пазней, калі памёр бацька, і сям'я зведала сапраўдную беднасць, маці аддала васьмігадовага Язэпа ў паводыры сляпым жабракам. Усё лета і восень Язэп Логін такім чынам зарабляў свой хлеб. За жаласныя песні добрыя людзі давалі жабракам кавалкі хлеба, так што памерці з голаду Язэп не мог, але і сытым ніколі не быў. Потым выпадкова ў Навагрудку Язэп убачыў аднавяскоўца, і той давёз яго дадому на возе. Так Язэп зноў вярнуўся ў родную вёску, але дні, праведзеныя ў кампаніі сляпых жабракоў не прайшлі бяследна. Любоў да народнай песні назаўсёды ўвайшла ў душу хлопчыка.

Пазней, калі Язэп стаў гімназістам, прыезджаючы ў час канікул у Моладава ён ужо ведаў, што будзе рабіць, каб яго любоў да паэзіі дапамагла іншым людзям зразумець і палюбіць беларускую песню, а праз яе і беларуса—забітага беспрасветнай беднасцю працаўніка, але таленавітага і самабытнага творцу.

У 1913 годзе ў спытку Язэпа Логіна з'явіліся першыя запісы. Прымасціўшыся дзе-небудзь у кутку хаты, у якой збіраліся моладаўскія жанчыны, Язэп адну за другой старанна запісваў за спявачкай песні. За кароткі час, з жніўня 1913 года па май 1914 года,

ён сабраў у роднай вёсцы больш за 700 песень. Тут шмат калядных песень, жніўных, вясельных і іншых.

Язэп добра разумеў, што правільна запісаць абрад, песню, гэта яшчэ не ўсё. Трэба захаваць гэты скарб народнай творчасці. З гэтай мэтай у маі 1914 года свае запісы з Мінска ён выслаў у Петраград у Акадэмію навук акадэміку Шахматаву. Па гэты дзень фальклорная калекцыя захоўваецца ў [Архіве Расійскай АН](#).

Да запісаў фальклору Язэп далучыў малодшага брата **Андрэя (1898 — 1985)**, які спачатку яму дапамагаў, а потым сам стаў запісваць песні.

У час першай сусветнай вайны ў сувязі з набліжэннем немцаў Мінская гімназія была эвакуіравана ў Петраград. Туды пераехаў і Язэп Логін. У 1915 годзе ён закончыў гімназію і паступіў у сельскагаспадарчую акадэмію ў Маскве. Але скончыць акадэмію Язэп не паспеў. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ён пакінуў вучобу і пайшоў працаваць у «Народны банк». У 1920 годзе пераехаў у Кіеў і ўладкаваўся там на работу нарыхтоўшчыкам сельскагаспадарчага насення. Тут, у Кіеве, ён сістэматызаваў запісы, зробленыя братам Андрэем, перапісаў песні ў два вялікія агульныя сшыткі.

Цяжкая хвароба перашкодзіла яму прадоўжыць набыццё адукацыі. Праз некаторы час Язэп пакінуў службу і пераехаў да Андрэя, які ў гэты час жыве на Чарнігаўшчыне. У Чамярах ён некаторы час працаваў на спіртзаводзе, а потым у 1930 годзе вырашыў вярнуцца на радзіму, разлічваючы ўладкавацца на работу настаўнікам. Акрамя таго, Язэп марыў завяршыць адукацыю.

Браты развіталіся ў 1930 годзе на Чарнігаўшчыне. Больш Андрэй Язэпа ніколі не бачыў і не атрымаў ад яго ніводнай весткі.

Нялёгкім быў жыццёвы шлях другога збіральніка беларускага фальклору Андрэя Калістратавіча Логіна (1898— 1989 г.г.). Пасля смерці бацькі з васьмі год ён пачаў сам зарабляць сабе на пражыццё— быў пастухом. Калі яму мінула 15 гадоў, пачаў хадзіць на падзёншчыну да пана. Дзве зімы вучыўся ў хатняга настаўніка, а ў 1911 годзе маці аддала яго ў Навагрудскае гарадское вучылішча. Андрэй скончыў вучылішча і на гэтым яго навучанне закончылася.

З 1913 года па даручэнню брата Андрэй запісаў народныя песні ў роднай вёсцы Моладава. Калі песень сабралася немалая колькасць,

Андрэй пераслаў іх Язэпу. У 1915 годзе разам з братам Уладзімірам завербаваўся на будаўніцтва Мурманскай чыгункі, дзе працаваў спачатку землякопам, затым стаў стрэлачнікам, потым— тэлеграфістам.

У 1919 годзе ў радах Чырвонай Арміі ваяваў на Паўднёва-Усходнім фронце. Пасля заканчэння грамадзянскай вайны апынуўся ў Кіеве, дзе у гэты час жылі Язэп і Уладзімір. Андрэй хацеў вучыцца далей, наведваў падрыхтоўчыя курсы. Язэп дапамагаў яму рыхтавацца да заняткаў. Далей лёс прымусіў Андрэя пакінуць галодны і халодны Кіеў і падацца на Чарнігаўшчыну. Уладкаваўся на завод у Чамярах, тут і пражыў астатняе сваё жыццё. Да выхаду на пенсію працаваў бухгалтарам на заводзе. Разам з жонкай выгадаваў чацвярых дзяцей. У 1961 годзе пераехаў жыць у Чарнігаў. Памёр Андрэй Калістратавіч Логін летам 1989 года ў Чарнігаве, пражыўшы 91 год. Пакінуў пасля сябе запісы, лісты, успаміны і галоўны скарб—песні, якія запісваў у родным Моладаве ў 1913—1914 гадах.

Два агульныя сшыткі з запісамі гэтых песень захоўваюцца зараз у бібліятэцы АН Рэспублікі Беларусь. На тытульным лісце надпіс: «Беларускія народныя песні, запісаныя ў 1913—14 г.г. у в. Моладава Райчанскай воласці, Навагрудскага павета, Мінскай губерні ад сялян гэтай вёскі. Запісаў Логін Андрэй Калістратавіч». Пачынаецца сшытак вясельнымі песнямі. Наступны раздзел—«Вясна». За вяснянкамі ідзе раздзел «Вялікдзень», дзе запісаны велікодныя і валачобныя песні. Валачобныя песні—гэта творчасць земляробаў. Жыццё селяніна, ніва паэтызуюцца ў гэтых творах. Наступны раздзел—купальскія песні. Далей ідуць пазаабрадавыя пад агульнай назвай «Бытавыя», сярод іх вылучаны жартоўныя («брындзюшкі») і дзіцячыя. Побач з тэкстам некаторых песень стаяць паметкі «маці спявала». Гэтыя песні пра нялёгкую жаночую долю.

Ксеракопіі рукапісу каляндарна-абрадавых песень, запісаных Андрэем Калістратавічам Логінам у Моладаве ў 1913—14 гадах, захоўваюцца ў фондах Карэліцкага крязнаўчага музея «Зямля і людзі».

Моладаўскія песні—сапраўдны помнік нашым землякам — збіральнікам фальклору.

Бібліяграфія

1. Кошур, С. Вялікдзень : валачобныя песні братоў – фалькоарыстаў Логінаў / Святлана Кошур // Гродзенская праўда. — 1993. — 17 крас. — С. 5.
2. Кошур, С. Збіральнікі народнага скарбу : пра братоў – фалькларыстаў / Святлана Кошур // Родам з Карэліччыны / Святлана Кошур. — Навагрудак, 1996. — С. 13—16.
3. Кошур, С. “Жаваранчкі, прыляціце...” : пра братоў – фалькларыстаў / Святлана Кошур // Полымя (газета). — 1992. — 14 сак. — С. 4.
4. Ліс, А. Нястрачаная спадчына : пра братоў Логінаў з в. Моладава / Арсень Ліс // Полымя (газета). — 1984. — № 8. — С. 167—184.
5. Логіны, браты, збіральнікі беларускага фальклору // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. Т. 3. — Мінск, 1986. — С. 291; фота.
6. Незабыўнае Андрэя Логіна : з падарожных запісак // Полымя (газета). — 1992. — 13 чэрв. — С. 6.

Самуіл Іванавіч Маскэвіч (1580 — 1642), в. Сэрвач,
цяпер Карэліцкі раён, Гарадзенская вобласць, Беларусь — 1642) —
грамадзкі дзяяч, пісьменнік-мемуарыст, наваградзкі пісар.

Біяграфія

Паходзіў са шляхецкай засьцянкавай сям’і. Адукацыю атрымаў у Наваградку.

У часе вайсковай службы ўдзельнічаў у ваенных дзеяннях ля Кукенойсу (1601). У 1607 годзе пайшоў на службу да каралеўскага ротмістра Яна Гратуса Тараноўскага і шмат паездзіў па розных месцах Галіччыны, пакуль ня быў скарочаны ў выніку недахопу сродкаў на ўтрыманьне вайскоўцаў. Тады Самуіл Маскевіч перайшоў на службу ў харугву князя Януша Поруцкага і браў удзел у бітве з ракашанамі пад Гузавам. У студзені 1609 г. наняўся валянтэрам у войска Рэчы Паспалітай для паходу на Масковію. Удзельнічаў у аблозе Смаленску, паходах на Рослаў і Белы, а таксама ў славутай Клушынскай бітве. Пасля паразы ад паўстанцаў Мініна і Пажарскага вярнуўся дахаты, ездзіў да караля і на вальны сойм як прадстаўнік вайскоўцаў.

Звольніўшыся з вайсковай службы, паступіў да Жыгімонта Карла Радзівіла.

Дэпутат Галоўнага Трыбунала ВКЛ ад Наваградзкага павету (1617—1618), пазьней — наваградзкі земскі пісар.

Аўтар аднаго зь першых на тэрыторыі Беларусі польскамоўных помнікаў мэмуарнай літаратуры — «Дыярыюшу».

“Дыярыюш”

У творы ахопленыя падзеі з 1594 па 1621 гады: побытавыя замалёўкі, партрэты суайчыньнікаў, звесткі пра вайну з Масковіяй 1609—1618 гадоў, — але запісаныя на падставе ўспамінаў аўтара, а не адразу за падзеямі. Пытаньні вялікай палітыкі аўтарам не закранаюцца.

Успаміны вызначаюцца высокім мастацкім майстэрствам, даюць аб’ектыўныя ўяўленьні пра падзеі і факты ваеннага, палітычнага і грамадзкага жыцця таго часу.

Бібліяграфія

1. Маскевіч Самулі Іванавіч — пісьменнік — мемуарыст // *История белорусской дооктябрьской литературы*. — Мінск, 1977. — С. 212—215.
2. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Самуіл Іванавіч / А. Ф., Коршунаў // *Беларуская энцыклапедыя. У 18 т. Т. 10.* — Мінск : “Беларус. энцыкл.”, 2000. — С. 174.
3. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Самуіл / А. Ф. Коршунаў // *Беларускія пісьменнікі : Лазарук – Перкін : бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 4.* — Мінск : “Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі”. — 1994. — С. 243—244.
4. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Самуіл Іванавіч / А. Ф. Коршунаў // *Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 3. Карчма – Найгрыш.* — Мінск : “БелСЭ”, 1986. — С. 459—460.

**Багуслаў Казімір Маскевіч — 1625 г., в. Сэрвач
Навагрудскага павета (цяпер Карэліцкі раён) - 4 красавіка
1683)** — ваенны і грамадскі дзеяч Вялікага Княства Літоўскага,
пісьменнік - мемуарыст.

Біяграфія

Сын вядомага шляхціча Самуіла Маскевіча. Адукацыю атрымаў у Навагрудскім калегіуме. У 1643-1644 гг. пры двары князя Багуслава Радзівіла. У 1644 г. - пры двары Люблінскага кашталяна Ф. Зебжыдоўскага. У гэты ж час перайшоў з кальвінізму ў каталіцызм. З 1646 г. на службе ў Ераміі Міхала Вішнявецкага. Пад яго кіраўніцтвам прымаў удзел у бітвах з украінскімі казакамі ў 1646-1648 гг. У складзе палка Багуслава Радзівіла браў удзел у паходзе Януша Радзівіла на Палессі. 10-11. 02. 1649 г. - удзельнічаў ва ўзяцці Мазыра. 20-22. 02. 1649 г. - удзельнічаў ва ўзяцці Бабруйска. 31.07.1649 г. - удзельнічаў у бітве пад Лоевам. У 1655 г. абраны дэпутатам Трыбунала Вялікага Княства Літоўскага. Пасол на Соймы 1668, 1673, 1674 гг. З 1668 г. на службе ў К. і М. Пацев. У 1673-1674 гг. - войскі ў Навагрудку.

Творчасць

Аўтар 2 дзённікаў на польскай мове. У першым, які ахоплівае перыяд 1643-1649, апісаны баявыя дзеянні Вішнявецкага, М. Патоцкага, М. Каліноўскага, Я. Радзівіла супраць войскаў Багдана Хмяльніцкага на Украіне і ў Беларусі. У ім змяшчаецца шмат партрэтных і пейзажных замалёвак. У другім апісваецца паход царскага ваяводы Івана Хаванскага ў Беларусь у пачатку 1660 года і яго разгром аб'яднанымі сіламі гетманаў П. Я. Сапегі і С. Чарнецкага ў бітве пад Палонкай. Дзённікі Маскевіча з'яўляюцца каштоўным гістарычным крыніцай.

Бібліяграфія

1. Дыярыушы XVII стагоддзя (1594—1707 гады) : Самуэль Маскевіч, Багуслаў Маскевіч, Піліп Абуховіч, Міхал Абуховіч, Тэадор Абуховіч / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Цэнтр

даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, Інстытут літаратуразнаўства ім. Я. Купалы. - Мн., 2016.

2. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Багуслаў Казімір / А. Ф. Коршунаў // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 3. Карчма – Найгрыш. — Мінск : “БелСЭ”, 1986. — С. 459.
3. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Багуслаў Казімір / А. Ф. Коршунаў // Беларускія пісьменнікі : Лазарук – Перкін : бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 4. — Мінск : “Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі”. — 1994. — С. 242—243.
4. Коршунаў, А. Ф. Маскевіч Багуслаў Казімір / А. Ф., Коршунаў // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 10. — Мінск : “Беларус. энцыкл.”, 2000. — С. 174.
5. Маскевіч Багуслаў Казімір — грамадскі дзеяч, пісьменнік – мемуарыст // История белорусской дооктябрьской литературы. — Мінск, 1977. — С. 215—216.

❖ Бацька беларускай
дзіцячай
літаратуры

❖ Капітан дзіцячых
падарожжаў

❖ Чалавек з крылатай
фантазіяй

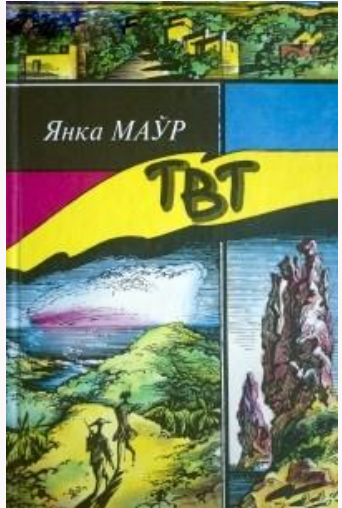
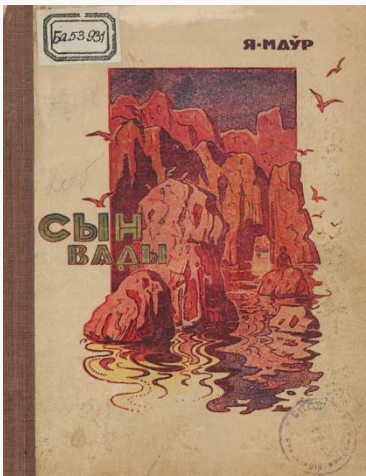
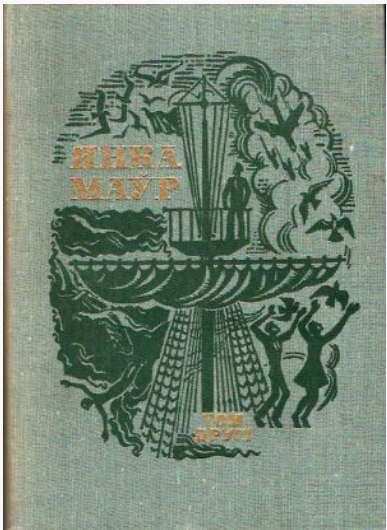
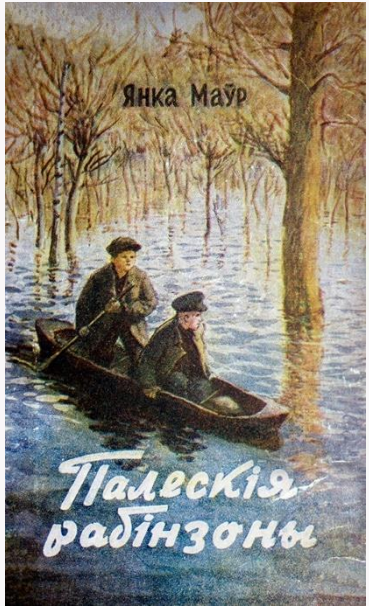
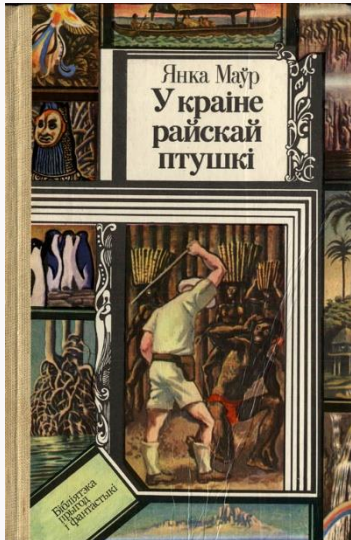
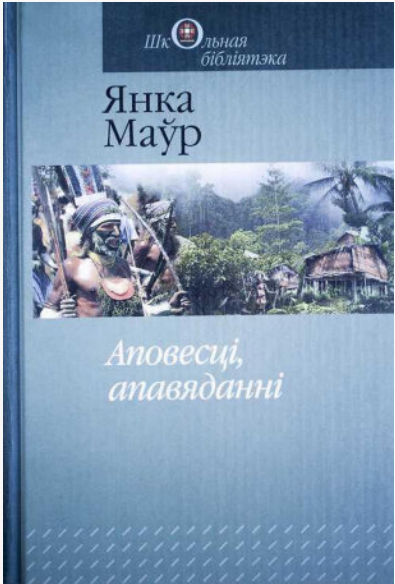
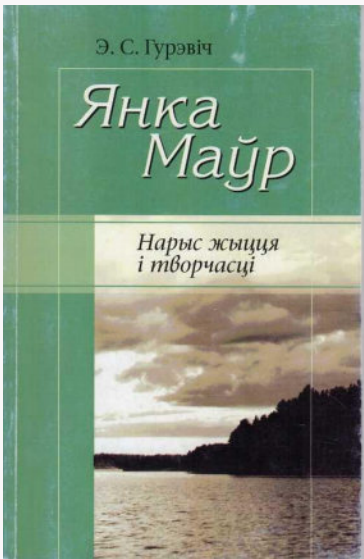
❖ Беларускі Жюль
Верн і Міклуха-
Маклай у адной
асобе

Янка Маўр

(Іван Міхайлавіч Фёдараў)

(10.05. 1883 г.— 03.08. 1971г.)

г. Ліепая (Латвія)

Янка Маўр, сапр.: **Іван Міхайлавіч Фёдараў** —

беларускі пісьменнік, аўтар апавяданняў, аповесцяў і раманаў для дзяцей і моладзі. Адзін з заснавальнікаў беларускай дзіцячай літаратуры, заснавальнік прыгодніцкага і навукова-пазнавальнага жанраў у беларускай літаратуры, стваральнік першай беларускай навукова-фантастычнай аповесці. Аўтар кніг для дзяцей, п'ес, перакладаў. Член Саюза пісьменнікаў ССРСР (1934).

Член ВКП(б) з 1950 года. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларускай ССР (1968). Заслужаны дзеяч культуры БССР (1968).

Біяграфія

Нарадзіўся ў сям'і выхадца з Беларусі (які ў гэтым горадзе Ліепая апынуўся ў пошуках працы)

Яго бацька быў адстаўным салдатам, паходзіў з безземельных беларускіх сялян, працаваў сталяром. Да ваеннай службы ён насіў прозвішча Ільін, а прозвішча Фёдараў з'явілася ў выніку памылкі армейскага пісара, які запісаў Міхаіла Фёдаравіча — Міхаілам Фёдаравым. Бацька рана памёр, і маленькі Іван разам з маці пераехаў на яе радзіму — у вёску Лебянішкі(руск.) бел. (былой Ковенскай губерні). Яны жылі ў беднасці, і толькі дзякуючы намаганням маці, якая ў што бы то ні стала марыла даць адукацыю сыну, у 1895 годзе ён скончыў пачатковую школу, а ў 1899 — Ковенскае рамеснае вучылішча. Пасля вучылішча ён паступіў у Панявежскую настаўніцкую семінарыю. У канцы 1902 яго выключылі з апошняга, выпускнога класа — за вальнадумства і «за сумневы ў рэлігіі». Тым не менш, у 1903 годзе ён усё ж атрымаў пасведчанне настаўніка пачатковай школы, здаўшы экстэрнам экзамены за семінарскі курс.

Пасля навучання ў настаўніцкай семінарыі Фёдараў пачаў працаваць у школе пад Панявежам у мястэчку Наўямесціс(руск.) бел., а потым яго перавялі ў вёску Бытча на Барысаўшчыне.

У 1906 годзе ён прыняў удзел у нелегальным педагагічным з'ездзе, які адбыўся на Мікалаеўшчыне. У гэтым жа з'ездзе прыняў удзел і будучы класік беларускай літаратуры Якуб Колас. У «Працоўным спісе», які

захаваўся ў архіве пісьменніка, адзначаны вынік гэтай падзеі для яго ўдзельніка: «1906. VIII. Звольнены са службы і аддадзены пад суд... Разам з Якубам Коласам і іншымі актыўнымі ўдзельнікамі быў аддадзены пад суд, пазбаўлены права выкладаць у школе і ўзяты пад нагляд паліцыі.

У 1909 годзе ўступіў у царкоўны шлюб. Пераехаў у **в. Турэц**. Толькі ў 1911 І. Фёдараў уладкаваўся выкладчыкам географіі і гісторыі ў Мінскую прыватную гандлёвую школу.

Дэбютаваў у 1923 у якасці фельетаніста ў газеце “Советская Белоруссия” і лясенбургскім часопісе “Бегемот”. У 1925 годзе ў часопісе “Беларускі піянер” надрукаваў першую навукова-фантастычную апавесць на беларускай мове “Чалавек ідзе”, якая паклала пачатак фантастычнаму і прыгодніцкаму жанрам у беларускай літаратуры. Апавесць надрукаваў пад псеўданімам “Янка Маўр”. “Янка” – гэта беларускі аналаг імя “Іван”. Як паказвала даследчыца творчасці Янкі Маўра беларуская літаратуразнаўца Эсфір Гурэвіч, пісьменнік, захаваўшы сваё сапраўднае імя ў першай частцы псеўданіма, недвухсэнсоўна паказваў на тое, што ён – сын беларускай зямлі. Значэнне псеўданіма “Маўр” шырока адкрыецца ў яго наступных апавесцях: “У краіне райскай птушкі” (1926), “Сын вады” (1927), у якіх ён паказаў сябе як абаронца правоў каланіяльных і залежных народаў, са спагадай ставіўся да карэнных народаў Паўночна-Заходняй Афрыкі.

Сваю першую апавесць “Чалавек ідзе” Фёдараў напісаў ва ўзросце 44 гадоў, будучы выкладчыкам 25-й мінскай чыгуначнай школы.

Аўтар кніг апавесцей, апавяданняў “Чалавек ідзе” (1927), “У краіне райскай птушкі” (1928, 1983), “Сын вады” (1928), “Палескія рабінзоны” (1930, апавесць экранізавана ў 1935), “Слёзы Тубі” (1930), “Аповесць будучых дзён” (1932), “ТВТ” (1934), “Вакол свету” (1947), “Шлях з цемры” (1948), “Апавяданні” (1951), “Аповесці і апавяданні” (выбранае, 1954), “Фантамабіль прафесара Цылякоўскага” (часопіс “Маладосць”, 1954—1955), “Аповесці і апавяданні” (1969), апавядання “Цётка Эмілія” (1954), байкі “Пекла” (1929), рамана “Амок” (1930).

Янка Маўр быў вядомым эсперантыстам. Эсперанта ён пачаў вывучаць яшчэ ў 1904 годзе. У 1926 годзе ён вёў перадачу для эсперантыстаў на беларускім радыё.

Янка Маўр памёр 3 жніўня 1971 года. Пахаваны ў Мінску на Усходніх могілках.

Творы Я. Маўра

1. Мавр, Я. В стране райской птицы. Амок : повесть. Роман. — Минск : “Юнацтва”, 1990. — 367 с.
2. Маўр, Я. Палескія рабінзоны : аповесці. — Мінск : “Маст. літ.”. — Мінск : “Маст. літ.”, 2006. — 213 с.
3. Маўр, Я. ТВТ : аповесці. — Мінск : “Юнацтва”, 1997. — 336 с.
4. Маўр, Я. У краіне райскай птушкі : аповесці / Янка Маўр. — Мінск : “Юнацтва”, 1983. — 208 с.
5. Маўр, Я. Чалавек ідзе : аповесці і апавяданні . — Мінск : “Юнацтва”, 1989. — 268 с.

Бібліяграфія

1. Гурэвіч, Э. С. Маў Янка / Э. С. Гурэвіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 3 : Карчма – Найгрыш. — Мінск : БелСЭ, 1986. — С. 486.
2. Лось, Е. Памяці Янкі Маўра : верш / Е. Лось // Роднае слова. — 1993. — № 5. — С. 15.
3. Чыгрын, Г. П. Маўр Янка / Г. П. Чыгрын // Беларускія пісьменнікі : Лазарук – Перкін : Бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 4. — Мінск : “Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі”, 1994. — С. 256—257.
4. Яфімава, М. Б. Маўр Янка / М. Б. Яфімава // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 10. Малайзія – Мугаджары. — Мінск : БелЭН, 2000. — С. 218.

**Алесь
Мілюць**

(Іван Міхайлавіч Фёдараў)

(06. 10. 1908 г. — 26. 10. 1944 г.)

в. Скорычы

Ярэміцкага сельскага Савета

Алесь Мілюць, сапр.: **Аляксандр Макаравіч Мілюць**) — беларускі паэт.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Скончыў два класы пачатковай школы, займаўся самаадукацыяй. Пасля вызвалення родных мясцін (1944) пайшоў у Чырвоную Армію. Загінуў на фронце ва Усходняй Прусіі. Друкаваўся з 1928 года ў заходнебеларускіх левых і рэвалюцыйных газетах і часопісах, з 1939 — у стаўбцоўскай раённай газеце. Асноўныя матывы творчасці — пратэст супраць сацыяльнай і нацыянальнай несправядлівасці («Бярозы»), заклік да грамадзянскай актыўнасці і салідарнасці прыгнечаных, паэтызацыя маральнага самаўдасканалення («Мой ідэал», «Покліч»), апяванне характара роднага краю («Вясною»), пасля 1939 услаўляў у вершах і артыкулах новае сацыялістычнае жыццё. Асобныя вершы змешчаны ў калектыўных зборніках «Мы іх не забудзем» (1949), «Сцягі і паходні» (1965), «Крывёю сэрца» (1967), «Ростані волі» (1990).

Творы А. Мілюця

1. Мілюць, А. Брату Моладзі : верш / Алесь Мілюць : Бацькаўшчына : Зборнік гістарычнай літаратуры. — Мінск, 1994. — С. 256.
2. Мілюць, А. Паэзія баразны : нарысы / Алесь Мілюць. — Слонім : ГАУПП “Слонім. друк.”, 2003. — С. 96.
3. Мілюць, А. Сыном Бацькаўшчыны : верш / Алесь Мілюць // Бацькаўшчына : Зборнік гістарычнай літаратуры. — Мінск, 1996. — С. 230—231.

Бібліяграфія

1. Алесь Мілюць // Наднёманскія былі / Алесь Мілюць— Мінск, 1968. — С. 70.
2. Багдановіч, І. Лёс, апалены вайной : беларускі паэт Алесь Мілюць, ураджэнец вёскі Скорычы / Ірына Багдановіч // Першыя і другія Карэліцкія чытанні : да 600 – годдзя Карэліч і Міра. — Мінск, 1995. — С. 38—41.

3. Багдановіч, І. Э. Мілюць Алег / І. Э. Багдановіч // Беларускія пісьменнікі : Лазарук – Перкін : бібліяграфічны слоўнік : У 6 т. Т. 4. — Мінск “Бел. энцыкл. імя П. Броўкі”, 1994. — С. 305—306.
4. Калеснік, У. А. Мілюць Алесь (Аляксандр Макаравіч) / У. А. Калеснік // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : У 5 т. Т. 3. / Рэдкал. : І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. — Мінск, “БелСЭ імя П. Броўкі”, 1986. — С. 524.
5. Мілюць Алесь // Беларуская энцыклапедыя : У 18 т. Т. 10 : Малайзія – Мугаджары / Рэдкал. : Г. П. Пашкоў. — Мінск : “БелЭН.”, 2000. — С. 376.
6. Багдановіч, І. Лёс, апалены вайной : беларускі паэт Алесь Мілюць, ураджэнец вёскі Скорычы / Ірына Багдановіч // Першыя і Другія карэліцкія краязнаўчыя чытанні. Да 600 – годдзя Карэліч і Міра. — Карэлічы; Мінск, 1995. — С. 38—41.

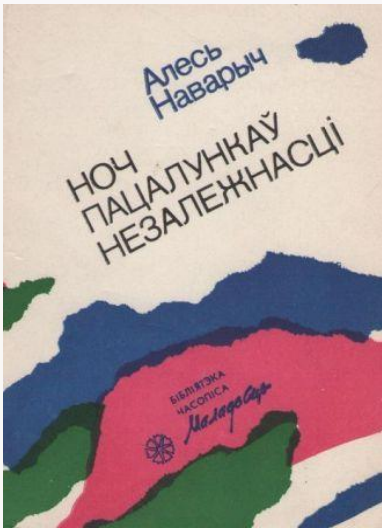
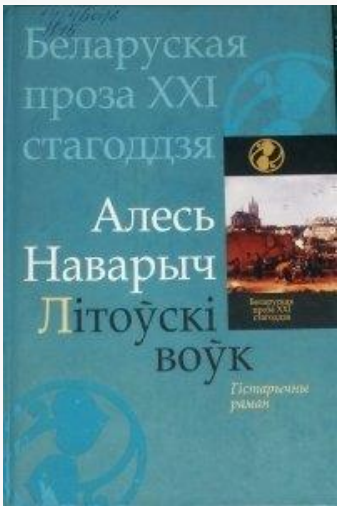
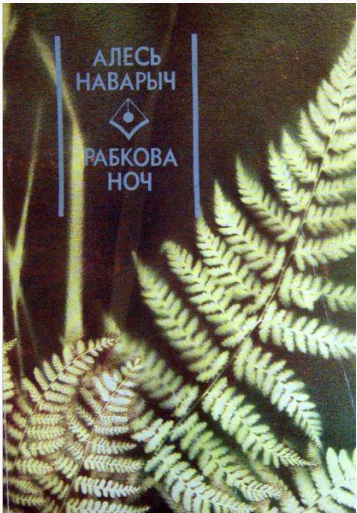

**Алесь
Наварыч**

Нарадзіўся 2 кастрычніка 1960 г.

в. Відзібор Столінская раёна

Брэсцкай вобласці

Алесь Наварыч (сапр. **Аляксандр Іванавіч Трушко**) — беларускі празаік.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сялянскай сям’і. Пасля заканчэння Відзіборскай сярэдняй школы працаваў цесляром у Столінскай вытворча-механізаванай калоне, затым лабарантам у роднай школе. У 1978—1980 гг. Вучыўся на стаматалагічным факультэце Мінскага медыцынскага інстытута. У 1985 г. скончыў аддзяленне рускай мовы і літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. **Настаўнічаў** у Скірмантаўскай сярэдняй школе Дзяржынскага раёна (1985—1986), **Малюшыцкай** — Карэліцкага раёна (1986—1987). З 1988 г. — літрэдактар у часопісе «Вожык». У 1990-? гадах метадыст Рэспубліканскага цэнтра эстэтычнага выхавання. Пазней працаваў у часопісах «Бярозка», «Полымя», намеснікам галоўнага рэдактара «Выдавецкі цэнтр БДУ», у часопісе «Малодосць», зноў у часопісе «Вожык» (да 2012 года).

Творчасць

Першыя апавяданні апублікаваў у 1983 г. (часопіс «Малодосць»). Аўтар зборнікаў апавяданняў «Рабкова ноч» (1988) і «Ноч пацалункаў незалежнасці» (1989), гістарычнага рамана «Літоўскі воўк» (2005).

Прызнанне

Лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2005) за раман «Літоўскі воўк».

Творы А. Наварыча

1. Бадак, А., Баравікова, Р., Наварыч, А. Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца / Алесь Бадак [і інш]. — Мінск, 2011. — 210 с.
2. Наварыч, А. Венерыны чаравічкі : апавяданне / Алесь Наварыч. — Мінск : Маст. літ. — 134 с.

3. Наварыч, А. Літоўскі воўк : гістарычны раман / Алесь Наварыч. — Мінск : Маст. літ., 2005. — 198с.
4. Наварыч, А. Ноч пацалункаў незалежнасці. — Мінск : Выдавецтва ЦК КП Беларусі, 1989. — 111с.
5. Наварыч, А. Пакланюся Перуну, памалюся Вялесу : апавяданне / Алесь Наварыч. — Мінск : Маст. літ., 2007. — 234 с.
6. Наварыч, А. Рабкова ноч / Алесь Наварыч. — Мінск, 1988. — 173 с.
7. Наварыч, А. Юшка з зачай капусты : апавяданне / Алесь Наварыч. — Мінск : Маст. літ. — 224 с.

Бібліяграфія

1. Лешніца, К. Свой выбар : пра творчасць пісьменніка / Кастусь Лешніца // Маладосць. — 2010. — № 11. — С. 135—137.
2. 50 гадоў Наварычу // Наша слова. — 2010. — 3 ліст. — С. 1.
3. Паталкоў, Ю. Уласная поўня : пра апавяданне “Сузіранне начной поўні” // Роднае слова. — 2010. — № 11. — С. 33—34.

**Уладзімір
Аляксандравіч
Навумовіч**

**Нарадзіўся 29 кастрычніка
1943 г. ў в. Баўцічы
Ярэміцкага сельскага Савета**

Уладзімір Аляксандравіч Навумовіч — беларускі пісьменнік, літаратуразнавец, крытык, навуковец, кандыдат філалагічных навук.

Біяграфія

Нарадзіўся ў сям’і патомных сельскіх настаўнікаў, агульны педагогічны стаж якіх складае больш 200 гадоў. У 1960 г. скончыў Ярэміцкую сярэднюю школу. Працаваў настаўнікам беларускай мовы і літаратуры Беражноўскай васьмігадовай школы Карэліцкага раёна. У 1966 г. скончыў філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Быў на камсамольскай рабоце — у Ленінскім райкаме камсамола Мінска, у Мінскім абкаме камсамола, лектарам ЦК ЛКСМБ.

У 1973 г. скончыў аспірантуру пры кафедры беларускай літаратуры БДУ, у наступным годзе абараніўшы кандыдацкую дысертацыю па філалогіі (тэма «Проза „Маладняка“»). З 1973 г. выкладчык, з 1978 г. — дацэнт кафедры беларускай літаратуры філалагічнага факультэта БДУ.

У 1982—1983 гг. загадчык кафедры рускай мовы для замежных студэнтаў, у 1989 г. — загадчык кафедры беларускай мовы і літаратуры для прыродазнаўчых факультэтаў, у 1989—2000 гг. — загадчык кафедры беларусазнаўства філалагічнага факультэта БДУ. У 1990—1994 гг. адначасова ўзначальваў Міжнародную школу беларускай мовы, літаратуры і культуры пры БДУ, слухачамі якой сталі вучоныя-славісты Аўстрыі, Вялікабрытаніі, Германіі, Егіпта, ЗША, Канады, Расіі, Украіны, Швейцарыі, Японіі, што стварылі ў сваіх краінах беларусазнаўчыя цэнтры. Школа працуе і дагэтуль.

У 2003—2008 гг. з’яўляўся саветнікам рэктара БДУ. Цяпер дацэнт кафедры беларускай мовы і літаратуры філалагічнага факультэта БДУ.

Член Саюза пісьменнікаў СССР з 1990 г.

У шлюбе з жонкай Людмілай больш 50 – ці гадоў, выгадавалі 2 дачок.

Творчасць

Першыя апавяданні надрукаваў у 1964 г. (наваградская раённая газета «Новае жыццё» і «Чырвоная змена»). Аўтар аповесцей «Узаранае поле» (часопіс «Маладосць», 1968), «Такое бывае аднойчы» (1982), аўтар 9 манаграфій, сярод іх : «Шляхамі арлянят», Проза «Маладняка» (1984), дапаможнікаў «Беларусазнаўства: Навучальны дапаможнік для студэнтаў Вышэйшая навучальная ўстанова» (у сааўтарстве, пад рэд. П. І. Брыгадзіна) (1989), «Беларуская літаратура: вучэбны дапаможнік для сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў» (пад грыфам) (2000), дапоўненая і перапрацаваная ў адпаведнасці са зменамі ў вучэбных праграмах, выходзіла ў свет у выдавецтве “Вышэйшая школа”. «Беларуская літаратура XX стагоддзя: Гісторыя і сучаснасць» (2005). Напісана звыш 350 навуковых артыкулаў.

У 2019 г. у выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшаў эпістальны раман Уладзіміра Навумовіча «Вабюліманс», прысвечаны каханню Максіма Багдановіча.

Аўтар 15 кніг прозы, аповесцей і апавяданняў, раманаў, літаратурна-крытычных артыкулаў, манаграфій, зборнікаў тэзісаў, матэрыялаў навуковых канферэнцый.

Узнагароды

Медаль Францыска Скарыны.

Узнагароджаны нагрудным знакам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь «Выдатнік адукацыі».

Прэмія «Залаты купідон» 2013 года — за вучэбны дапаможнік новага пакалення «Беларуская літаратура» з электронным дадаткам.

Кніга “Універсітэт – феномен цывілізацыі” (2011) узнагароджана дыпламам “Лепшая кніга года” ў намінацыі “Краязнаўства”.

У 2013 г. яму прысвоена званне “Заслужаны работнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта”.

Творы У. А. Навумовіча

1. Навумовіч, У. Такое бывае аднойчы аднойчы : аповесць / Уладзімір Навумовіч. — Мінск. : Маст. літ., 1982. — 206 с.
2. Навумовіч, У. Загадка Якуба Коласа : пра эпіграф да аповесці “На прасторах жыцця Уладзімір Навумовіч // Роднае слова. — 2003. — № 10. — С. 99.
3. Навумовіч, У. Блажэнства цэльнага жыцця : спроба мастацкай біяграфіі Таццяны Шамякінай / Уладзімір Навумовіч // Роднае слова. — 2008. — № 10. — С. 3.
4. Навумовіч, У. Вобюліманс : главы из романа \ Уладзімір Навумовіч // Нёман. 2009. — № 5. — С. 65—86.
5. Навумовіч, У. Вобюліманс : главы из романа / Уладзімір Навумовіч. Окончание // Нёман. — 2009. — № 6. — С. 73—96.
6. Навумовіч, У. Университет – феномен цивилизации. Студенту о Белорусском государственном университете / Уладзімір Навумовіч. — Минск : Четыре четверти, 2011. — 200 с.
7. Навумовіч, У. Ліцэй : урывак з апавядання / Уладзімір Навумовіч // ЛіМ. — 2012. — 5 кастр.. — С. 17.
8. Навумовіч, У. “Нет” и как его сказать : роман / Уладзімір Навумовіч. — Минск : Звезда, 2014. — 312 с.
9. Навумовіч, У. Рагнеда : навэла / Уладзімір Навумовіч // ЛіМ. — 2016. — 15 студзеня. — С. 5.

Бібліяграфія

1. Владыковская, Л. Урожайное поле Владимира Наумовича : к 60 – летию со дня рождения // Сов. Белоруссия. — 2003. — 31 окт. — С. 5.
2. Гарэлік, Л. М. Навумовіч Уладзімір / Л. М. Гарэлік // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік. Т.4. — Мінск, 1994. — С. 377—378.
3. Кошур, С. Самабытнасць таленту : пісьменніку і вучонаму Уладзіміру Навумовічу – 70 гадоў / Святлана Кошур // Палымя. — 2013. — 26 кастр. — С. 5 ; фота.
4. Кунашка, В. Літаратурамоўца Уладзімір Навумовіч : да 55 – годдзя з дня нараджэння / Віктар Кунашка // Палымя (газета). — 1998. — 28 кастр. — С. 4.

Лагун, Г. Залатое каханне : пра Уладзіміра і Людмілу Навумовічаў, якія святкуюць залатое вяселле / Ганна Лагун // ЛіМ. — 2015. — 6 сакавіка. — № 9. — С. 8.

5. Лейка, І. Вучоны з вачыма рамантыка : з нагоды 70 – годавага юбілею Уладзіміра Навумовіча супрацоўнікі раённай бібліятэкі правялі творчую сустрэчу са сваім земляком / Іна Лейка // ЛіМ. — 2013. — 6 снежня. — С. 3.

6. Лейка, І. Кожны дзень ён вучыць любіць Беларусь : творчая сустрэча з У. А. Навумовічам / Іна Лейка // Польша (газета). — 2013. — 13 ліст.. — С. 4—5.

7. Навумовіч Уладзімір // Маладосць. — 1986. — №1. — С. 176.

8. Навумовіч Уладзімір // Беларускае пісьменнікі. — Мінск, 1994. — С. 400.

9. Пяткевіч, А. // Людзі культуры з Гродзеншчыны : даведнік. — Гродна : ГрДУ, 2000. — С. 222.

10. Пяткевіч, А. Літаратурная Гродзеншчына // Мінск, 1996. — С. 96.

11. Смалянка, Г. “Карэліцкія мясціны жывуць ва мне і вабяць яшчэ з большай сілай ...! : інтэрв’ю да Дня беларускай навукі з навукрўцам У. А. Навумовічам / Галіна Смалянка // Польша (газета). — 2018. — 20 студзеня. — С.1, 3 ; фота.

12. Шагойша, Л. Па шляху да звышзадачы : да 60 – годдзя юбілея / Лідзія Шагойша // Роднае слова. — 2003. — №10. — С. 99—100.

13. Шамякіна, Т. Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту прысвячаецца : выйшла кніга ў свет Уладзіміра Навумовіча “Універсітэт – феномен цывілізацыі” / Таццяна Шамякіна // Польша. — 2011. — 23 ліпеня. — С. 3.

14. Шамякіна, Т. Партрэт пісьменніка і настаўніка : да 60 – годдзя з дня нараджэння У. Навумовіча / Таццяна Шамякіна // ЛіМ. — 2003. — 13 кастр. — С. 6—7.

15. Шамякіна, Т. У. Імкненні да ідэалу / Т. У. Швмякіна // Польша. — 1983. — № 7. — С. 45—47.

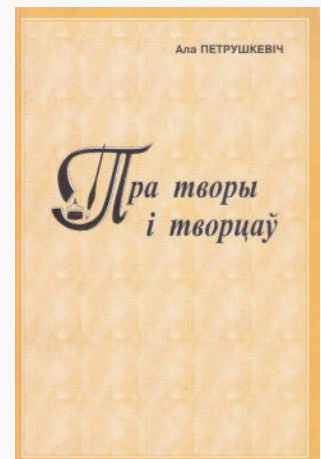
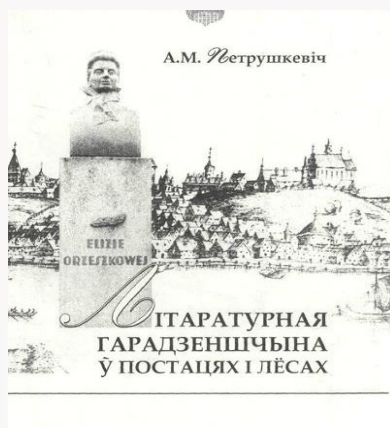
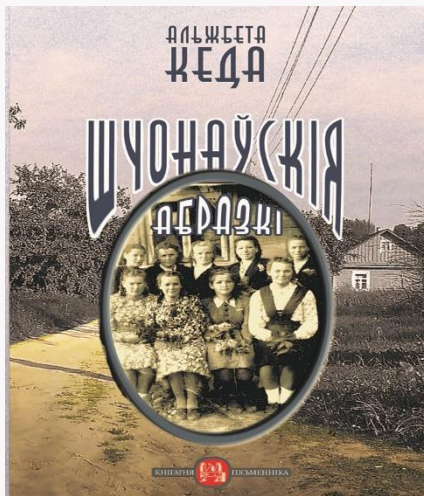

**Ала
Мікалаеўна
Петрушкевіч**

Нарадзілася 27 лютага 1960 г.

в. Шчонова

Райцаўскага сельскага Савета

Петрушкевіч Ала Мікалаеўна) – беларуская пісьменніца, крытык і літаратуразнавец, паэтка, педагог. Мае псеўданім **Альжбета Кеда**.

Дацэнт кафедры беларускай літаратуры, кандыдат філалагічных навук (1993).

З сям’і селяніна і настаўніцы. Пачатковую школу скончыла ў роднай вёсцы. Затым сям’я пераехала ў в. Баранавічы Карэліцкага раёна. Вучылася ў 8 – годцы ў в. Машэвічы, сярэдняю школу закончыла ў в. Райца. У 1981 годзе закончыла беларускае аддзяленне філалагічнага факультэта Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта (1981). Настаўнічала ў школе ў в. Амбілеўцы Шчучынскага раёна. Затым з 1982 г., калі жылі ў Карэлічах, працавала ў 8 – годцы ў в. вялікая Слабада.

З 1985 г. жылі ў в. Раца, дзе настаўнічала ў СШ. У 1992 годзе закончыла аспірантуру Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы НАН, у 1993 – абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму “Паэзія Дануты Бічэль-Загнетавай. Праблема лірычнага героя” (Савет па абароне пра Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы НАН). Вучонае званне дацэнта прысвоена ў 2001 г. У Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэце імя Янкі Купалы працуе з 1992 г. Асноўныя напрамкі навуковых даследаванняў: “Беларуская літаратура нашаніўскай пары”, “Літаратура Гарадзеншчыны”, “Творчасць пісьменнікаў беларускага замежжа”.

Друкуецца з 1990 г. Вывучае сучасную беларускую паэзію, праблемы гісторыі беларускай літаратуры 20 – га ст. Выдала зборнік літаратурных артыкулаў і эсэ “Іду па слядах” (1997), кнігу лірыкі “Пярсцёнак” (1997).

Творы А. Петрушкевіч

1. Кеда, А. Пра тое, што люблю / Альжбета Кеда. — Мінск : “Беларускі кнігазборор”, 2016. — 295 с.
2. Кеда, А. Шчонаяўскія абразкі / Альжбета Кеда. — Гродна : ЮрСаПрынт, 2017. — 259 с.

Петрушкевіч А. Белавежа : постаці, творы, героі / Ала Петрушкевіч. — Бел. літар. аб'яднанне Белавежа, — 2018.

3. Петрушкевіч, А. Іду па слядах : літаратуразнаўчыя артыкулы, эсэ / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 1997.
4. Петрушкевіч, А. Літаратурная Гарадзеншчына ў постацях і лёсах. Вучэбна метадычны дапаможнік / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 2010.
5. Петрушкевіч, А. Некаторыя старонкі беларускай літаратуры пачатку 20 – га стагоддзя / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 2010.
6. Петрушкевіч, А. Пра творы і твораў : літаратурна – крытычныя артыкулы / Ала Петрушкевіч. — Слонім, 2002.
7. Петрушкевіч, А. Пярсцёнак : вершы / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 1997. — 64 с.
8. Петрушкевіч, А. Старонкі Гарадзеншчыны літаратурнай : дапаможнік / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 2015. — 369 с.
9. Петрушкевіч, А. Творчасць пісьменнікаў беларускага замежжа / Ала Петрушкевіч. — Гродна, 2001.

Бібліяграфія

1. Кошур, С. Вера ў слова / Святлана Кошур. — Залатая падкова Свіцязі / Святлана Кошур. — Гродна”ЮрсаПрынт”, 2016.
2. Кошур, С. З аўтабіяграфіі Петрушкевіч А. М. / Святлана Кошур — Зямля Карэліцкая і яе славытыя людзі / Святлана Кошур. — С. 173—175.
3. Мухіна, Т. Сапраўдная дачка мамы Валі і Беларусі : адкрыццё выставы ў ДШМ “Святыні роднага краю”, прысвечанай царкве Святой вялікапакутніцы Варвары ў вгр. Райца. Сустрэча з паэткай Алай Петрушкевіч / Таіса Мухіна // Польша (газета). — 2016. — 9 сакав. — С. 5.
4. Петрушкевіч Ала Мікалаеўна / Людзі культуры з Гродзеншчыны : даведнік / Аляксей Пяткевіч. — Гродна, 2000. — С. 237—238.

Рольнік Іосіф (1879, в. **Вялікія Жухавічы** Карэліцкага р-на — 1955), яўрэйскі паэт.

З сям'і арандатара млына. Першапачатковую адукацыю атрымаў дома, затым у ешыбоце ў мяст. Мір (Карэліцкі рн). У 1895-98 жыў у Мінску. У 1899 пераехаў у ЗША, дзе пачаў друкавацца як паэт (на ідзіш) у газеце "Форвэрте". У 1905 вярнуўся у Мінск, але праз год назаўсёды выехаў у ЗША. Звездаў беспрацоўе. Друкаваўся тут у многіх яўрэйскіх перыёдыках (у газетах "Фрае арбэтэр", "Шцімэ", "Югнт", часопісах "Дос найе ланд", "Дос ідзішэ фолк", "Цукунфт"). З 1915 многія гады быў карэспандэнтам газеты "Тог", шмат друкаваўся. Вершы ўвайшлі ў анталогіі "500 гадоў паэзіі на ідзіш" (Н'ю-Йорк, 1917), "Яўрэйская паэзія ў Амерыцы да 1919" (Н'ю-Йорк, 1919). Адзін з першых паэтаў-імпрэсіяністаў у яўрэйскай амерыканскай паэзіі. Выдаў у ЗША кнігі "На пясчанай дарозе" (1911), "Вершы" (1915), "Вершы І. Рольніка" (1926), "Новыя вершы" (1935), "Акно на поўдзень" (1941), "Выбраныя вершы" (1948, 2-е выд. 1980) і інш. Выпусціў "Успаміны" (Н'ю-Йорк, 1954 г.

Андрэй Рымша

(Каля 1550 г. – пасля 1595 г.)

Нарадзіўся **в. Пянчын**

Новагародскае ваяводства

Цяпер – Баранавіцкі раён, Брэсцкая вобл.

Андрэй Рымша - вялікалітоўскі паэт-панегірыст 2-й паловы XVI ст., пісаў на старабеларускай, польскай і лацінскай мовах, нават у эпоху, калі шматмоўе для літаратуры было нормай, адзін з самых шматмоўных пісьменнікаў. Аўтар вершаў на старабеларускай мове — «Храналогіі» і трох эпіграм на гербы вялікалітоўскіх магнатаў.

Будучы паэт нарадзіўся ў шляхецкай сям’і. Вучыўся ў Астрожскай школе на Валыні. Там у друкарні князя Канстанціна (Васіля) Астрожскага ў 1581 годзе выдаў свой першы вучнёўскі верш «Которого ся месяца што за старых веков дело короткое описание», які атрымаў назву «Храналогія» (у самім творы такога слова няма). Гэта дванаццаць пар зарыфмаваных двухрадکوўяў, дзе сцісла выкладзены біблейскія падзеі, што адбыліся ў пэўным месяцы года. Варта адзначыць, што назвы месяцаў у творы даюцца на трох мовах — беларускай літаратурнай мове XVI ст., старажытнай яўрэйскай і простанароднай, блізкай да мовы тагачасных канцылярскіх папер.

Са скупых біяграфічных звестак пра Андрэя Рымшу вядома, што **з 1572 года ён знаходзіўся на прыдворнай службе ў Радзівілаў** – спачатку ў Мікалая Рудога, затым ў палявога гетмана Вялікага княства Літоўскага Крыштофа Радзівіла Перуна.

З 1589 па 1599 год выконваў абавязкі падстаросты (прэтара) Біржаў — родавага ўладання Радзівілаў. Пэўна, у той час завязаліся сяброўскія адносіны з польскамоўнымі паэтамі Янам Казаковічам і Янам Радаванам. Відаць, пад уплывам іх творчасці ён пачаў пісаць на польскай мове. Разам са сваім мецэнатам Рымша прымаў удзел у аблозе Пскова войскамі Стафана Баторыя.

У 1583 годзе, калі быў падстарастам маёнтка Крыштофа Радзівіла, Андрэй Рымша напісаў значную па памерах паэму на польскай мове, якая ў 1585 годзе была выдадзена ў Вільні пад загалоўкам «Decretewi астоата, або Дзесяцігадовая аповесць пра ваенныя справы Крыштофа Радзівіла». У гэтым творы, прысвечаным вайне 1572—1582гг. паміж Рэччу Паспалітай і Расіяй, удзельнікам якой быў і сам паэт, цэнтральнай фігурай

з'яўляецца Крыштоф Радзівіл, панегірычнае праслаўленне якога складае аснову аўтарскай задумы. Андрэю Рымшы ўдалося пераканальна апісаць цяжкасці ваенных паходаў, умовы жыцця ў лагерах, даць дэтальнае апісанне асобных батальных сцэн, што сведчыць пра здольнасць аўтара да стварэння буйнамаштабных і складаных па кампазіцыі твораў.

Андрэй Рымша стаў ў гісторыі старабеларускай літаратуры заснавальнікам жанру панегірычнай (узнёсла-хвалебнай) паэзіі. Пасля выхаду ў свет «Дзесяцігадовай аповесці...» Рымша склаў тры эмблематычныя вершы-панегірыкі («эпіграмы») на старабеларускай мове, прысвечаныя буйным дзяржаўным дзеячам Вялікага княства Літоўскага: падканцлеру А.Валовічу «На герб яснавяльможнага пана Астафея Валовіча...» (1585), складальніку Статута Вялікага княства Літоўскага 1588 года Л. Сапегу «На гербы... Льва Сапегі» (1588), навагрудскаму ваяводу Фёдару (Тэадору) Скумін-Тышкевічу «На гербы яснавяльможнага пана... Тэадора Скуміна» (1591).

Гэтыя вершаваныя эпіграмы на гербы пералічаных асоб выдадзены ў Віленскай друкарні Мамонічаў адпаведна ў 1585, 1588 і 1591 гадах. У ідэянаэстэтычным плане асабліва цікавы змест эпіграмы на герб Л.Сапегі, дзе паэт услаўляе гэтага магната як патрыёта і абаронцу Вялікага княства Літоўскага, якому пануючыя вярхі Рэчы Паспалітай, зыходзячы з актаў Люблінскай уніі 1569 года, адмаўлялі ў праве на дзяржаўную самастойнасць і адносную незалежнасць ад Польшчы. Аўтар салідарны з «адрасатам» верша ў пытанні правоў Вялікага княства Літоўскага адносна экспансіўных дамаганняў кіруючых колаў польскай шляхты.

Па сваім змесце надзвычай блізкі да гэтай эпіграмы і верш, прысвечаны гербу Ф.Скуміна, дзе Рымша ўзнёсла апявае патрыятычныя подзвігі роду Скумінаў, якія «веру с мужеством отчизне сваей заховали».

Пад канец жыцця паэт займаўся перакладамі. Апошняй дакладнай звесткай з біяграфіі Андрэя Рымшы з'яўляецца тое, што ў 1593 годзе ім быў зроблены, а ў 1595 надрукаваны ў Вільні пераклад з лацінскай мовы на польскую твора Ансельма Поляка

«Хараграфія, альбо тапаграфія... гэты значыць асаблівае і падрабязнае апісанне Святой Зямлі...» (Вільня, 1595). У XVII ст. гэты твор быў перакладзены на рускую мову ў Маскве.

Без сумнення можна сцвярджаць, што пярэ выдатнага паэта належаць і многія іншыя творы, што не дайшлі да нас. Вядомыя ж сёння — яскравае сведчанне яго шматграннага літаратурнага таленту. Памёр Андрэй Рымша пасля 1595 года.

Аб жыцці і творчасці А. Рымшы

1. Анталогія беларускай паэзіі: у 3 т. / пад рэд. Р. Барадуліна [і інш.]. — Мінск: Мастацкая літаратура, 1993. — Т.1. — 662с.
2. Андрэй Рымша (1550? – 1599?): 440 гадоў з дня нараджэння // Роднае слова. — 1990. — № 12. — С. 44.
3. Гісторыя беларускай літаратуры XI—XIX стагоддзяў у двух тамах. Том 1. Даўняя літаратура XI — першай паловы XVIII стагоддзя. — Мінск: Бел. Навука, 2006. — С.472.
4. Саламевіч, І.У. Андрэй Рымша // Беларуская энцыклапедыя: У 18 т. Т. 13: Праміле — Рэлаксін / Рэдкал.: Г. П. Пашкоў і інш. — Мн.: БелЭн., 2001. — С.514.
5. Старажытная беларуская літаратура (XII—XVII стст.) / Уклад., прадм., камент. І. Саверчанкі. — Мінск: Кнігазбор, 2007. — С. 240—241. (Беларускі кнігазбор).

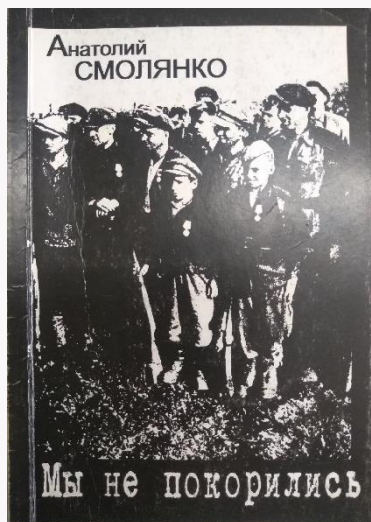
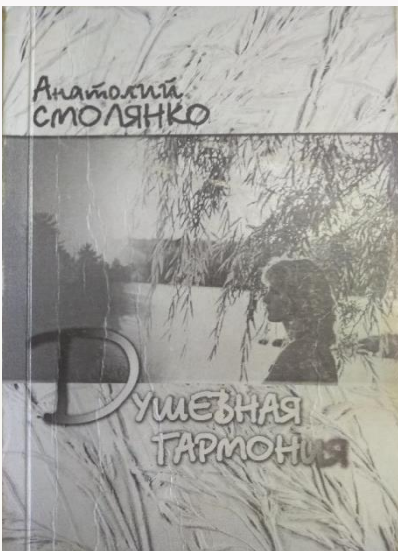
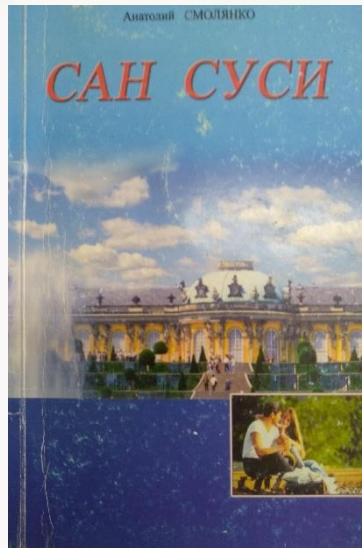
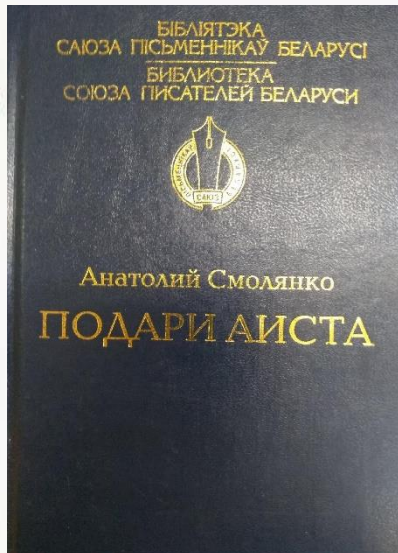

**Анатолій
Уладзіміравіч
Смальянка**

(25. 05.1936 г. — 11. 2014 г.)

Нарадзіўся ў в. Рудзьма

Ярэміцкага сельскага Савета

Палкоўнік у адстаўцы **Анатоль Уладзіміравіч Смальянка** - празаік, лаўрэат Мінскай абласной прэміі імя Кандрата Крапівы (2007 г.) у намінацыі «Проза», аўтар каля двух дзесяткаў мастацкіх і дакументальных кніг, мноства нарысаў і артыкулаў. А яшчэ - актыўны член Студыі ваенных пісьменнікаў пры Цэнтральным ДOME афіцэраў. Па абавязку пісьменніцкай «службы» ён прымае актыўны ўдзел у творчых вечарах у ваенных гарнізонах, на памежных заставах. Яго кнігі пра людскія лёсы, пра каханне, веры, надзеі прымушаюць задумацца пра тое, хто мы і якія мы, як жывем, у што верым, што шануем.

Нарадзіўся Анатоль Уладзіміравіч у 1936 годзе ў Карэліцкім раёне, што на Гарадзеншчыне, у маленькай вёсачцы Рудьма. Там жа перажыў ваеннае ліхалецце. Дакументальная аповесць «Мы не скарыліся» - гэта дзіцячыя ўспаміны аўтара пра фашысцкай блакады Налібоцкай пушчы, што сведруюць сэрца болем, якія нагадваюць пра тое, чаго забываць нельга.

У цяжкія пасляваенныя часы Анатоль Смальянка скончыў Ярэміцкую сярэдняю школу. І нечакана яго жыццёвы шлях крута павярнуўся ...

Пасля заканчэння школы адразу паступаў у лесатэхнічны інстытут, але праваліўся. Другая спроба таксама апынулася няўдалай: прастыў на рыбалцы і не змог паехаць здаваць экзамены. Праз год — армія. Так пачалася школа жыцця.

Пісьменніцкі шлях Анатоля пачаўся ў 9-м класе, калі была апублікаваная ў абласной газеце мая першая нататка. Радасці, вядома, не было мяжы ў хлопца. Гэты выступ у друку ўсхвалявала яго, напалохаў: пра што пісаць далей? Як пісаць? Што трэба газеце і, галоўнае, людзям? Пісаў, як мог і што ведаў. Нярэдка атрымліваў «адлуп», але не здаваўся.

Пазней паспяхова скончыў факультэт журналістыкі Вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча ў Львове. Яго матэрыялы публікаваліся ў дывізіённай газеце, у акруговай «Во славу Родины», у газеце «Праўда» і іншых перыядычных выданнях.

За 35 гадоў службы прайшоў амаль усе пасады ваеннага журналіста ў розных ваенных акругах: Калінінград, Рыга, Патсдам, Новасібірск, Мінск ... Звольніўся ў запас у званні палкоўнік з пасады пастаяннага карэспандэнта газеты «Чырвоная зорка» Міністэрства абароны СССР па Беларускаму ваеннаму акрузе, як працаваў у гэтай пасадзе каля пяці гадоў. Працаваў у газетах "Мінская праўда", "Беларуская лясная газета».

У 1980 х гадах напісаў раман пра партызанаў. Выдавец выявіў «памылкі», ды яшчэ адзначыў, маўляў, слаба паказана роля «кіруючай і накіроўваючай» ... Вось па гэтай прычыне яго тады і не надрукавалі. Але той, хто апускае рукі, многае губляе. Анатоць Уладзіміравіч не апусьціў.

У 2001 годзе ў выдавецтве «Маладосць» выйшла ў свет мастацкая кніга (да гэтага выйшлі два дакументальныя зборнікі) «Паклон зямлі». Вопытныя прэзідэнт далі ёй станоўчую ацэнку. Пазней на суд чытачоў ацтар прадставіў свае новыя кнігі — "Трагедыя шчасця», «Душэўная гармонія», «Пустальга», «Сан Сусі», дакументальныя аповесці «Мы не скарыліся" і "Не пакрыўлены душой», два рамана - «Дзень і ўсё жыццё » і « Забітае каханне ».

Вёсцы ён прысвяціў раман «Падары бусла». У ім паказаны складаны жыццёвы шлях простых працавітых і спагадлівых людзей, драматычны падзеі перыяду рэфармавання сацыяльна-эканамічнага ўкладу вёскі. У кнізе ва ўсёй красе намалёваная Налібоцкая пушча, сенакосныя лугі, сінявокай возера ...

Затым працаваў над вялікім творам пад умоўнай назвай «Адзінота». У цэнтры рамана - лёс жанчыны. Што з гэтага атрымаецца, сказаць цяжка, ды і няма неабходнасці. Не люблю распавядаць ўтрыманне сваіх будучых твораў. Бліжэй за ўсё сэрцу пісьменніка лёсу простых людзей. І вядома - вайскоўцаў. Афіцэрам і шараговым прысвечана маякніга «Сан Сусі». У ёй вайскоўцы прадстаўлены сапраўднымі патрыётамі, якія служаць з гонарам, годнасцю ...

36 гадоў аддадзена ваеннай журналістыцы: Калінінград, Рыга, Патсдам, Новасібірск, Мінск ...

Пабываў амаль на ўсіх пасадах у ваеннай друку. Звольніўся ў запас, будучы сталым карэспандэнтам газеты Міністэрства абароны СССР «Чырвоная зорка».

Узнагароджаны 10 медалямі.

Працаваў карэспандэнтам газеты «Мінская праўда », у « Беларускай лясной газеце », Мінскім абласным аддзяленні ГА " Саюз пісьменнікаў Беларусі ».

Лаўрэат Мінскай абласной прэміі ў галіне літаратуры ў намінацыі «Проза" (2007).

Творы А. Смалянкі

1. Смалянка, А. Вінцік : апавяданне / Анатоль Смалянка // Полымя. — 2012. — 19 сн. — С. 5.
2. Смолянко, А. Все возрасты покорны : повесть / Анатоль Смолянко. — Минск : Смэлток, 2014. — 108 с.
3. Смолянко, А. В. День и вся жизнь : роман / Анатолий Смолянко. — Минск : Парадокс, 2004. — 160 с.
4. Смолянко, А. Душевная гармония. Повесть, рассказы с юмором, миниатюры с натуры, фельетоны из жизни / Анатолий Смолянко. — Минск : УП «Технопринт», 2004. — 136 с.
5. Смолянко, А. В. Куропаты : гибель фальшивки. Документы и факты / Анатолий Смолянко. — Минск, 2011. — 164 с.
6. Смолянко, А. Не покриви душой: роман / Анатолий Смолянко. — Минск : Смэлток, 2010. — 98 с.
7. Смалянка, А. У. Паклон зямлі : Аповесці, апавяданні / Анатоль Смалянка — Мінск, 2001. 127 с.
8. Смолянко, А. Подари аиста : роман / Анатолий Смолянко. — Минск : Хаовест, 2010. — 384 с.
9. Смолянко, А. Пустельга : Повести и рассказы / Анатолий Ссмолянко. — Минск, 2006. — 171 с.

10. Смалянка, А. Сэрца – не камень : Аповесць / Анатоль Смалянка // Польша. — 2005. — № 7. — С. 88— 102.
11. Смолянко, А. Трагедія счасця : Повесці / Анатолий Смолянко. — Мінск : Інфопрінт”, 2002. — 77 с.
12. Смалянка, А. Чаравік з таўшчэзнай падэшвай : нарыс / Анатоль Смалянка // ЛіМ. — 2008. — № 19. — С. 9.

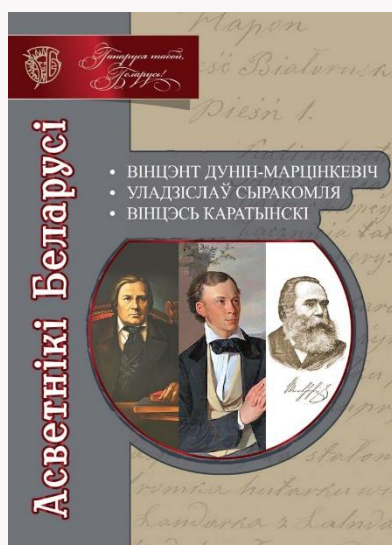
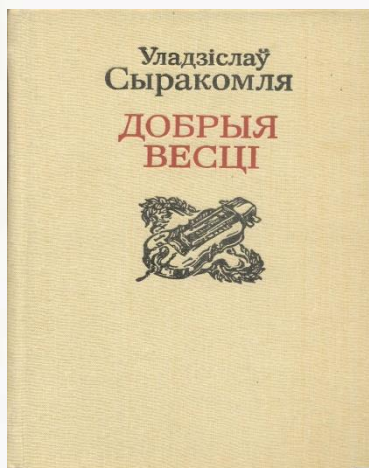
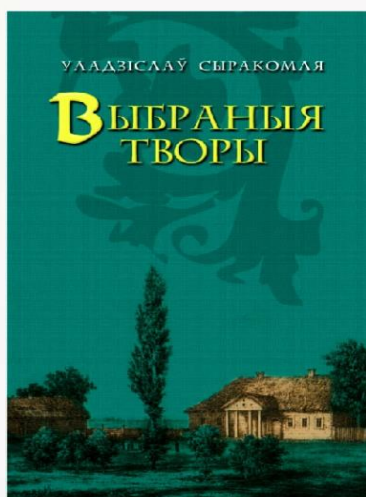
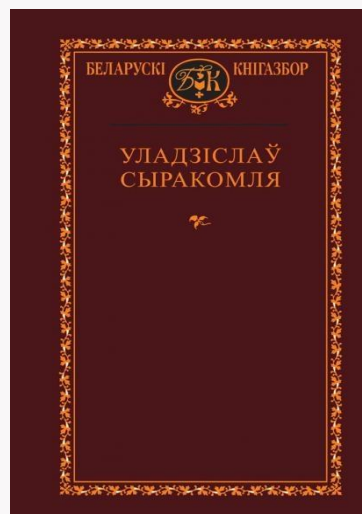
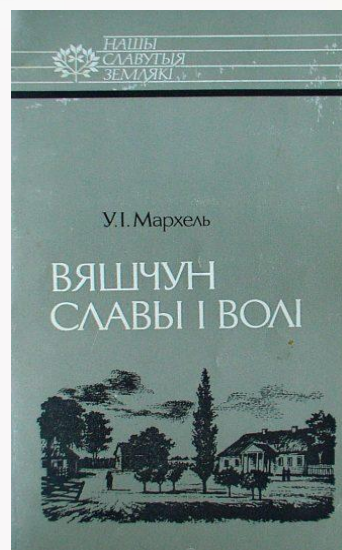
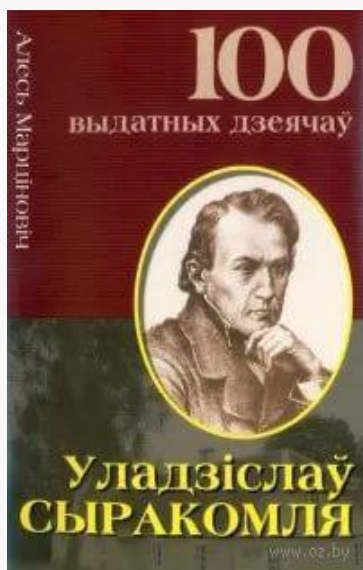
Бібліяграфія

1. Далідовіч, Г. Паклон зямлі : пра творчасць А. У. Смалянкі // Смалянка, А. Паклон зямлі. — Мінск, 2001. — С. 4.
2. Сачыўка, П. Праўдзівая і шчырая размова : нататкі пра творы нашага земляка Анатоля Смалянкі / Пётр Сачыўка // Польша (газета). — 2009. — 18 ліп. — С. 4.

**Ўладзіслаў
Сыракомля**

**(Людвік Францішак Уладзіслаў
Аляксандравіч Кандратовіч)
(29. 09. 1823 г. — 15. 09. 1862 г.)
фальв. Смольгаў Бабруйскі павет**

Уладзіслаў Сыракомля — беларускі і польскі паэт-гуманіст, публіцыст, крытык, перакладчык, этнограф.

Біяграфія

Прадстаўнік шляхецкага роду Кандратовічаў гербу «Сыракомля», назву якога потым узяў за псеўданім. Сын Аляксандра Каятана і Вікторыі з Златкоўскіх. Бацькі былі арандатарамі і часта змянялі месца жыхарства.

У 1833 распачаў навучаньне ў павятовай школе пры дамініканскім кляштары ў Нясвіжы, якую расейскія ўлады зачынілі ў 1835. Давучваўся ў дамініканскай школе ў Наваградку (1836—1837). У 1840 уладкаваўся на службу ў канцылярыю кіраўніцтва радзівілаўскімі маёнткамі.

Пасьля жаніцьбы з Паўлінай Мітрашэўскай ў 1844 пераехаў у фальварак Залучча (цяпер Стаўпецкі раён). Многа працаваў творча. У верасьні 1852 пераехаў у Вільню, бліжэй да выдавецтваў. У красавіку 1853 пачаў арандаваць фальварак Барэйкаўшчына каля Вільні.

У 1856—1858 неаднаразова выяжджаў у Варшаву і Познань (Прускае каралеўства). Пасьля гэтых паездак расейскія ўлады ўсталявалі за Л. Кандратовічам сакрэтны нагляд. У красавіку 1861 выступіў на патрыятычнай маніфэстацыі ў Коўне зь вершамі. Выехаў у Варшаву, а на зваротным шляху яго арыштавалі і зняволілі ў віленскай вязьніцы. Знаходзіўся пад арыштам каля месяца. Вызвалены пад нагляд паліцыі. Памёр у часе сьледзтва. Пахавалі паэта на віленскіх могілках Росы ў Вільні.

У Барэйкаўшчыне працуе музэй-бібліятэка Ўладзіслава Сыракомлі, ягонае імя носяць вуліцы ў Менску і Нясвіжы. У Варшаве у гонар паэта названыя адразу дзьве вуліцы: вуліца Людвіка Кандратовіча і вуліца Ўладзіслава Сыракомлі.

Творчасць

Зьвяртаўся да гісторыі краю, вераваньняў, звычайў, вуснай паэзіі беларускага народу, паэтызаваў гераічнае мінулае продкаў. Дэбютаваў вершам «Паштальён» (1844), паводле пачутай у **Міры** гісторыі («народнай гутаркі»). Пераклад «Паштальёна» на расейскую мову паэтам Л. Трэфалевым зрабіўся папулярнай у Расеі народнай песняй «Когда я на почте служил ямщиком...».

Як добры знаўца фальклёру, вуснай паэзіі беларусаў раскрыўся ў «Кароткім дасьледаваньні мовы і характару паэзіі русінаў Менскай правінцыі» (1856). Вывучэньню Беларусі прысьвяціў гістарычна-краязнаўчыя працы «Вандроўкі па маіх былых ваколіцах» (1853), «Менск: беглы агляд сучаснага стану Менску» (1857), «Нёман ад вытокаў да вусця» (1861) і інш.

Падтрымліваў цесны зьвязак зь менскім літаратурным асяродзьдзем. За антыцарскія вершы быў арыштаваны. Пісаў па-польску, з беларускамоўных твораў захаваліся толькі два — верш «Добрыя весці» (1848, 1861) і лірычная мініятура «Ужо птушкі пяюць усюды».

Зьяўляецца аўтарам некалькіх п'есаў, якія ставіліся віленскім тэатрам. З драматычных твораў У. Сыракомлі найбольшай папулярнасьцю карысталася п'еса «Kasper Kaliński».

Перакладаў на польскую мову творы разнастайных расейскіх, францускіх, украінскіх, нямецкіх і лацінскіх паэтаў. Сярод найбольш значных працаў — пераклады твораў Гётэ, Гайнэ, Лермантава, Шаўчэнкі, Някрасава, Бэранжэ і іншых. Творы У. Сыракомлі лічацца аднымі з найлепшых перакладаў паэзіі ў гісторыі польскай мовы.

Зьяўляецца аўтарам двухтомнай «Гісторыі літаратуры ў Польшчы» (1851—1852) і іншых твораў.

Творы Ў. Сыракомлі

1. Сыракомля, У. Вандроўкі па маіх былых ваколіцах : Успаміны, даслед. гісторыі, звычайў / Уладзіслаў Сыракомля. — Мінск : Маст. літ., 2002. — 205 с.
2. Сыракомля, У. Вершы / Уладзіслаў Сыракомля // Польшча. — 2010. — № 4. — С. 128—134.
3. Сыракомля, У. Добрыя весці. Добрыя весці. над калыскай. Лірнік вясковы. Доля. Груган. Жніўная : вершы / Уладзіслаў Сыракомля / Літаратура другой паловы 19 ст. У 2 ч. Ч. 1. — Мінск : Маст. літ., 2013. — С. 199—211.
4. Сыракомля, У. **Мір** : пра мястэчка **Мір** / Уладзіслаў Сыракомля. Вандроўкі па маіх былых ваколіцах. — Мінск, 2002. — С. 39—64.

5. Сыракомля, У. Нёман ад вытокаў да вусця / Уладзіслаў Сыракомля // Бацька наш Нёман : вершы, аповяданні, нарысы, эсэ. — Мінск, 2001. — С. 280—284.
6. Сыракомля, У. Паштар. Пра маю старую хатку. Бусел. Лірнік вясковы. Прысвячэнне ліцвінам народных гутарак. Колас. Песня войта. Жніўная. Доля. Хвоя. свавольнік дзецям : вершы / Уладзіслаў Сыракомля // Раса нябёсаў на зямлі тутэйшай : беларуска – польскамоўная паэзія 19 ст. — Мінск, 1998. — С. 455—499.
7. Сыракомля, У. Песня паходу ліцвінаў : верш / Уладзіслаў Сыракомля // Бацькаўшчына : збор гіст. літаратуры. — Мінск, 1986. — С. 100—101.
8. Сыракомля, В. Ямщик : стихотворение / Владислав Сыракомля // Поэзия народов мира. — Минск, 1986. — С. 322—324.

Бібліяграфія

1. Бяганская, А. Лірнік беларуская зямлі : да 180 – годдзя Ул. Сыракомлі / А. Бяганская. — Бібліятэка прапануе. — 2003. — № 4. — С. 3—5.
2. Вашчанка, А. Невядомы партрэт Ул. Сыракомлі / Аляксандр Вашчанка. — ЛіМ. — 2008. — 18 ліп. — С. 12.
3. Дзянісенка, А. Сыракомля : спадчына ў адным са збораў / Алена Дзянісенка // ЛіМ. — 2019. — № 29. — С. 10.
4. Кісялёў, У. Пуцявінамі Наднямоння : пра творчасць Ул. Сыракомлі / У. М. Кісялёў. — Мінск, 1994. — С. 18—25.
5. Конон, В. Народ в координатах культуры : о творчестве Вл. Сыракомли / В. Конон // Нёман. — 1995. — № 12. — С. 230—232.
6. Корнелюк, К. Поэт из Малюшичей : стихотворение про Вл. Сыракомлю / Константин Корнелюк // Полымя. — 2008. — 6 вер. — С. 7.
7. Мархель, У. І. Уладзіслаў Сыракомля // Гісторыя беларускай літаратуры 11 – 19 стагоддзяў : Новая літаратура. Другая палова 18 – 19 стагоддзя. — Мінск : Бел. думка, 2007. — С. 251—274.
8. Сыракомля Уладзіслаў // Мысліцелі і асветнікі Беларусі : Энцыкл. даведнік. — Мінск, 1995. — С. 565—567.
9. Цвірка, К. Лірнік беларускай зямлі : пра Ул. Сыракомлю / Кастусь Цвірка // Беларусь. — 1994. — № 2. — С. 24

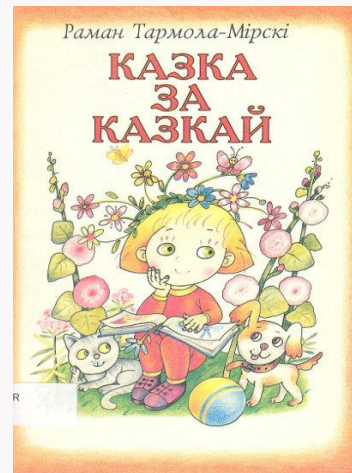
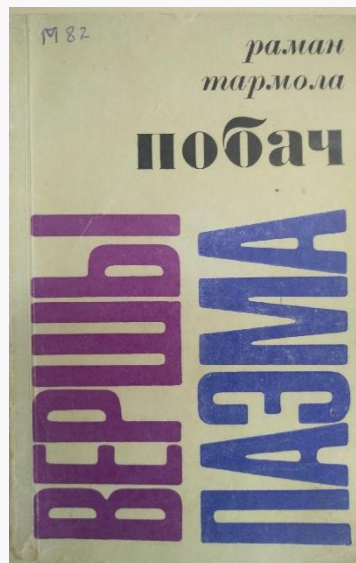
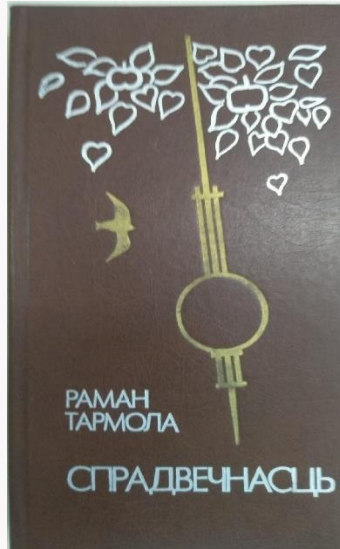
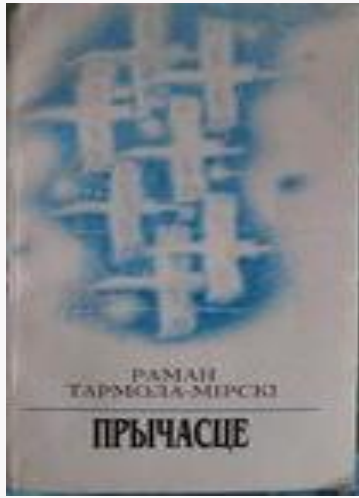

Раман

Тармола – Мірскі

(05.04.1936 г. — 25.06.2011 г.)

г. п. Мір

Раман Якубавіч Тармола - Мірскі — беларускі паэт, сцэнарыст.

Біяграфія

Будучы паэт нарадзіўся ў сям'і рамесніка. У 1960 г. скончыў гісторыка-філалагічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута. Працаваў старшым рэдактарам, загадчыкам літаратурна-мастацкага аддзела, галоўным рэдактарам літаратурна-драматычных праграм, каментатарам па літаратуры і мастацтву Беларускага тэлебачання. З 1977 г. сябра сцэнарна-рэдакцыйнай калегіі мастацкіх фільмаў кінастудыі «Беларусьфільм», з 1980 г. — сябра сцэнарна-рэдакцыйнай калегіі тэлевізійных фільмаў Беларускага тэлебачання.

Памёр у чэрвені 2011 г. Пахаваны ў г. п. Мір.

Творчасць

Першыя творы апублікаваў у 1957 г. («Настаўніцкая газета», «Чырвоная змена»). Аўтар кніг паэзіі «Асколкі і росы» (1964), «Поўня» (1966), «Абнаўленне» (1968), «Міранка» (1971), «Побач» (1974), «Павага» (1976), «Зямное — зямному» (выбранае, 1979), «Вобразы вечара» (1982), «Толькі б дагаварыць» (1986), «Спрадвечнасць» (выбранае, 1989). Выдаў кнігі для дзяцей «Каго баяцца ў лесе» (1973), «Казкі-падказкі» (1984).

Напісаў сцэнарыі дакументальных фільмаў «Людзям сябе пакажы» (зняты ў 1973), «Я не самотны... Максім Багдановіч» (зняты ў 1982 г.), тэлеспектакля «Зачараваны Валерка» (пастаўлены ў 1976 г.).

У 2000-м годзе выйшаў у свет апошні зборнік паэзіі «Прычасце».

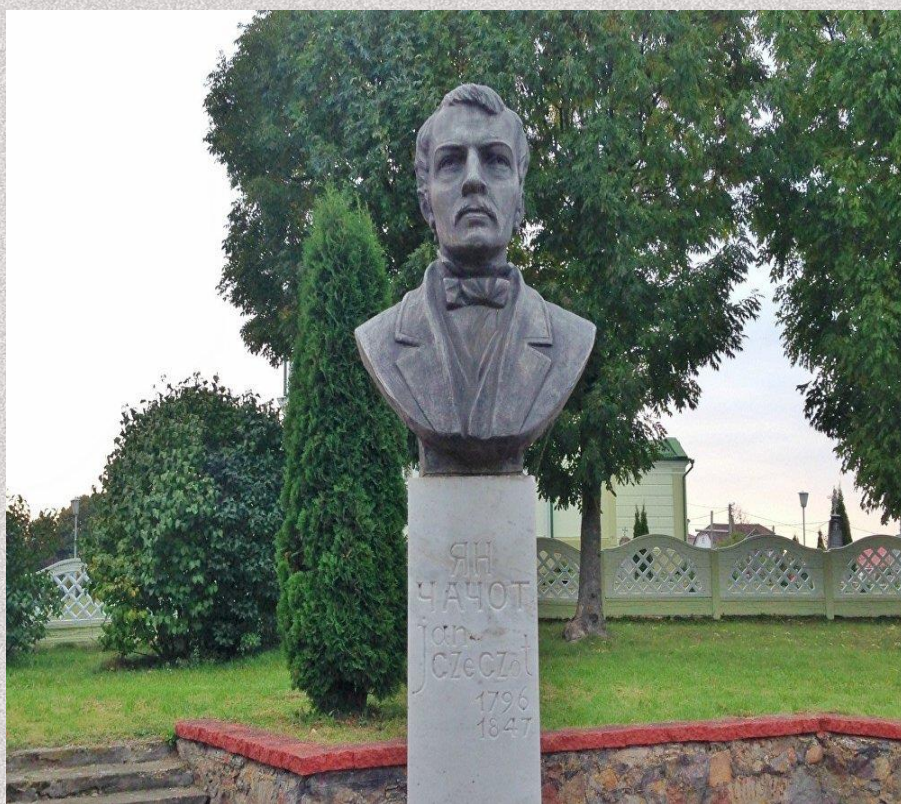
Творы Р. Тармолы – Мірскага

1. Тармола, Р. Асколкі і росы : паэзія / Раман Тармола. — Мінск : “Беларусь”, 1964. — 100 с.
2. Тармола – Мірскі, Р. Дарога дарог. Бацькаўшчына : вершы / Раман Тармола – Мірскі // Бацька наш Нёман. — Мінск : “Юнацтва”, 2001. — С 266—267.
3. Тармола, Р. Землякам : верш / Раман Тармола // Польша. — 1986. — 12 крас. — С. 6.

4. Тармола – Мірскі, Р. З глыбіні душы : вершы / Раман Тармола – Мірскі // Польша. — 1998. — № 3. — С. 32—39.
5. Тармола, Р. Побач. Вершы і паэмы / Раман Тармола. — Мінск : “Маст. літ.”, 1974. — 160 с.
6. Тармола, Р. Поўня : вершы і паэмы / Раман Тармола. — Мінск : “Беларусь”, 1966. — 112 с.
7. Тармола, Р. Спрадвечнасць : Вершы, паэмы Раман Тармола — Мінск : “Маст. літ.”, 1989. — 269 с.
8. Тармола, Р. У прадчуванні святла : Вершы / Раман Тармола. — Мінск : “Маст. літ.”, 1992. — 319 с.
9. Тармола – Мірскі, Р. Хлеб : верш / Раман Тармола – Мірскі // Польша (газета). — 2010. — 18 верас.

Бібліяграфія

1. Калтунова, Г. Душа, хрышчоная сумленнем : да 80 – годдзя з дня нар. Рамана Тармолы – Мірскага з г. п. Мір / Галіна Калтунова // Польша (газета). — 2016. — 2 крас. — С. 5.
2. Саламевіч, І. У. Тармола – Мірскі Раман : пра нашага земляка / І. У. Саламевіч // Беларуская энцыклапедыя. Т. 13. — Мінск : Бел. энцыкл., 2002. — С. 441—442.
3. Смалянка, Г. “Нездарма ж ты, Тармола – Мірскі, краю светлага слаўны сын” : да 80 – годдзя з дня нар. / Галіна Смалянка // Польша (газета). — 2016. — 7 мая. — С. 7.
4. Пяткевіч, А. Літаратурная Гродзеншчына / Аляксей Пяткевіч. — Мінск, 1996. — С. 57.
5. Сушко, П. Песняры куточка заповітнага : пра беларускага паэта, нашага земляка Рамана Тармолу – Мірскага // Польша (газета). — 1991. — 12 кастр. — С. 4.
6. Тармола Раман // Беларускія пісьменнікі : Бібліяграфічны слоўнік : У 6 т.— Мінск, 1995. Т. 6. — С. 72—75.

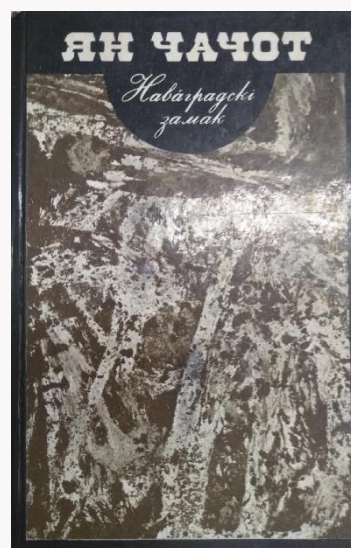
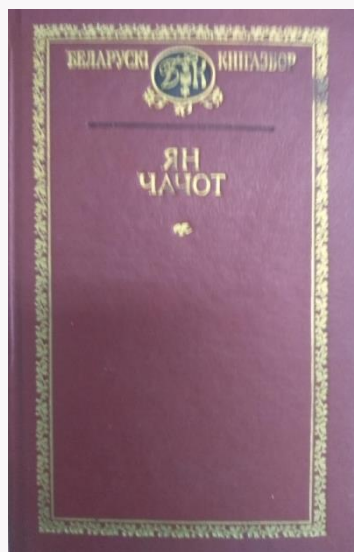
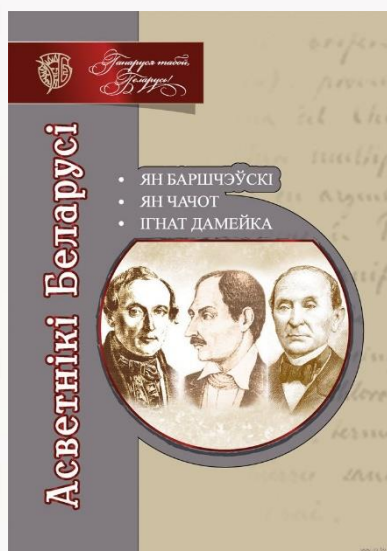
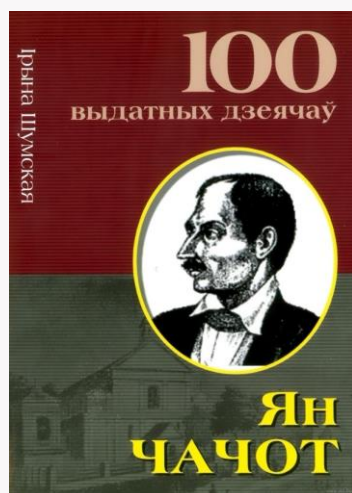
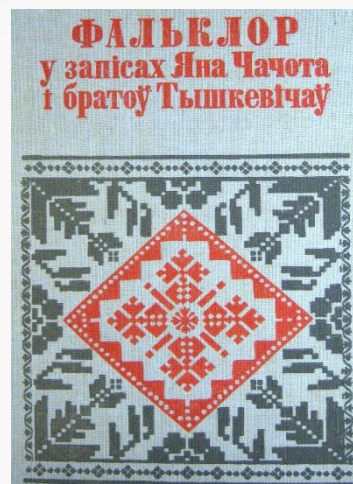
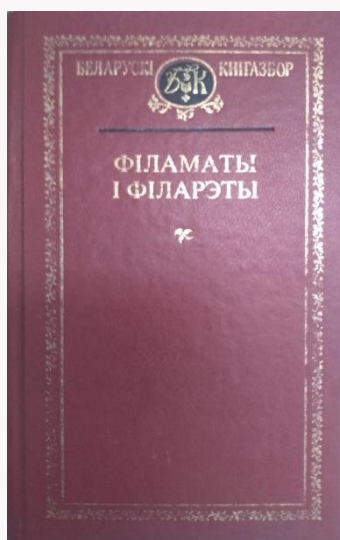
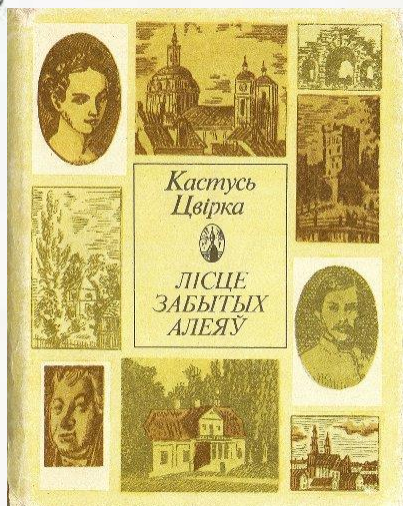

Ян Чачот

(07. 07. 1796 г.— 23. 08. 1847 г.)

в. Малюшычы

Малюшыцкага сельскага Савета

Ян Анто́ні Чачо́т — беларускі і

польскі паэт, драматург, перакладчык, фалькларыст мовазнавец.,

Паэт сабраў каля тысячы аўтэнтчных беларускіх народных песень і выдаў іх у шасці зборніках «Сялянскіх песень...» у перакладзе на польскую мову, восьмую частку з якіх апублікаваў у беларускім арыгінале. У сваёй прадмове да «Сялянскіх песень з-над Нёмана і Дзвіны» 1846 годзе ён зрабіў нарыс граматычных асаблівасцей беларускай мовы і ўпершыню паставіў пытанне аб прынцыпах будучага «крывіцкага» правапісу. У сваёй баладнай творчасці Янам Чачотам было адлюстравана дванаццаць паданняў і народных казак, а таксама дзесяць матываў з народных вераванняў і звычаяў. Пазнейшыя збіральнікі народнай творчасці (А. Кіркор, І. Насовіч, П. Шэйн) у сваіх зборніках актыўна публікавалі запісаны Янам Чачотам фальклорны матэрыял, пры гэтым не заўсёды пазначаючы крыніцу прыведзеных тэкстаў.

Яго руплівая дзейнасць па збіранні беларускага фальклору і спробы ўнармавання беларускай граматыкі, паводле польскіх і беларускіх даследчыкаў, з'яўляюцца досвіткам беларускага нацыянальна-культурнага адраджэння. У пераважнай большасці выпадкаў паэт называе беларускую мову «славянакрывіцкай мовай» альбо «крывіцкім дыялектам. Ужыванне Янам Чачотам у мастацкіх творах выразаў «Белая Русь» і «па-руску пяём» заўважыў яшчэ беларускі мовазнавец Леў Цвяткоў.

Вершы паэта актыўна ставіліся на музыку яго сучаснікам Станіславам Манюшкам: усяго на арыгінальныя тэксты і пераклады вусна-паэтычных твораў Яна Чачота кампазітар напісаў 22 песні, болей, чым на словы любога іншага аўтара.

Ушанаванне памяці

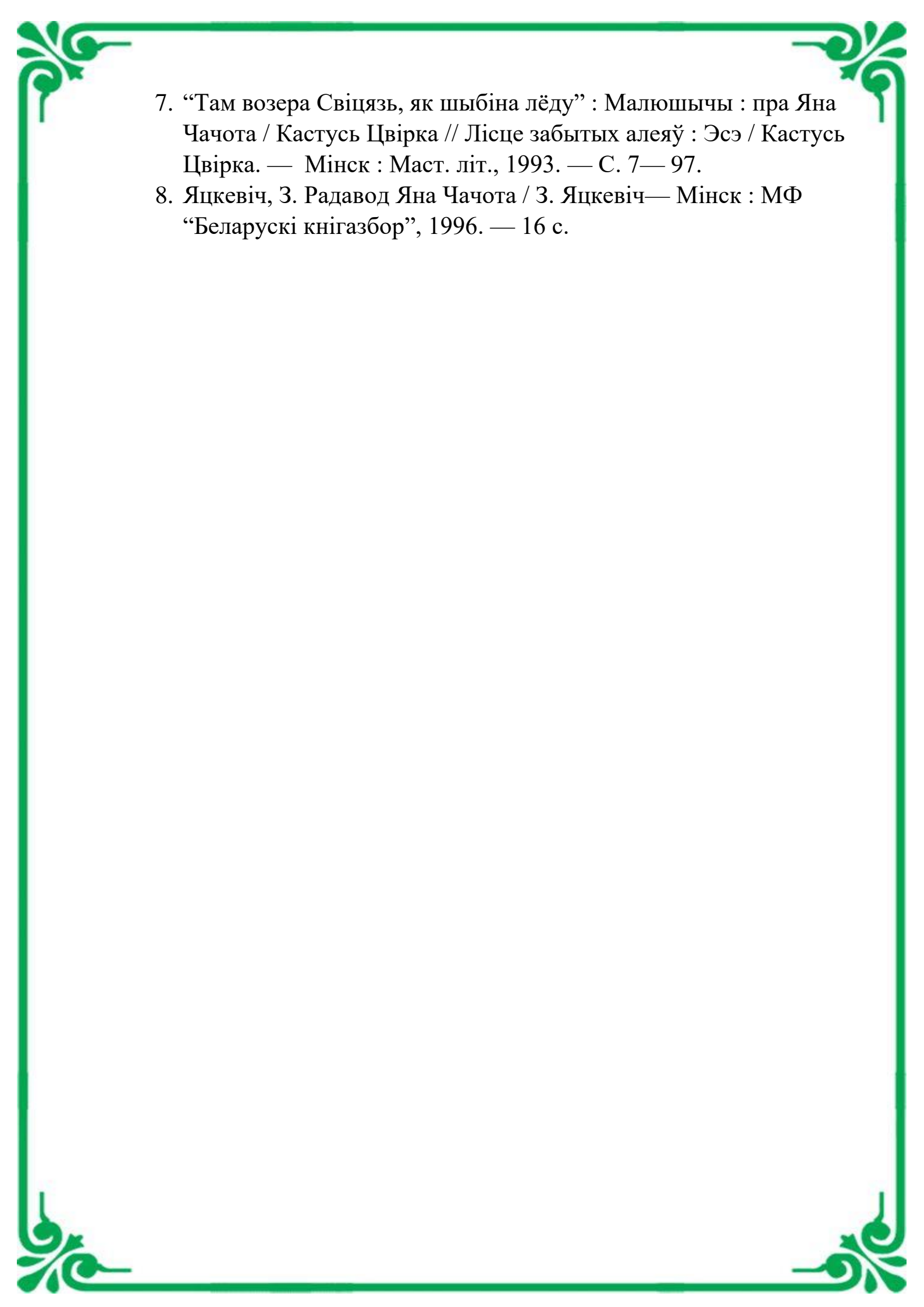
У гонар Яна Чачота ў мінскім раёне Брылевічы названая вуліца. Імя паэта носіць таксама адна з вуліц Варшавы. У 1996 г. у Новай Мышы з ініцыятывы краязнаўца Міхася Берната быў усталяваны бюст паэта. Таксама ў гонар паэта ёсць помнік у г. п. Карэлічы і памятная шыльда ва ўрочышчы Рэпіхава.

Творы Я. Чачота

1. Фальклор у запісах Яна Чачота і братоў Тышкевічаў. — Мінск : Бел. навука. — 1997. — 342 с.
2. Чачот, Я. Выбраныя творы / Уклад., пер. з польскага, прадм. і камент. К. Цвіркі. — Мінск : МФ “Беларускі кнігазбор”, 1996. — 374 с.
3. Чачот, Я. Вершы // Раса нябёсаў на зямлі тутэйшай. — Мінск, 1998. — С. 543—562.
4. Чачот, Я. Кум і кума : песня / Муз. С. Манюшкі // Род. слова. — 1996. — № 12. — С. 142—143.
5. Чачот, Я. Спевы пра даніх ліцвінаў / Ян Чачот // Полымя. — 1996. — № 6. — С. 275—286.
6. Чачот, Я. “Там след застаўся” : паэтычная старонка // Роднае слова. — 1996. — № 7. — С. 3—38.

Бібліяграфія

1. Жэбрак, П. Талент, народжаны песняй : да 200 – годзя з дня нар. знакамітага ураджэнца Яна Чачота / Пётр Жэбрак ; фота // Полымя (газета). — 1996. — 29 чэрв. — С. 2.
2. Кошур, В. Беларускі песняр : да 220 – годдзя з дня нар. Яна Чачота / Валянціна Кошур // Полымя (газета). — 2016. — 9 ліп. — № 52. — С. 11.
3. Кошур, С. Ян Чачот – паэт і фалькларыст / Святлана Кошур. — Зямля Карэліцкая і яе славуця людзі. — Мінск : “Кнігазбор”, 200. — С. 22—31.
4. Марціновіч, А. Лятуць дзікія гусі. Ян Чачот : пра збіральніка народнага фальклора / Алесь Марціновіч // Хто мы, адкуль мы... — Мінск : Беларусь, 2008. — С. 390—408.
5. Русаковіч, Н. Подзвіг паэта – фалькларыста / Ніна Русаковіч // ЛіМ. — 2010. — 11 чэрв. — С. 6.
6. Ян Чачот (1796—1847) // Філаматы і філарэты / Зборнік. — Мінск : “Беларускі кнігазбор”, 1998. — С. 135—140.

-
7. “Там возера Свіцязь, як шыбіна лёду” : Малюшычы : пра Яна Чачота / Кастусь Цвірка // Лісце забытых аляёў : Эсэ / Кастусь Цвірка. — Мінск : Маст. літ., 1993. — С. 7— 97.
 8. Яцкевіч, З. Радавод Яна Чачота / З. Яцкевіч— Мінск : МФ “Беларускі кнігазбор”, 1996. — 16 с.

